

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 της συνθήκης ΕΚ σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας

(2004/C 101/02)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές καθορίζονται οι αρχές για την εκτίμηση των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας βάσει του άρθρου 81 της συνθήκης. Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας αφορούν την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας, στο πλαίσιο της οποίας ο δικαιούχος επιτρέπει στον δικαιούχο να εκμεταλλεύεται την παραχωρούμενη τεχνολογία για την παραγωγή προϊόντων ή υπηρεσιών, όπως ορίζεται στο άρθρο 1 στοιχείο 1 παράγραφος β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 773/2004 της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας (κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας — ΚΑΚΜΤ) ⁽¹⁾.
2. Οι κατευθυντήριες γραμμές παρέχουν οδηγίες σχετικά με την εφαρμογή του ΚΑΚΜΤ, καθώς και σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ. Ο ΚΑΚΜΤ και οι κατευθυντήριες γραμμές δεν θίγουν την ενδεχόμενη παράλληλη εφαρμογή του άρθρου 82 της συνθήκης σε συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης ⁽²⁾.
3. Οι κανόνες που περιέχονται στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να εφαρμόζονται λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες περιστάσεις που ισχύουν σε κάθε υπόθεση. Δεν πρέπει να γίνεται μηχανική εφαρμογή τους. Κάθε υπόθεση πρέπει να εξετάζεται με βάση τα εκάστοτε πραγματικά περιστατικά και οι κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να εφαρμόζονται με λογική και ευελιξία. Τα παραδείγματα που παρατίθενται έχουν απλώς επεξηγηματικό χαρακτήρα και δεν είναι εξαντλητικά. Η Επιτροπή θα επανεξετάσει τη λειτουργία του ΚΑΚΜΤ και τις κατευθυντήριες γραμμές στο πλαίσιο του νέου συστήματος εφαρμογής που δημιουργεί ο κανονισμός 1/2003 ⁽³⁾ για να διαπιστώσει αν πρέπει να τροποποιηθούν.
4. Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές δεν θίγουν την ερμηνεία του άρθρου 81 και του ΚΑΚΜΤ που μπορεί να δοθεί από το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο.

II. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

1. Το άρθρο 81 και τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας

5. Ο γενικός στόχος του άρθρου 81 είναι η προστασία του ανταγωνισμού στην αγορά με απώτερο σκοπό την προώθηση της ευημερίας των καταναλωτών και την αποτελεσματική κατανομή των πόρων. Το άρθρο 81 παράγραφος 1 απαγορεύει όλες τις συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων και τις αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων ⁽⁴⁾ που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών ⁽⁵⁾ και οι οποίες έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού ⁽⁶⁾. Κατ' εξαίρεση σε σχέση με τον εν λόγω κανόνα, το άρθρο 81 παράγραφος 3 προβλέπει ότι η απα-

γόρευση του άρθρου 81 παράγραφος 1 δύναται να κηρυχθεί ανεφάρμοστη σε κάθε συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων η οποία συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, εξασφαλίζοντας συγχρόνως στους καταναλωτές δικαίο τμήμα από το όφελος που προκύπτει, και η οποία δεν επιβάλλει περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών, και δεν παρέχει στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων.

6. Το δικαίο περί διανοητικής ιδιοκτησίας παρέχει αποκλειστικά δικαιώματα στους δικαιούχους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, σχεδίων, σημάτων και άλλων δικαιωμάτων που τυγχάνουν έννομης προστασίας. Ο κύριος διανοητικής ιδιοκτησίας δικαιούται βάσει του δικαίου περί διανοητικής ιδιοκτησίας εμποδίζει τη μη εξουσιοδοτημένη χρήση της διανοητικής ιδιοκτησίας του και να την εκμεταλλεύεται, μεταξύ άλλων, παραχωρώντας άδεια εκμετάλλευσης αυτής σε τρίτους. Όταν ένα προϊόν που ενσωματώνει δικαίο διανοητικής ιδιοκτησίας έχει διατεθεί στην αγορά του ΕΟΧ από τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του, το δικαίο διανοητικής ιδιοκτησίας έχει αναλωθεί κατά την έννοια ότι ο δικαιούχος δεν μπορεί πλέον να το χρησιμοποιεί για να ελέγχει την πώληση του προϊόντος (αρχή της κοινοτικής ανάλωσης) ⁽⁷⁾. Ο δικαιούχος δεν έχει δικαίο βάσει του δικαίου περί διανοητικής ιδιοκτησίας να εμποδίζει τις πωλήσεις από δικαιούχους ή αγοραστές τέτοιων προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία ⁽⁸⁾. Η αρχή της κοινοτικής ανάλωσης είναι σύμφωνη με τη βασική λειτουργία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, που είναι η παροχή στον δικαιούχο του δικαίου να εμποδίζει τρίτους να εκμεταλλεύονται την διανοητική του ιδιοκτησία χωρίς τη συναίνεσή του.
7. Το γεγονός ότι το δικαίο περί διανοητικής ιδιοκτησίας χορηγεί αποκλειστικά δικαιώματα εκμετάλλευσης δεν σημαίνει ότι τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας εξαιρούνται από την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού. Ειδικότερα, τα άρθρα 81 και 82 έχουν εφαρμογή σε συμφωνίες βάσει των οποίων ο δικαιούχος χορηγεί σε άλλη επιχείρηση άδεια εκμετάλλευσης των δικαιωμάτων του διανοητικής ιδιοκτησίας ⁽⁹⁾. Δεν σημαίνει επίσης ότι υπάρχει εγγενής αντινομία μεταξύ των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού. Ειδικότερα, και τα δύο σώματα δικαίου έχουν τον ίδιο βασικό στόχο, δηλαδή την προώθηση της ευημερίας των καταναλωτών και την αποτελεσματική κατανομή των πόρων. Η καινοτομία αποτελεί ουσιώδες και δυναμικό στοιχείο μιας ανοικτής και ανταγωνιστικής οικονομίας της αγοράς. Τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας προωθούν τον δυναμικό ανταγωνισμό ενθαρρύνοντας τις επιχειρήσεις να επενδύουν στην ανάπτυξη νέων ή βελτιωμένων προϊόντων και διαδικασιών. Το ίδιο αποτέλεσμα έχει και ο ανταγωνισμός, καθότι ασκεί πίεση στις επιχειρήσεις να προβούν σε καινοτομίες. Συνεπώς, τόσο τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, όσο και ο ανταγωνισμός είναι απαραίτητα στοιχεία για την προώθηση της καινοτομίας και την ανταγωνιστική της εκμετάλλευση.

8. Κατά την εκτίμηση των συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης βάσει του άρθρου 81 δεν πρέπει να λησμονείται ότι η δημιουργία δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας συχνά προϋποθέτει σημαντικές επενδύσεις και εμπεριέχει επιχειρηματικό κίνδυνο. Η εκμετάλλευση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που αποδεικνύονται πολύτιμα δεν πρέπει να περιορίζεται αδικαιολόγητα, ούτως ώστε να μην περιορίζεται ο δυναμικός ανταγωνισμός και οι καινοτόμες επιχειρήσεις να εξακολουθήσουν να έχουν κίνητρο να καινοτομούν. Για τους λόγους αυτούς η επιχείρηση που καινοτομεί κατά κανόνα πρέπει να είναι ελεύθερη να επιδιώκει αποζημίωση για τα επιτυχή σχέδια, ικανού ύψους ώστε να διατηρηθούν τα επενδυτικά κίνητρα, λαμβάνοντας υπόψη τα αποτυχημένα σχέδια. Η σύναψη μιας συμφωνίας παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορεί επίσης να προϋποθέτει την πραγματοποίηση σημαντικών μη ανακτήσιμων επενδύσεων από τον δικαιοδόχο στην παραχωρούμενη τεχνολογία και στα μέσα παραγωγής που απαιτούνται για την εκμετάλλευσή της. Το άρθρο 81 δεν μπορεί να εφαρμοστεί χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι εν λόγω εκ των προτέρων επενδύσεις που πραγματοποιούν τα μέρη και οι σχετικοί κίνδυνοι. Έτσι, ο κίνδυνος που αντιμετωπίζουν τα μέρη και οι μη ανακτήσιμες επενδύσεις που πρέπει να πραγματοποιηθούν μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα τη μη υπαγωγή της συμφωνίας στο άρθρο 81 παράγραφος 1 ή την πλήρωση των προϋποθέσεων του άρθρου 81 παράγραφος 3, ανάλογα με την περίπτωση, κατά το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την απόσβεση της επένδυσης.
9. Κατά την εκτίμηση των συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης βάσει του άρθρου 81, το υφιστάμενο πλαίσιο εξέτασης είναι αρκούντως ευέλικτο ώστε να λαμβάνονται δεόντως υπόψη οι δυναμικές πτυχές της παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας. Δεν υπάρχει τεκμήριο ότι τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας και οι συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης καθαυτές προκαλούν προβλήματα ανταγωνισμού. Οι περισσότερες συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό και προκαλούν βελτίωση της αποτελεσματικότητας, η οποία είναι επωφελής για τον ανταγωνισμό. Πράγματι, η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης καθαυτή είναι επωφελής για τον ανταγωνισμό, καθότι οδηγεί σε διάδοση της τεχνολογίας και προωθεί την καινοτομία. Επιπλέον, ακόμη και οι συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης που περιορίζουν τον ανταγωνισμό πολλές φορές είναι δυνατό να προκαλούν βελτίωση της αποτελεσματικότητας προς όφελος του ανταγωνισμού, γεγονός που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο του άρθρου 81 παράγραφος 3 και να σταθμίζεται με τις αρνητικές συνέπειες στον ανταγωνισμό⁽¹⁰⁾. Συνεπώς, οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης στη μεγάλη τους πλειονότητα συμβιβάζονται με το άρθρο 81.
- 2. Το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 81**
10. Το άρθρο 81 παράγραφος 1 απαγορεύει τις συμφωνίες που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Το άρθρο 81 παράγραφος 1 έχει εφαρμογή στους περιορισμούς του ανταγωνισμού τόσο μεταξύ των συμβαλλομένων μερών σε μια συμφωνία, όσο και μεταξύ των συμβαλλομένων ή ενός εκ των συμβαλλομένων και τρίτων.
11. Το αν μια συμφωνία άδειας εκμετάλλευσης περιορίζει τον ανταγωνισμό πρέπει να εκτιμάται εντός του πραγματικού πλαισίου στο οποίο θα εκδηλωνόταν ανταγωνισμός εάν δεν υπήρχε η συμφωνία με τους προβαλλόμενους περιορισμούς⁽¹¹⁾. Προς τούτο πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι πιθανές συνέπειες της συμφωνίας στον διατεχνολογικό ανταγωνισμό (δηλαδή στον ανταγωνισμό μεταξύ επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν ανταγωνιστικές τεχνολογίες) και στον ενδοτεχνολογικό ανταγωνισμό (δηλαδή στον ανταγωνισμό μεταξύ επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν την ίδια τεχνολογία)⁽¹²⁾.
- Το άρθρο 81 παράγραφος 1 απαγορεύει τους περιορισμούς τόσο του διατεχνολογικού ανταγωνισμού όσο και του ενδοτεχνολογικού ανταγωνισμού. Επομένως, πρέπει να εκτιμάται κατά πόσον η συμφωνία επηρεάζει ή είναι πιθανό να επηρεάσει τις δύο αυτές πτυχές του ανταγωνισμού στην αγορά.
12. Οι δύο ερωτήσεις που ακολουθούν παρέχουν ένα χρήσιμο πλαίσιο για την ανωτέρω εκτίμηση. Η πρώτη ερώτηση αφορά τις συνέπειες της συμφωνίας στον διατεχνολογικό ανταγωνισμό, ενώ η δεύτερη ερώτηση αφορά τις συνέπειες της συμφωνίας στον ενδοτεχνολογικό ανταγωνισμό. Δεδομένου ότι οι περιορισμοί μπορεί να επηρεάζουν ταυτόχρονα τόσο τον διατεχνολογικό ανταγωνισμό όσο και τον ενδοτεχνολογικό ανταγωνισμό, ένας περιορισμός μπορεί να πρέπει να εξεταστεί βάσει και των δύο ερωτήσεων, προκειμένου να διαπιστωθεί αν περιορίζεται ή όχι ο ανταγωνισμός κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 1:
- α) Περιορίζει η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης τον πραγματικό ή δυνητικό ανταγωνισμό που θα υπήρχε απουσία της σχεδιαζόμενης συμφωνίας; Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, η συμφωνία μπορεί να εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1. Για να απαντηθεί το ερώτημα αυτό είναι απαραίτητο να λαμβάνεται υπόψη ο ανταγωνισμός μεταξύ των μερών και ο ανταγωνισμός από τρίτους. Για παράδειγμα, όταν δύο επιχειρήσεις εγκατεστημένες σε διαφορετικά κράτη μέλη παραχωρούν σταυροειδώς άδειες εκμετάλλευσης ανταγωνιστικών τεχνολογιών και καθεμιά δεσμεύεται ότι δεν θα πωλεί προϊόντα στην εγχώρια αγορά της άλλης, περιορίζεται ο (δυνητικός) ανταγωνισμός που υπήρχε πριν από τη συμφωνία. Ομοίως, όταν ένας δικαιοπάροχος επιβάλλει στους δικαιοδόχους του την υποχρέωση να μη χρησιμοποιούν ανταγωνιστικές τεχνολογίες και οι υποχρεώσεις αυτές αποκλείουν τις τεχνολογίες τρίτων, περιορίζεται ο πραγματικός ή δυνητικός ανταγωνισμός που θα υπήρχε απουσία της συμφωνίας.
- β) Περιορίζει η συμφωνία τον πραγματικό ή δυνητικό ανταγωνισμό που θα υπήρχε απουσία του ή των συμβατικών περιορισμών; Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, η συμφωνία μπορεί να εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1. Για παράδειγμα, όταν ένας δικαιοπάροχος επιβάλλει περιορισμούς στον ανταγωνισμό μεταξύ των δικαιοδόχων του, περιορίζεται ο (δυνητικός) ανταγωνισμός που θα υπήρχε μεταξύ των δικαιοδόχων απουσία των περιορισμών. Στους εν λόγω περιορισμούς περιλαμβάνεται ο κάθετος καθορισμός των τιμών και η επιβολή στους δικαιοδόχους εδαφικών περιορισμών ή περιορισμών ως προς τις πωλήσεις σε πελάτες. Ωστόσο, ορισμένοι περιορισμοί σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να μην εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1, όταν ο περιορισμός είναι αντικειμενικώς απαραίτητος για την ύπαρξη συμφωνίας αυτού του είδους ή αυτής της φύσης⁽¹³⁾. Η μη εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 1 μπορεί να βασιστεί μόνο αν αντικειμενικώς παράγοντες μη εξαρτώμενους από τους ίδιους τους συμβαλλόμενους και όχι στις υποκειμενικές κρίσεις και τα χαρακτηριστικά των συμβαλλομένων. Το ερώτημα δεν είναι αν τα μέρη ενεργώντας υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες θα δέχονταν να συνάψουν μια λιγότερο περιοριστική συμφωνία, αλλά αν άλλες επιχειρήσεις θα συνήψαν μια λιγότερο περιοριστική συμφωνία υπό παρόμοιες συνθήκες, δηλαδή μια συμφωνία της ίδιας φύσης στο πλαίσιο της αγοράς με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Για παράδειγμα, οι εδαφικοί περιορισμοί σε μια συμφωνία μεταξύ μη ανταγωνιστών ενδέχεται να μην εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1 για ορισμένο χρόνο, εφόσον οι περιορισμοί είναι αντικειμενικώς απαραίτητοι για τη διεύθυνση ενός δικαιοδόχου σε μια νέα αγορά. Ομοίως, η επιβολή ενός περιορισμού σε όλους τους δικαιοδόχους που συνίσταται σε απαγόρευση των πωλήσεων προς

ορισμένες κατηγορίες τελικών χρηστών ενδέχεται να μην περιορίζει τον ανταγωνισμό, εφόσον ο περιορισμός αυτός είναι αντικειμενικώς απαραίτητος για λόγους ασφάλειας ή υγείας λόγω επικινδυνότητας του σχετικού προϊόντος. Οι ισχυρισμοί ότι απουσία του περιορισμού ο προμηθευτής θα κατέφευγε σε κάθετη ολοκλήρωση δεν αρκούν. Μια τέτοια απόφαση εξαρτάται από ευρύ φάσμα πολύπλοκων οικονομικών παραγόντων, ορισμένοι από τους οποίους εξαρτώνται από την ενδιαφερόμενη επιχείρηση.

13. Κατά την εφαρμογή του πλαισίου εξέτασης που εκτίθεται στην προηγούμενη παράγραφο, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι το άρθρο 81 παράγραφος 1 διαχωρίζει τις συμφωνίες που έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού από τις συμφωνίες που έχουν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Μια συμφωνία ή ένας συμβατικός περιορισμός απαγορεύεται από το άρθρο 81 παράγραφος 1 μόνον όταν έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του διατεχνολογικού ανταγωνισμού ή/και του ενδοτεχνολογικού ανταγωνισμού.
14. Περιορισμοί του ανταγωνισμού εξ αντικειμένου είναι αυτοί που λόγω της ίδιας τους της φύσης περιορίζουν τον ανταγωνισμό. Πρόκειται για περιορισμούς που, με βάση τους στόχους των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού, έχουν τόσο υψηλές πιθανότητες να προκαλέσουν αρνητικές συνέπειες στον ανταγωνισμό ώστε παρέλκει να αποδειχθεί η ύπαρξη πραγματικών αποτελεσμάτων στην αγορά για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 1⁽¹⁴⁾. Επιπλέον, οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3 κατά πάσα πιθανότητα δεν πληρούνται στην περίπτωση περιορισμών εξ αντικειμένου. Το κατά πόσον μια συμφωνία έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού εξετάζεται βάσει διαφόρων παραγόντων. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται, ιδίως, το περιεχόμενο της συμφωνίας και ο αντικειμενικός σκοπός της. Πρέπει επίσης να εξετάζεται ενδεχομένως το πλαίσιο εντός του οποίου εφαρμόζεται (ή πρόκειται να εφαρμοστεί) και η πραγματική συμπεριφορά των συμβαλλομένων στην αγορά⁽¹⁵⁾. Με άλλα λόγια, μπορεί να απαιτηθεί εξέταση των πραγματικών περιστατικών στα οποία βασίζεται η συμφωνία και των ιδιαίτερων συνθηκών εντός των οποίων λειτουργεί, προκειμένου να διαπιστωθεί αν ένας συγκεκριμένος περιορισμός αποτελεί περιορισμό του ανταγωνισμού με ιδιαίτερη σοβαρότητα. Ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζεται στην πράξη μια συμφωνία μπορεί να αποκαλύψει την ύπαρξη περιορισμών εξ αντικειμένου, ακόμη και αν η επίσημη συμφωνία δεν περιέχει ρητές διατάξεις προς τούτο. Τα τυχόν αποδεικτικά στοιχεία περί υποκειμενικής βουλήσεως των συμβαλλομένων να περιορίσουν τον ανταγωνισμό αποτελούν σχετικό παράγοντα, αλλά όχι αναγκαία προϋπόθεση. Στην περίπτωση των συμφωνιών για άδειες εκμετάλλευσης, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι περιορισμοί που περιλαμβάνονται στον κατάλογο περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας του άρθρου 4 του ΚΑΚΜΤ εμπίπτουν στους περιορισμούς εξ αντικειμένου.
15. Όταν μια συμφωνία δεν έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, είναι απαραίτητο να εξετάζεται αν έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τόσο οι πραγματικές όσο και οι δυνητικές συνέπειες⁽¹⁶⁾. Με άλλα λόγια, η συμφωνία πρέπει να είναι πιθανό να έχει δυσμενείς συνέπειες στον ανταγωνισμό. Για να έχουν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού, οι συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης πρέπει να επηρεάζουν τον πραγματικό ή δυνητικό ανταγωνισμό σε τέτοιο βαθμό, ώστε να είναι σε εύλογο βαθμό πιθανή η εμφάνιση αρνητικών συνεπειών στη σχετική αγορά ως προς τις τιμές, την παραγωγή, την καινοτομία, την ποικιλία ή την ποιότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών. Οι πιθανές αρνητικές

συνέπειες στον ανταγωνισμό πρέπει να είναι σημαντικές⁽¹⁷⁾. Σημαντικές επιζήμιες συνέπειες για τον ανταγωνισμό είναι πιθανό να εμφανιστούν όταν ένας τουλάχιστον από τους συμβαλλομένους κατέχει ή αποκτά κάποια ισχύ στην αγορά και η συμφωνία συμβάλλει στη δημιουργία, διατήρηση ή ενίσχυση αυτής της ισχύος στην αγορά ή επιτρέπει στους συμβαλλομένους να εκμεταλλευθούν αυτή την ισχύ. Ισχύς στην αγορά είναι η ικανότητα διατήρησης των τιμών σε επίπεδα υψηλότερα από τα ανταγωνιστικά, ή η ικανότητα διατήρησης της ποσότητας, της ποιότητας και της ποικιλίας ή της καινοτομίας των παραγόμενων προϊόντων σε επίπεδα χαμηλότερα από τα ανταγωνιστικά για μη ασήμαντο χρονικό διάστημα. Ο βαθμός ισχύος στην αγορά που κατά κανόνα απαιτείται για να θεμελιωθεί η ύπαρξη παράβασης του άρθρου 81 παράγραφος 1 είναι μικρότερος από το βαθμό ισχύος στην αγορά που απαιτείται για να θεμελιωθεί η ύπαρξη δεσποζουσας θέσης βάσει του άρθρου 82.

16. Στο πλαίσιο της εξέτασης των περιορισμών του ανταγωνισμού εκ του αποτελέσματος κατά κανόνα απαιτείται να γίνει ορισμός της σχετικής αγοράς, να εξεταστεί και να εκτιμηθεί, μεταξύ άλλων, η φύση των σχετικών προϊόντων και τεχνολογιών, η θέση που κατέχουν οι συμβαλλόμενοι στην αγορά, η θέση των ανταγωνιστών στην αγορά, η θέση των αγοραστών στην αγορά, η ύπαρξη δυνητικών ανταγωνιστών και ο βαθμός φραγμών εισόδου στην αγορά. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να είναι δυνατό να αποδειχθούν οι δυσμενείς για τον ανταγωνισμό συνέπειες μέσω της εξέτασης της συμπεριφοράς των συμβαλλομένων στην αγορά. Για παράδειγμα, μπορεί να είναι δυνατό να εξακριβωθεί ότι μια συμφωνία έχει οδηγήσει σε αυξήσεις τιμών.
17. Ωστόσο, οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης έχουν επίσης ουσιώδη δυνητικά οφέλη για τον ανταγωνισμό. Μάλιστα, οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης στη συντριπτική τους πλειονότητα έχουν επωφελείς συνέπειες για τον ανταγωνισμό. Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μπορούν να προωθήσουν την καινοτομία επιτρέποντας στις επιχειρήσεις που καινοτομούν να αποκομίσουν κέρδη ώστε να καλύψουν εν μέρει τουλάχιστον τα έξοδα έρευνας και ανάπτυξης. Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης οδηγούν επίσης σε διάδοση των τεχνολογιών, γεγονός που μπορεί να δημιουργήσει αξία μειώνοντας το κόστος παραγωγής του δικαιοδόχου ή επιτρέποντάς του να παράγει νέα ή βελτιωμένα προϊόντα. Η βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαιοδόχου συχνά προέρχεται από το συνδυασμό της τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου με τα πάγια στοιχεία και τις τεχνολογίες του δικαιοδόχου. Αυτή η ενσωμάτωση συμπληρωματικών πάγιων στοιχείων και τεχνολογιών μπορεί να οδηγήσει σε μια σχέση κόστους/παραγωγής που δεν θα ήταν δυνατή διαφορετικά. Για παράδειγμα, ο συνδυασμός της βελτιωμένης τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου με το αποτελεσματικότερο σύστημα παραγωγής ή διανομής του δικαιοδόχου μπορεί να οδηγήσει σε μείωση του κόστους παραγωγής ή σε βελτίωση της ποιότητας του προϊόντος. Η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης μπορεί επίσης να εξυπηρετεί έναν ακόμη επωφελή για τον ανταγωνισμό σκοπό, την άρση των εμποδίων για την ανάπτυξη και εκμετάλλευση της τεχνολογίας του δικαιοδόχου. Ιδιαίτερα σε τομείς στους οποίους υπάρχουν πολλά διπλώματα ευρεσιτεχνίας, συχνά συνάπτονται συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης για να υπάρξει σχεδιαστική ελευθερία εξαλειφώντας τον κίνδυνο έγερσης αξιώσεων από τον δικαιοπαρόχο για προσβολή των δικαιωμάτων του. Όταν ο δικαιοπαρόχος συμφωνεί να μην επικαλεστεί τα δικαιώματά διανοητικής ιδιοκτησίας του για να εμποδίσει την πώληση των προϊόντων του δικαιοδόχου, η συμφωνία αίρει ένα εμπόδιο για την πώληση του προϊόντος του δικαιοδόχου και έτσι εν γένει προωθεί τον ανταγωνισμό.

18. Στις περιπτώσεις που μια συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1, οι θετικές για τον ανταγωνισμό συνέπειες της συμφωνίας πρέπει να σταθμίζονται με τις περιοριστικές της συνέπειες στο πλαίσιο του άρθρου 81 παράγραφος 3. Όταν πληρούνται και οι τέσσερις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3, η εκάστοτε περιοριστική συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης είναι έγκυρη και εκτελεστή, χωρίς να είναι αναγκαία η προηγούμενη έκδοση σχετικής απόφασης⁽¹⁸⁾. Οι ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμοί του ανταγωνισμού πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3 μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Οι συμφωνίες που περιέχουν τέτοιους περιορισμούς εν γένει δεν πληρούν (τουλάχιστον) μία από τις δύο πρώτες προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Εν γένει δεν δημιουργούν αντικειμενικά οικονομικά οφέλη ή οφέλη για τους καταναλωτές. Επιπλέον, οι συμφωνίες αυτού του είδους εν γένει δεν πληρούν το κριτήριο της τρίτης προϋπόθεσης σχετικά με τους απαραίτητους περιορισμούς. Για παράδειγμα, όταν οι συμβαλλόμενοι καθορίζουν την τιμή στην οποία πρέπει να πωλούνται τα προϊόντα που παράγονται βάσει της άδειας εκμετάλλευσης, τούτο εν γένει οδηγεί σε μικρότερη παραγωγή, μη αποτελεσματική κατανομή των πόρων και υψηλότερες τιμές για τους καταναλωτές. Ο περιορισμός της τιμής δεν είναι επίσης απαραίτητος για να επιτευχθεί η βελτίωση της αποτελεσματικότητας που θα επέλθει πιθανόν χάρη στο γεγονός ότι αμφότεροι οι ανταγωνιστές θα μπορούσαν να χρησιμοποιούν τις δύο τεχνολογίες.

3. Ορισμός της αγοράς

19. Η προσέγγιση της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς εκτίθεται στην ανακοίνωσή της για τη σχετική αγορά⁽¹⁹⁾. Στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές εξετάζονται μόνο ορισμένες πτυχές του ορισμού της αγοράς με ιδιαίτερη σημασία για τον τομέα της παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας.

20. Η τεχνολογία αποτελεί μια εισροή που ενσωματώνεται είτε σε ένα προϊόν είτε σε μια παραγωγική διαδικασία. Συνεπώς, η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορεί να επηρεάσει τον ανταγωνισμό τόσο στις αγορές εισροών όσο και στις αγορές εκροών. Για παράδειγμα, μια συμφωνία μεταξύ δύο συμβαλλομένων που πωλούν ανταγωνιστικά προϊόντα και παραχωρούν σταυροειδώς άδειες εκμετάλλευσης για τις τεχνολογίες που σχετίζονται με την παραγωγή αυτών των προϊόντων μπορεί να περιορίσει τον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά προϊόντος. Μπορεί επίσης να περιορίσει τον ανταγωνισμό στην αγορά τεχνολογίας και πιθανώς σε άλλες αγορές εισορών. Έτσι, για να εκτιμηθούν οι συνέπειες που έχουν στον ανταγωνισμό οι συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης ενδέχεται να χρειαστεί να οριστούν σχετικές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών (αγορές προϊόντος), καθώς και αγορές τεχνολογίας⁽²⁰⁾. Ο όρος «αγορά προϊόντος» που χρησιμοποιείται στο άρθρο 3 του ΚΑΚΜΤ αφορά αγορές σχετικών προϊόντων και υπηρεσιών καλύπτοντας ταυτόχρονα τη γεωγραφική διάσταση του όρου και τη διάσταση του προϊόντος. Όπως καθίσταται σαφές στο άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο ι) του ΚΑΚΜΤ, ο όρος χρησιμοποιείται απλώς για να διαχωριστούν οι σχετικές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών από τις σχετικές αγορές τεχνολογίας.

21. Ο ΚΑΚΜΤ και οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές πραγματεύονται τις συνέπειες τόσο στις αγορές τελικών προϊόντων όσο και στις αγορές ενδιάμεσων προϊόντων. Η σχετική αγορά προϊόντος περιλαμβάνει προϊόντα που θεωρούνται από τους αγοραστές ως εναλλάξιμα με ή δυνάμενα να υποκατασταθούν από τα προϊόντα της σύμβασης που ενσωματώνουν την παραχωρού-

μενη τεχνολογία, λόγω των χαρακτηριστικών των προϊόντων, των τιμών τους και της χρήσης για την οποία προορίζονται.

22. Οι αγορές τεχνολογίας περιλαμβάνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία και τα υποκατάστατα αυτής, δηλαδή άλλες τεχνολογίες που θεωρούνται από τους δικαιοδόχους ως εναλλάξιμες με ή δυνάμενες να υποκατασταθούν από την παραχωρούμενη τεχνολογία λόγω των χαρακτηριστικών των τεχνολογιών, των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης αυτών και της χρήσης για την οποία προορίζονται. Η μέθοδος ορισμού των αγορών τεχνολογίας ακολουθεί τις ίδιες αρχές με τον ορισμό αγορών προϊόντος. Ξεκινώντας από την τεχνολογία που εμπορεύεται ο δικαιοπάροχος, πρέπει να οριστούν οι λοιπές τεχνολογίες στις οποίες θα μπορούσαν να στραφούν οι δικαιοδόχοι κατόπιν μιας μικρής αλλά μόνιμης αύξησης των σχετικών τιμών, δηλαδή των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης. Μια εναλλακτική προσέγγιση είναι να εξεταστεί η αγορά προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία (πρβλ. παράγραφο 23 κατωτέρω).

23. Απαξ και οριστούν οι σχετικές αγορές, μπορούν να κατανεμηθούν μερίδια αγοράς στις διάφορες πηγές ανταγωνισμού στην αγορά και να χρησιμοποιηθούν ως ένδειξη της σχετικής ισχύος των συμμετεχόντων στην αγορά. Στην περίπτωση των αγορών τεχνολογίας, τούτο μπορεί να γίνει υπολογίζοντας τα μερίδια αγοράς με βάση το ποσοστό κάθε τεχνολογίας στα συνολικά έσοδα από την εισπράξη δικαιωμάτων εκμετάλλευσης, που θα αντιπροσωπεύει το ποσοστό της τεχνολογίας στην αγορά παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης για ανταγωνιστικές τεχνολογίες. Ωστόσο, ο θεωρητικός αυτός τρόπος ενδέχεται να μην μπορεί να εφαρμοστεί στην πράξη, λόγω απουσίας σαφών πληροφοριακών στοιχείων για τα δικαιώματα εκμετάλλευσης κ.λπ. Μια εναλλακτική μέθοδος, η οποία χρησιμοποιείται στο άρθρο 3 παράγραφος 3 του ΚΑΚΜΤ, είναι να υπολογιστούν τα μερίδια αγοράς στην αγορά τεχνολογίας με βάση τις πωλήσεις των προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία στις αγορές προϊόντος επόμενου σταδίου (βλ. παράγραφο 70 κατωτέρω). Στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης λαμβάνονται υπόψη όλες οι πωλήσεις στην αγορά σχετικού προϊόντος, ανεξαρτήτως εάν το προϊόν ενσωματώνει μια τεχνολογία για την οποία παραχωρείται άδεια εκμετάλλευσης. Στην περίπτωση αγορών τεχνολογίας, δικαιολογείται η προσέγγιση του άρθρου 3 παράγραφος 3 κατά την οποία λαμβάνονται υπόψη οι τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται (μόνο) εσωτερικά στην επιχείρηση. Πράγματι, η προσέγγιση αυτή αποτελεί γενικά μια καλή ένδειξη για την ισχύ της τεχνολογίας. Πρώτον, καλύπτει τον ενδεχόμενο δυνητικό ανταγωνισμό από επιχειρήσεις που παράγουν με τη δική τους τεχνολογία και είναι πιθανό να αρχίσουν να παραχωρούν άδειες εκμετάλλευσης σε περίπτωση μικρής, αλλά μόνιμης αύξησης της τιμής των αδειών εκμετάλλευσης. Δεύτερον, ακόμη και όταν άλλοι κάτοχοι τεχνολογίας δεν είναι πιθανό να αρχίσουν να παραχωρούν άδειες εκμετάλλευσης, ο δικαιοπάροχος δεν έχει κατ' ανάγκη ισχύ στην αγορά τεχνολογίας, ακόμη και όταν έχει υψηλό ποσοστό στα έσοδα από άδειες εκμετάλλευσης. Αν η αγορά προϊόντος επόμενου σταδίου είναι ανταγωνιστική, ο ανταγωνισμός σε αυτό το επίπεδο μπορεί να θέτει έναν αποτελεσματικό περιορισμό στον δικαιοπάροχο. Η αύξηση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης στο προηγούμενο στάδιο επηρεάζει τα έξοδα του δικαιοδόχου, με αποτέλεσμα να καθίσταται λιγότερο ανταγωνιστικός και να μειώνονται οι πωλήσεις του. Το μερίδιο αγοράς της τεχνολογίας στην αγορά προϊόντος καλύπτει επίσης αυτό το στοιχείο και έτσι αποτελεί κατά κανόνα ορθή ένδειξη για την ισχύ του δικαιοπαρόχου στην αγορά. Σε μεμονωμένες περιπτώσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ μπορεί να είναι απαραίτητο, όταν τούτο είναι πρακτικώς δυνατό, να εφαρμοστούν και οι δύο ανωτέρω μέθοδοι για να εκτιμηθεί με μεγαλύτερη ακρίβεια η ισχύς του δικαιοπαρόχου στην αγορά.

24. Επιπλέον, εκτός της περιοχής ασφαλείας του ΚΑΚΜΤ πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη ότι το μερίδιο αγοράς μπορεί να μην αποτελεί πάντα καλή ένδειξη της σχετικής ισχύος των τεχνολογιών που υπάρχουν. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη, μεταξύ άλλων, τον αριθμό των ανεξαρτήτως ελεγχόμενων τεχνολογιών που υπάρχουν εκτός από τις τεχνολογίες που ελέγχουν τα μέρη της συμφωνίας και είναι δυνατό να υποκαταστήσουν την παραχωρούμενη τεχνολογία με παρόμοιο κόστος για το χρήστη (βλ. παράγραφο 131 κατωτέρω).

25. Ορισμένες συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης ενδέχεται να επηρεάζουν τις αγορές καινοτομίας. Ωστόσο, όταν η Επιτροπή εξετάζει τις συνέπειες στην καινοτομία κατά κανόνα περιορίζεται στις συνέπειες της συμφωνίας σε υπάρχουσες αγορές προϊόντος και τεχνολογίας⁽²¹⁾. Ο ανταγωνισμός σε τέτοιες αγορές μπορεί να επηρεαστεί από συμφωνίες που καθυστερούν τη διάθεση βελτιωμένων ή νέων προϊόντων στην αγορά που εν καιρώ θα αντικαταστήσουν τα υφιστάμενα προϊόντα. Σε τέτοιες περιπτώσεις η καινοτομία είναι πηγή δυναμικού ανταγωνισμού που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την εκτίμηση των συνεπειών της συμφωνίας στις αγορές προϊόντος και τεχνολογίας. Ωστόσο, σε λίγες περιπτώσεις μπορεί να είναι χρήσιμο και απαραίτητο να οριστούν επίσης αγορές καινοτομίας. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα όταν η συμφωνία επηρεάζει την καινοτομία που αποσκοπεί στη δημιουργία νέων προϊόντων και όταν είναι δυνατό να καθοριστούν πολύ νωρίς οι πόλοι της Έρευνας και Ανάπτυξης⁽²²⁾. Σε τέτοιες περιπτώσεις, μπορεί να εξετασθεί αν μετά τη συμφωνία μένουν αρκετοί ανταγωνιστικοί πόλοι Έρευνας και Ανάπτυξης για να διατηρηθεί ο αποτελεσματικός ανταγωνισμός στην καινοτομία.

4. Η διάκριση μεταξύ ανταγωνιστών και μη ανταγωνιστών

26. Εν γένει οι συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών αποτελούν μεγαλύτερο κίνδυνο για τον ανταγωνισμό από ό,τι οι συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών. Ωστόσο, ο ανταγωνισμός μεταξύ επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν την ίδια τεχνολογία (ενδο-τεχνολογικός ανταγωνισμός μεταξύ δικαιοδόχων) αποτελεί σημαντικό συμπλήρωμα του ανταγωνισμού μεταξύ επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν ανταγωνιστικές τεχνολογίες (διατεχνολογικός ανταγωνισμός). Για παράδειγμα, ο ενδοτεχνολογικός ανταγωνισμός μπορεί να οδηγήσει σε μείωση των τιμών των προϊόντων που ενσωματώνουν την ίδια τεχνολογία, γεγονός που όχι μόνο αποφέρει άμεσα οφέλη στους καταναλωτές αυτών των προϊόντων, αλλά μπορεί επιπλέον να τονώσει τον ανταγωνισμό μεταξύ επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν ανταγωνιστικές τεχνολογίες. Στο πλαίσιο της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης, πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη ότι οι δικαιοδόχοι πωλούν το δικό τους προϊόν. Δεν μεταπωλούν ένα προϊόν που προμηθεύονται από άλλη επιχείρηση. Έτσι, μπορούν να υπάρξουν μεγαλύτερα περιθώρια διαφοροποίησης του προϊόντος και ανταγωνισμού με βάση την ποιότητα μεταξύ δικαιοδόχων, από ό,τι στην περίπτωση κάθετων συμφωνιών μεταπώλησης προϊόντων.

27. Για να καθοριστεί η ανταγωνιστική σχέση μεταξύ των συμβαλλόμενων είναι απαραίτητο να εξεταστεί αν οι συμβαλλόμενοι

θα ήταν πραγματικοί ή δυνητικοί ανταγωνιστές απουσία της συμφωνίας. Αν χωρίς τη συμφωνία οι συμβαλλόμενοι δεν θα ήταν πραγματικοί ή δυνητικοί ανταγωνιστές σε καμία σχετική αγορά επηρεαζόμενη από τη συμφωνία, τότε θεωρούνται ως μη ανταγωνιστές.

28. Αν ο δικαιοπάροχος και ο δικαιοδόχος δραστηριοποιούνται αμφότεροι στην ίδια αγορά προϊόντος ή στην ίδια τεχνολογική αγορά χωρίς ο ένας ή και οι δύο συμβαλλόμενοι να θίγουν τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας του αντισυμβαλλόμενου, είναι πραγματικοί ανταγωνιστές στην εξεταζόμενη αγορά. Οι συμβαλλόμενοι θεωρούνται ως πραγματικοί ανταγωνιστές στην αγορά τεχνολογίας όταν ο δικαιοδόχος ήδη παρέχει σε τρίτους άδεια εκμετάλλευσης της τεχνολογίας του και ο δικαιοπάροχος εισέρχεται στην αγορά τεχνολογίας παραχωρώντας άδεια εκμετάλλευσης ανταγωνιστικής τεχνολογίας στον δικαιοδόχο.

29. Οι συμβαλλόμενοι θεωρούνται ως δυνητικοί ανταγωνιστές στην αγορά προϊόντος, όταν, απουσία της συμφωνίας και χωρίς να θίγονται τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας του αντισυμβαλλόμενου, πιθανώς θα προέβιαναν στις απαραίτητες πρόσθετες επενδύσεις για να εισέλθουν στη σχετική αγορά κατόπιν μιας μικρής, αλλά μόνιμης αύξησης των τιμών του προϊόντος. Για να αποτελεί ρεαλιστική ανταγωνιστική πίεση, η είσοδος στην αγορά πρέπει να είναι πιθανό να συμβεί εντός μικρής περιόδου. Κατά κανόνα, αρκεί περίοδος ενός έως δύο ετών. Ωστόσο, σε μεμονωμένες περιπτώσεις είναι δυνατό να ληφθούν υπόψη μεγαλύτερες χρονικές περιόδους. Το χρονικό διάστημα που χρειάζονται οι ήδη υφιστάμενες επιχειρήσεις στην αγορά για να προσαρμόσουν το δυναμικό τους μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως κριτήριο καθορισμού της εν λόγω περιόδου. Για παράδειγμα, οι συμβαλλόμενοι είναι πιθανό να θεωρηθούν ως δυνητικοί ανταγωνιστές στην αγορά προϊόντος όταν ο δικαιοδόχος χρησιμοποιεί δική του τεχνολογία για την παραγωγή του σε μια γεωγραφική αγορά και αρχίζει να παράγει σε μια άλλη γεωγραφική αγορά χρησιμοποιώντας μια παραχωρηθείσα με άδεια εκμετάλλευσης ανταγωνιστική τεχνολογία. Σε τέτοιες περιπτώσεις, είναι πιθανό ότι ο δικαιοδόχος θα μπορούσε να εισέλθει στη δεύτερη γεωγραφική αγορά χρησιμοποιώντας τη δική του τεχνολογία, εκτός αν τούτο αποκλείεται για αντικειμενικούς λόγους, συμπεριλαμβανομένης της ύπαρξης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας σε κατάσταση εμπλοκής (βλ. παράγραφο 32 κατωτέρω).

30. Οι συμβαλλόμενοι θεωρούνται ως δυνητικοί ανταγωνιστές στην αγορά τεχνολογίας σε περίπτωση δυνατότητας υποκατάστασης μεταξύ των τεχνολογιών που κατέχουν, αν, στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο δικαιοδόχος δεν παρέχει μεν άδεια εκμετάλλευσης της δικής του τεχνολογίας, υπό τον όρο δε ότι θα το έπραττε κατόπιν μιας μικρής, αλλά μόνιμης αύξησης των τιμών της τεχνολογίας. Ωστόσο, για την εφαρμογή του ΚΑΚΜΤ ο δυνητικός ανταγωνισμός στην αγορά τεχνολογίας δεν λαμβάνεται υπόψη (βλ. παράγραφο 66 κατωτέρω).

31. Σε ορισμένες περιπτώσεις είναι δυνατό τα μέρη να καταστούν ανταγωνιστές μετά τη σύναψη της συμφωνίας, διότι ο δικαιούχος αναπτύσσει και αρχίζει να εκμεταλλεύεται μια ανταγωνιστική τεχνολογία. Σε τέτοιες περιπτώσεις πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι τα μέρη δεν ήταν ανταγωνιστές κατά τη σύναψη της συμφωνίας και ότι η συμφωνία συνήφθη στο πλαίσιο αυτό. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα εστιάζει την εξέτασή της κυρίως στις συνέπειες της συμφωνίας στην ικανότητα του δικαιούχου να εκμεταλλευθεί τη δική του (ανταγωνιστική) τεχνολογία. Ειδικότερα, ο κατάλογος περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας που έχει εφαρμογή στις συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών δεν θα εφαρμόζεται σε τέτοιες συμφωνίες, εκτός αν η συμφωνία υποστεί ουσιαστική τροποποίηση σε μεταγενέστερο στάδιο αφού τα μέρη καταστούν ανταγωνιστές (πρβλ. άρθρο 4 παράγραφος 3 του ΚΑΚΜΤ). Οι επιχειρήσεις που είναι συμβαλλόμενα μέρη σε μια συμφωνία είναι επίσης δυνατό να καταστούν ανταγωνιστές μετά τη σύναψη της συμφωνίας σε περίπτωση που ο δικαιούχος δραστηριοποιείται ήδη στην αγορά προϊόντος πριν από την παραχώρηση άδειας, ο δε δικαιούχος εισήλθε σε μεταγενέστερο στάδιο στην αγορά προϊόντος είτε βάσει της παραχωρούμενης τεχνολογίας είτε βάσει μιας νέας τεχνολογίας. Επίσης σε αυτή την περίπτωση, ο κατάλογος περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας που ισχύει για τις συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών θα εξακολουθήσει να έχει εφαρμογή στη συμφωνία, εκτός αν η συμφωνία υποστεί ουσιαστική τροποποίηση σε μεταγενέστερο στάδιο (πρβλ. άρθρο 4 παράγραφος 3 του ΚΑΚΜΤ).

32. Αν οι συμβαλλόμενοι κατέχουν τεχνολογίες που βρίσκονται σε κατάσταση μονομερούς ή αμοιβαίας εμπλοκής, τότε θεωρούνται ως μη ανταγωνιστές στην αγορά τεχνολογίας. Μονομερούς κατάσταση εμπλοκής υπάρχει όταν δεν είναι δυνατή η εκμετάλλευση μιας τεχνολογίας χωρίς να θιγεί μια άλλη τεχνολογία. Τούτο συμβαίνει, για παράδειγμα, όταν ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας καλύπτει τη βελτίωση μιας τεχνολογίας καλυπτόμενης από άλλο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Στην περίπτωση αυτή η εκμετάλλευση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας που καλύπτει τη βελτίωση προϋποθέτει ότι ο κάτοχος του θα αποκτήσει άδεια για το βασικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Αμοιβαία κατάσταση εμπλοκής υφίσταται όταν δεν είναι δυνατή η εκμετάλλευση καμίας από τις δύο τεχνολογίες χωρίς να θιγεί η άλλη τεχνολογία και έτσι οι δικαιούχοι πρέπει να αποκτήσουν άδεια εκμετάλλευσης ή παραίτηση εκ των δικαιωμάτων ο ένας από τον άλλο. Η Επιτροπή εκτιμά την ύπαρξη καταστάσεων εμπλοκής με βάση αντικειμενικούς παράγοντες και όχι με βάση τις υποκειμενικές απόψεις των συμβαλλομένων. Πρέπει να παρουσιαστούν ιδιαίτερες πειστικά στοιχεία για την ύπαρξη κατάστασης εμπλοκής όταν τα μέρη έχουν ενδεχομένως κοινό συμφέρον να ισχυριστούν ότι υπάρχει κατάσταση εμπλοκής προκειμένου να χαρακτηριστούν ως μη ανταγωνιστές, για παράδειγμα όταν μια προβαλλόμενη αμοιβαία κατάσταση εμπλοκής αφορά τεχνολογίες που αποτελούν τεχνολογικά υποκατάστατα. Μεταξύ των στοιχείων που είναι συναφή εν προκειμένω περιλαμβάνονται οι δικαστικές αποφάσεις, συμπεριλαμβανομένων των ασφαλιστικών μέτρων, και οι γνωμοδοτήσεις ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων. Στη δεύτερη περίπτωση η Επιτροπή θα εξετάζει προσεκτικά κυρίως το πώς επελέγησαν οι εμπειρογνώμονες. Ωστόσο, άλλου είδους πειστικά αποδεικτικά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένης της μαρτυρίας εμπειρογνομόνων των μερών ότι έχουν ή είχαν βασίμους λόγους για να πιστέψουν ότι υπάρχει ή υπήρξε κατάσταση εμπλοκής, μπορούν να θεωρηθούν συναφή για να τεκμηριωθεί η ύπαρξη κατάστασης εμπλοκής.

33. Σε ορισμένες περιπτώσεις είναι δυνατό να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι, παρόλο που ο δικαιούχος και ο δικαιούχος

παράγουν ανταγωνιστικά προϊόντα, δεν είναι ανταγωνιστές στη σχετική αγορά προϊόντων και στη σχετική αγορά τεχνολογίας, διότι η παραχωρούμενη τεχνολογία εισάγει μια τόσο ριζική καινοτομία που καθιστά απαρχαιωμένη ή μη ανταγωνιστική την τεχνολογία του δικαιούχου. Σε τέτοιες περιπτώσεις η τεχνολογία του δικαιούχου είτε δημιουργεί μια νέα αγορά είτε εκτοπίζει την τεχνολογία του δικαιούχου από την αγορά. Ωστόσο, συχνά δεν είναι δυνατό να εξαχθεί ένα τέτοιο συμπέρασμα κατά το χρόνο σύναψης της συμφωνίας. Συνήθως το γεγονός ότι η παλαιότερη τεχνολογία έχει γίνει απαρχαιωμένη ή μη ανταγωνιστική γίνεται πλέον φανερό μόνον αφού παρέλθει ορισμένο χρονικό διάστημα κατά το οποίο η τεχνολογία ή τα προϊόντα που την ενσωματώνουν είναι διαθέσιμα στους καταναλωτές. Για παράδειγμα, όταν αναπτύχθηκε η τεχνολογία σύμπυκνων δίσκων (CD) και διατέθηκαν στην αγορά οι δίσκοι αυτοί και οι αντίστοιχες συσκευές δεν ήταν φανερό ότι η νέα αυτή τεχνολογία θα αντικαθιστούσε την παλαιά τεχνολογία. Τούτο έγινε προφανές μόνο μερικά χρόνια αργότερα. Ως εκ τούτου, οι συμβαλλόμενοι θα θεωρούνται ανταγωνιστές όταν, κατά τη σύναψη της συμφωνίας, δεν είναι φανερό ότι η τεχνολογία του δικαιούχου είναι απαρχαιωμένη ή μη ανταγωνιστική. Ωστόσο, δεδομένου ότι τόσο η παράγραφος 1 όσο και η παράγραφος 3 του άρθρου 81 πρέπει να εφαρμόζονται λαμβάνοντας υπόψη το πραγματικό πλαίσιο εντός του οποίου συνάπτεται η συμφωνία, η εκτίμηση επηρεάζεται από την ουσιαστική μεταβολή των πραγματικών περιστατικών. Συνεπώς, ο χαρακτηρισμός της σχέσης μεταξύ των συμβαλλομένων θα αλλάξει και θα γίνει σχέση μεταξύ μη ανταγωνιστών, αν σε μεταγενέστερο στάδιο η τεχνολογία του δικαιούχου καταστεί απαρχαιωμένη ή μη ανταγωνιστική στην αγορά.

III. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΑΠΑΛΛΑΓΗΣ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

1. Οι συνέπειες του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία

34. Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που πληρούν τους όρους του ΚΑΚΜΤ απαλλάσσονται κατά κατηγορία από την απαγόρευση του άρθρου 81 παράγραφος 1. Οι συμφωνίες που έχουν τύχει απαλλαγής κατά κατηγορία είναι νομικά έγκυρες και εκτελεστές. Οι εν λόγω συμφωνίες μπορούν να απαγορευθούν μόνο για το μέλλον και μόνο μετά από άρση της απαλλαγής κατά κατηγορία από την Επιτροπή ή από αρχή ανταγωνισμού ενός κράτους μέλους. Οι συμφωνίες που έχουν τύχει απαλλαγής κατά κατηγορία δεν μπορούν να απαγορευθούν βάσει του άρθρου 81 από εθνικά δικαστήρια στο πλαίσιο ατομικής δικαστικής προσφυγής.

35. Η απαλλαγή κατηγοριών συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας βασίζεται στο τεκμήριο ότι οι συμφωνίες αυτές — κατά το μέτρο που εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1 — πληρούν τις τέσσερις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Έτσι, τεκμαίρεται ότι οι συμφωνίες οδηγούν σε βελτίωση της οικονομικής αποτελεσματικότητας, ότι οι περιορισμοί που περιλαμβάνονται στις συμφωνίες είναι αναγκαίοι για την επίτευξη της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας, ότι οι καταναλωτές στις επηρεαζόμενες αγορές λαμβάνουν δικαιοτμήμα από την αύξηση της αποτελεσματικότητας και ότι οι συμφωνίες δεν παρέχουν στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις τη δυνατότητα εξάλειψης του ανταγωνισμού σε σημαντικό τμήμα των σχετικών προϊόντων. Τα όρια ως προς τα μερίδια

αγοράς (άρθρο 3), ο κατάλογος περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας (άρθρο 4) και οι εξαιρούμενοι περιορισμοί (άρθρο 5) που προβλέπονται στον ΚΑΚΜΤ έχουν ως στόχο να εξασφαλίσουν ότι η απαλλαγή κατά κατηγορία θα χορηγείται μόνο σε περιοριστικές συμφωνίες που κατά τεκμήριο πληρούν τις τέσσερις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3.

36. Όπως αναφέρεται στο τμήμα IV κατωτέρω, πολλές συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 1 είτε επειδή δεν περιορίζουν καθόλου τον ανταγωνισμό είτε επειδή ο περιορισμός του ανταγωνισμού δεν είναι σημαντικός⁽²³⁾. Κατά το μέτρο που οι εν λόγω συμφωνίες εμπίπτουν οπωσδήποτε στο πεδίο εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ, δεν είναι αναγκαίο να καθοριστεί αν εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1⁽²⁴⁾.
37. Εκτός του πεδίου εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία, πρέπει να εξετάζεται αν μια συγκεκριμένη υπόθεση εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1 και, αν ναι, πρέπει να εκτιμάται αν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Όταν μια συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας δεν εμπίπτει στην απαλλαγή κατά κατηγορία, τούτο δεν σημαίνει ότι κατά τεκμήριο εμπίπτει στο άρθρο 81 ή ότι δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Ειδικότερα, το γεγονός και μόνο ότι τα μερίδια αγοράς των συμβαλλομένων υπερβαίνουν τα όρια μεριδίων αγοράς που προβλέπονται στο άρθρο 3 του ΚΑΚΜΤ δεν είναι ικανό να θεμελιώσει το συμπέρασμα ότι η συμφωνία εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1. Απαιτείται εκτίμηση σε ατομική βάση των πιθανών συνεπειών της συμφωνίας. Μόνον όταν μια συμφωνία περιέχει ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμούς του ανταγωνισμού τεκμαίρεται κατά κανόνα ότι απαγορεύεται από το άρθρο 81.

2. Πεδίο εφαρμογής και διάρκεια του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία

2.1. Συμφωνίες μεταξύ δύο συμβαλλομένων

38. Σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1 του ΚΑΚΜΤ, ο κανονισμός καλύπτει συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας «μεταξύ δύο επιχειρήσεων». Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ περισσότερων των δύο επιχειρήσεων δεν καλύπτονται από τον ΚΑΚΜΤ⁽²⁵⁾. Καθοριστική σημασία για το διαχωρισμό μεταξύ συμφωνιών δύο επιχειρήσεων και πολυμερών συμφωνιών έχει το εάν η συμφωνία συνάπτεται μεταξύ περισσότερων των δύο επιχειρήσεων.
39. Οι συμφωνίες που συνάπτονται από δύο επιχειρήσεις εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ ακόμη και αν η συμφωνία προβλέπει όρους για περισσότερα από ένα επίπεδα εμπορίου. Για παράδειγμα, ο ΚΑΚΜΤ εφαρμόζεται σε μια συμφωνία για άδεια εκμετάλλευσης που δεν αφορά μόνο το στάδιο της παραγωγής, αλλά και το στάδιο της διανομής, καθορίζοντας τις υποχρεώσεις που πρέπει ή μπορεί να επιβάλει ο δικαιούχος στους μεταπωλητές των προϊόντων που παράγονται χρησιμοποιώντας την άδεια⁽²⁶⁾.
40. Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που συνάπτονται μεταξύ περισσότερων των δύο επιχειρήσεων συχνά θέτουν τα ίδια ζητήματα με τις ίδιες φύσης συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που συνάπτονται μεταξύ δύο επιχειρήσεων. Κατά την εξέταση συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που είναι της ίδιας φύσης με τις καλυπτόμενες από την απαλλαγή κατά κατηγορία συμφωνίες,

αλλά συνάπτονται μεταξύ περισσότερων των δύο επιχειρήσεων, η Επιτροπή θα εφαρμόζει κατ' αναλογία τις αρχές που εκτίθενται στον ΚΑΚΜΤ.

2.2. Συμφωνίες για την παραγωγή προϊόντων της σύμβασης

41. Από το άρθρο 2 συνάγεται ότι για να καλύπτονται από τον ΚΑΚΜΤ, οι συμφωνίες παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης πρέπει να αφορούν την «παραγωγή των προϊόντων τα οποία αφορά η σύμβαση», δηλαδή προϊόντων που ενσωματώνουν ή παράγονται με την παραχωρούμενη τεχνολογία. Με άλλα λόγια, για να καλύπτεται από τον ΚΑΚΜΤ, η άδεια πρέπει να επιτρέπει στον δικαιούχο να εκμεταλλεύεται την παραχωρούμενη τεχνολογία για την παραγωγή προϊόντων ή υπηρεσιών (βλ. αιτιολογική σκέψη 7 του ΚΑΚΜΤ). Ο ΚΑΚΜΤ δεν καλύπτει τις κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας. Η έννοια των κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας καλύπτει συμφωνίες βάσει των οποίων δύο ή περισσότεροι συμβαλλόμενοι συμφωνούν να συνεκμεταλλεύονται τις τεχνολογίες τους παραχωρώντας άδεια εκμετάλλευσης για τις δύο μαζί. Η έννοια των κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας καλύπτει επίσης συμφωνίες βάσει των οποίων δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις συμφωνούν να παραχωρήσουν άδεια εκμετάλλευσης σε τρίτο και να του επιτρέψουν να χορηγήσει άδειες εκμετάλλευσης για το πακέτο τεχνολογιών. Οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας εξετάζονται στο κεφάλαιο IV.4 κατωτέρω.
42. Ο ΚΑΚΜΤ εφαρμόζεται στις συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης για παραγωγή προϊόντων της σύμβασης με τις οποίες ο δικαιούχος αποκτά επίσης το δικαίωμα να χορηγήσει περαιτέρω άδεια εκμετάλλευσης της παραχωρούμενης τεχνολογίας σε τρίτους, υπό τον όρο βεβαίως ότι η παραγωγή των προϊόντων της σύμβασης αποτελεί πρωταρχικό αντικείμενο της συμφωνίας. Αντίθετα, ο ΚΑΚΜΤ δεν έχει εφαρμογή στις συμφωνίες που έχουν ως πρωταρχικό τους αντικείμενο την παραχώρηση περαιτέρω άδειας εκμετάλλευσης. Οστόσο, η Επιτροπή θα εφαρμόζει κατ' αναλογία τις αρχές του ΚΑΚΜΤ και των παρούσων κατευθυντήριων γραμμών σε τέτοιες συμφωνίες «για γενικές άδειες εκμετάλλευσης» μεταξύ δικαιούχου και δικαιούχου. Οι συμφωνίες μεταξύ του δικαιούχου και των υποδικαιούχων καλύπτονται από τον ΚΑΚΜΤ.
43. Ο όρος «προϊόντα τα οποία αφορά η σύμβαση» περιλαμβάνει προϊόντα και υπηρεσίες που παράγονται με την παραχωρούμενη τεχνολογία. Τούτο συμβαίνει όταν η παραχωρούμενη τεχνολογία είτε χρησιμοποιείται στη διαδικασία παραγωγής είτε ενσωματώνεται στο ίδιο το προϊόν. Στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές ο όρος «προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία» καλύπτει και τις δύο ανωτέρω περιπτώσεις. Ο ΚΑΚΜΤ έχει εφαρμογή σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες παραχωρείται άδεια εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών. Στο πλαίσιο αυτό αρκεί να δεσμευθεί ο δικαιούχος ότι δεν θα ασκεί τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας του κατά του δικαιούχου. Πράγματι, η ουσία μιας αμιγούς συμφωνίας παραχώρησης διπλώματος ευρεσιτεχνίας είναι το δικαίωμα άσκησης δραστηριοτήτων εντός του αντικειμένου του αποκλειστικού δικαιώματος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας. Είναι επόμενο ότι ο ΚΑΚΜΤ καλύπτει επίσης τις συμφωνίες που είναι γνωστές ως συμφωνίες μη διεκδίκησης και συμφωνίες διευθέτησης, βάσει των οποίων ο δικαιούχος επιτρέπει στον δικαιούχο να παράγει εντός του αντικειμένου του διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

44. Ο ΚΑΚΜΤ καλύπτει την «υπεργολαβία», βάσει της οποίας ο δικαιούχος παραχωρεί άδεια εκμετάλλευσης τεχνολογίας στον δικαιούχο, ο οποίος με τη σειρά του αναλαμβάνει την υποχρέωση να παράγει ορισμένα προϊόντα αποκλειστικά για τον δικαιούχο βάσει της συμφωνίας. Η υπεργολαβία μπορεί επίσης να περιλαμβάνει την προμήθεια εξοπλισμού από τον δικαιούχο, προκειμένου αυτός να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή των προϊόντων και των υπηρεσιών που καλύπτει η συμφωνία. Η δεύτερη αυτή μορφή υπεργολαβίας καλύπτεται από τον ΚΑΚΜΤ μόνον εφόσον κύριο αντικείμενο της συμφωνίας είναι η παραχωρούμενη τεχνολογία και όχι ο διατιθέμενος εξοπλισμός. Η υπεργολαβία καλύπτεται επίσης από την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εκτίμηση ορισμένων συμφωνιών υπεργολαβίας σε σχέση με το άρθρο 81 παράγραφος 1 της συνθήκης⁽²⁷⁾. Σύμφωνα με την εν λόγω ανακοίνωση, η οποία εξακολουθεί να έχει εφαρμογή, οι συμφωνίες υπεργολαβίας βάσει των οποίων ο υπεργολάβος αναλαμβάνει την υποχρέωση να παράγει ορισμένα προϊόντα αποκλειστικά για τον εργολάβο εν γένει δεν εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1. Ωστόσο, η επιβολή άλλων υποχρεώσεων στον υπεργολάβο, όπως η υποχρέωση να μην διεξάγει ή να μην εκμεταλλεύεται τις δικές του δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης, ενδέχεται να εμπίπτουν στο άρθρο 81⁽²⁸⁾.
45. Εφόσον έχει προσδιοριστεί ένα προϊόν το οποίο αφορά η σύμβαση, ο ΚΑΚΜΤ έχει επίσης εφαρμογή σε συμφωνίες βάσει των οποίων ο δικαιούχος πρέπει ακόμη να διεξαγάγει εργασία ανάπτυξης προτού αποκτήσει ένα προϊόν ή μια διαδικασία που να είναι ήδη έτοιμα για εμπορική εκμετάλλευση. Ακόμη και αν απαιτείται περαιτέρω εργασία και επενδύσεις, αντικείμενο της συμφωνίας είναι η παραγωγή ενός προσδιορισμένου προϊόντος της σύμβασης. Από την άλλη πλευρά, ο ΚΑΚΜΤ και οι κατευθυντήριες γραμμές δεν καλύπτουν συμφωνίες βάσει των οποίων παραχωρείται άδεια εκμετάλλευσης τεχνολογίας προκειμένου να επιτραπεί στον δικαιούχο να διεξαγάγει περαιτέρω έρευνα και ανάπτυξη σε διάφορους τομείς. Για παράδειγμα, ο ΚΑΚΜΤ και οι κατευθυντήριες γραμμές δεν καλύπτουν την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης ενός τεχνολογικού ερευνητικού εργαλείου που χρησιμοποιείται στο πλαίσιο πρόσθετης ερευνητικής δραστηριότητας. Το πλαίσιο του ΚΑΚΜΤ και των κατευθυντήριων γραμμών βασίζεται στην παραδοχή ότι υπάρχει άμεσος σύνδεσμος μεταξύ της παραχωρούμενης τεχνολογίας και ενός προσδιορισμένου προϊόντος το οποίο αφορά η σύμβαση. Όταν απουσιάζει αυτός ο σύνδεσμος, κύριο αντικείμενο της συμφωνίας είναι η έρευνα και ανάπτυξη και όχι η εισαγωγή συγκεκριμένου προϊόντος στην αγορά· σε τέτοιες περιπτώσεις το πλαίσιο εξέτασης του ΚΑΚΜΤ και των κατευθυντήριων γραμμών ενδέχεται να μην είναι κατάλληλο. Για τους ίδιους λόγους ο ΚΑΚΜΤ και οι κατευθυντήριες γραμμές δεν καλύπτουν τις συμφωνίες υπεργολαβίας στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης βάσει των οποίων ο δικαιούχος αναλαμβάνει την υποχρέωση να διεξαγάγει έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα της παραχωρούμενης τεχνολογίας και να παραδώσει στον δικαιούχο το πακέτο της βελτιωμένης τεχνολογίας. Το κύριο αντικείμενο τέτοιων συμβάσεων είναι η παροχή υπηρεσιών έρευνας και ανάπτυξης με στόχο τη βελτίωση της τεχνολογίας και όχι η παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών βάσει της παραχωρούμενης τεχνολογίας.
- 2.3. Η έννοια των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας
46. Ο ΚΑΚΜΤ και οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές καλύπτουν τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχεία β) και η) του ΚΑΚΜΤ, η έννοια της «τεχνολογίας» καλύπτει διπλώματα ευρεσιτεχνίας και αιτήσεις για χορήγηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, υποδείγματα χρησιμότητας και αιτήσεις καταχώρησης υποδειγμάτων χρησιμότητας, δικαιώματα επί σχεδίων, δικαιώματα φυτοκαλλιέργειας, τοπογραφίες προϊόντων ημιαγωγών, συμπληρωματικά πιστοποιητικά προστασίας για ιατροφαρμακευτικά προϊόντα ή άλλα προϊόντα ως προς τα οποία είναι δυνατή η έκδοση συμπληρωματικών πιστοποιητικών προστασίας, δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας επί λογισμικού, και τεχνονομία. Η παραχωρούμενη τεχνολογία πρέπει να επιτρέψει στον δικαιούχο με ή χωρίς άλλες εισροές να παράγει τα προϊόντα της σύμβασης.
47. Η τεχνονομία ορίζεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο θ) ως ένα πακέτο μη κατοχυρωμένων πρακτικών πληροφοριών, προϊόν πείρας και δοκιμών, το οποίο είναι απόρρητο, ουσιαστικό και προσδιορισμένο. Στο πλαίσιο αυτό «απόρρητο» σημαίνει ότι η τεχνονομία δεν είναι ευρύτερα γνωστή ή εύκολα προσελάσιμη. «Ουσιαστικό» σημαίνει ότι η τεχνονομία περιλαμβάνει πληροφορίες οι οποίες είναι σημαντικές και χρήσιμες για την παραγωγή των προϊόντων που καλύπτονται από τη συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης ή για την εφαρμογή της διαδικασίας που καλύπτεται από τη συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης. Με άλλα λόγια, οι πληροφορίες πρέπει να συμβάλλουν ή να διευκολύνουν σημαντικά την παραγωγή των προϊόντων της σύμβασης. Σε περίπτωση που η παραχωρούμενη τεχνονομία αφορά προϊόν και όχι διαδικασία, η ανωτέρω προϋπόθεση σημαίνει ότι η τεχνονομία είναι χρήσιμη για την παραγωγή του προϊόντος της σύμβασης. Η εν λόγω προϋπόθεση δεν πληρούται όταν το προϊόν της σύμβασης μπορεί να παραχθεί μέσω ελευθέρως διαθέσιμης τεχνολογίας. Ωστόσο, η εν λόγω προϋπόθεση δεν συνεπάγεται ότι το προϊόν της σύμβασης έχει υψηλότερη αξία από τα προϊόντα που παράγονται με ελευθέρως διαθέσιμη τεχνολογία. Στην περίπτωση τεχνολογιών για διαδικασίες, η εν λόγω προϋπόθεση συνεπάγεται ότι η τεχνονομία είναι χρήσιμη κατά την έννοια ότι κατά την ημερομηνία σύναψης της συμφωνίας είναι εύλογο να προσδοκάται ότι η τεχνονομία μπορεί να βελτιώσει σημαντικά τη θέση του δικαιούχου στον ανταγωνισμό, για παράδειγμα μειώνοντας το κόστος παραγωγής του. «Προσδιορισμένο» σημαίνει ότι είναι δυνατό να διαπιστωθεί αν η παραχωρούμενη τεχνολογία πληροί τα κριτήρια του απόρρητου και του ουσιαστικού. Η εν λόγω προϋπόθεση πληρούται όταν η παραχωρούμενη τεχνονομία περιγράφεται σε εγχειρίδια ή άλλα έντυπα. Ωστόσο, σε μερικές περιπτώσεις τούτο μπορεί να μην είναι λογικώς δυνατό. Η παραχωρούμενη τεχνονομία μπορεί να συνίσταται σε πρακτικές γνώσεις των υπαλλήλων του δικαιούχου. Για παράδειγμα, οι υπάλληλοι του δικαιούχου μπορεί να κατέχουν απόρρητες και ουσιαστικές γνώσεις σχετικά με ορισμένες διαδικασίες παραγωγής οι οποίες παρέχονται στον δικαιούχο μέσω εκπαίδευσης των υπαλλήλων του. Σε τέτοιες περιπτώσεις αρκεί να περιγράφεται στη συμφωνία η γενική φύση της τεχνονομίας και να καταγράφονται οι υπάλληλοι που θα συμμετάσχουν ή που συμμετείχαν στην παροχή της στον δικαιούχο.
48. Η έννοια της «μεταφοράς» συνεπάγεται ότι η τεχνολογία πρέπει να μεταβιβαστεί από μια επιχείρηση σε μια άλλη. Οι μεταβιβάσεις αυτές κατά κανόνα λαμβάνουν τη μορφή παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης βάσει της οποίας ο δικαιούχος χορηγεί στον δικαιούχο το δικαίωμα να χρησιμοποιεί την τεχνολογία του έναντι της καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης. Μπορεί επίσης να λάβει τη μορφή παραχώρησης περαιτέρω άδειας εκμετάλλευσης, βάσει της οποίας ένας δικαιούχος, ο οποίος έχει λάβει σχετική άδεια από τον δικαιούχο, χορηγεί σε τρίτους (υποδικαιοδόχους) άδειες για την εκμετάλλευση της τεχνολογίας.

49. Ο ΚΑΚΜΤ εφαρμόζεται μόνο σε συμφωνίες που έχουν ως κύριο αντικείμενο τη μεταφορά τεχνολογίας, όπως ορίζεται στον κανονισμό, σε αντιδιαστολή με την αγορά προϊόντων και υπηρεσιών ή την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης άλλων μορφών διανοητικής ιδιοκτησίας. Οι συμφωνίες που περιέχουν διατάξεις σχετικά με την αγορά και πώληση προϊόντων καλύπτονται από τον ΚΑΚΜΤ μόνο κατά το μέτρο που οι διατάξεις αυτές δεν αποτελούν κύριο αντικείμενο της συμφωνίας και σχετίζονται άμεσα με την εφαρμογή της παραχωρούμενης τεχνολογίας. Τούτο ισχύει πιθανώς όταν τα δεσμευμένα προϊόντα έχουν τη μορφή εξοπλισμού ή παραγωγικών διαδικασιών που είναι ειδικά προσαρμοσμένα για την αποτελεσματική εκμετάλλευση της παραχωρούμενης τεχνολογίας. Από την άλλη πλευρά, αν το προϊόν αποτελεί απλώς άλλη μία εισροή για την παραγωγή του τελικού προϊόντος, πρέπει να εξετάζεται προσεκτικά αν η παραχωρούμενη τεχνολογία αποτελεί κύριο αντικείμενο της συμφωνίας. Για παράδειγμα, στις περιπτώσεις που ο δικαιούχος παράγει ήδη ένα τελικό προϊόν χρησιμοποιώντας άλλη τεχνολογία, η άδεια εκμετάλλευσης πρέπει να επιφέρει σημαντική βελτίωση της παραγωγικής διαδικασίας του δικαιούχου, η οποία υπερβαίνει την αξία του προϊόντος που αγοράζεται από τον δικαιούχο. Η απαίτηση κατά την οποία τα δεσμευμένα προϊόντα πρέπει να σχετίζονται με την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας συνεπάγεται ότι ο ΚΑΚΜΤ δεν καλύπτει την αγορά προϊόντων που δεν έχουν καμία σχέση με τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Τούτο ισχύει για παράδειγμα όταν το δεσμευμένο προϊόν δεν προορίζεται να χρησιμοποιηθεί με το παραχωρούμενο προϊόν, αλλά σχετίζεται με δραστηριότητα σε χωριστή αγορά προϊόντος.
50. Ο ΚΑΚΜΤ καλύπτει την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης άλλων μορφών διανοητικής ιδιοκτησίας, όπως τα εμπορικά σήματα και τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας εκτός από τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας επί λογισμικού, μόνο κατά το μέτρο που σχετίζονται άμεσα με την εκμετάλλευση της παραχωρούμενης τεχνολογίας και δεν αποτελούν το κύριο αντικείμενο της συμφωνίας. Η προϋπόθεση αυτή εξασφαλίζει ότι οι συμφωνίες που καλύπτουν άλλα είδη δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία μόνο κατά το μέτρο που αυτά τα άλλα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας επιτρέπουν στον δικαιούχο να εκμεταλλευθεί καλύτερα την παραχωρούμενη τεχνολογία. Για παράδειγμα, ο δικαιούχος μπορεί να επιτρέψει στον δικαιούχο να χρησιμοποιεί το εμπορικό του σήμα στα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Η άδεια εκμετάλλευσης σήματος μπορεί να επιτρέψει στον δικαιούχο να εκμεταλλευθεί καλύτερα την παραχωρούμενη τεχνολογία, επιτρέποντας στους καταναλωτές να συσχετίσουν άμεσα το προϊόν με τα χαρακτηριστικά που του προσδίδει η παραχωρούμενη τεχνολογία. Η υποχρέωση του δικαιούχου να χρησιμοποιεί το σήμα του δικαιούχου μπορεί επίσης να συμβάλει στη διάδοση της τεχνολογίας, επιτρέποντας στον δικαιούχο να γνωστοποιήσει ότι αποτελεί την πηγή της χρησιμοποιούμενης τεχνολογίας. Ωστόσο, όταν η αξία της παραχωρούμενης τεχνολογίας για τον δικαιούχο είναι περιορισμένη επειδή ήδη χρησιμοποιεί την ίδια ή πολύ παρεμφερή τεχνολογία και το κύριο αντικείμενο της συμφωνίας είναι το εμπορικό σήμα, τότε ο ΚΑΚΜΤ δεν έχει εφαρμογή⁽²⁹⁾.
51. Η χορήγηση άδειας εκμετάλλευσης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας για την αναπαραγωγή και διανομή προστατευόμενων έργων, δηλαδή για την παραγωγή αντιγράφων προς μεταπώληση, θεωρείται παρόμοια με τη χορήγηση άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας. Καθότι οι εν λόγω συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης αφορούν την παραγωγή

και πώληση προϊόντων βάσει δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, θεωρείται ότι είναι παραπλήσια φύσεως με τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας και κατά κανόνα εγείρουν παρεμφερή θέματα. Παρόλο που ο ΚΑΚΜΤ δεν καλύπτει τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας εκτός από τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας επί λογισμικού, κατά γενικό κανόνα η Επιτροπή θα εφαρμόζει τις αρχές που εκτίθενται στον ΚΑΚΜΤ και στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές κατά την εκτίμηση τέτοιων υποθέσεων παραχώρησης δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας βάσει του άρθρου 81.

52. Από την άλλη πλευρά, η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης δικαιωμάτων επί παραστάσεως και άλλων δικαιωμάτων που σχετίζονται με δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας θεωρείται ότι εγείρει ιδιαίτερα θέματα και ενδεχομένως δεν δικαιολογείται η εκτίμηση τέτοιων υποθέσεων βάσει των αρχών που αναπτύσσονται στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές. Στην περίπτωση των διαφόρων δικαιωμάτων που σχετίζονται με τις παραστάσεις, η αξία δεν δημιουργείται από την αναπαραγωγή και πώληση αντιγράφων ενός προϊόντος, αλλά από κάθε μεμονωμένη εκτέλεση της προστατευόμενης εργασίας. Η εκμετάλλευση αυτού του είδους μπορεί να λάβει διάφορες μορφές, όπως η εκτέλεση, επίδειξη ή εκμίσθωση προστατευόμενου υλικού, όπως οι κινηματογραφικές ταινίες, η μουσική ή αθλητικές εκδηλώσεις. Κατά την εφαρμογή του άρθρου 81 πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες του έργου και ο τρόπος με τον οποίο είναι δυνατή η εκμετάλλευσή του⁽³⁰⁾. Για παράδειγμα, οι περιορισμοί στη μεταπώληση ενδέχεται να προκαλέσουν μικρότερες ανησυχίες σχετικά με τον ανταγωνισμό, ενώ ιδιαίτερες ανησυχίες μπορούν να προκληθούν σε περιπτώσεις όπου οι δικαιούχοι υποχρεώνουν τους δικαιούχους τους να επεκτείνουν σε κάθε δικαιούχο τους ευνοϊκότερους όρους που έχει επιτύχει ένας από αυτούς. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν θα εφαρμόζει κατ' αναλογία τον ΚΑΚΜΤ και τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές στην παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης των λοιπών αυτών δικαιωμάτων.
53. Η Επιτροπή δεν θα επεκτείνει επίσης τις αρχές που αναπτύσσονται στον ΚΑΚΜΤ και στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές στην παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης σημάτων. Η παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης σημάτων ανακύπτει συχνά στο πλαίσιο της διανομής και μεταπώλησης προϊόντων και υπηρεσιών και εν γένει έχει περισσότερες ομοιότητες με τις συμφωνίες διανομής από ό,τι με την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας. Όταν μια άδεια εκμετάλλευσης σήματος σχετίζεται άμεσα με τη χρησιμοποίηση, πώληση ή μεταπώληση προϊόντων και υπηρεσιών και δεν αποτελεί το κύριο αντικείμενο της συμφωνίας, η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης καλύπτεται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2790/1999 της Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών⁽³¹⁾.

2.4. Διάρκεια

54. Υπό τον όρο ότι θα συνεχίσει να ισχύει ο ΚΑΚΜΤ, η απαλλαγή κατά κατηγορία ισχύει για όσο διάστημα το παραχωρούμενο δικαίωμα ιδιοκτησίας δεν έχει αποσβεσθεί, λήξει ή κηρυχθεί άκυρο. Στην περίπτωση της τεχνολογίας, η απαλλαγή κατά κατηγορία ισχύει για όσο διάστημα η παραχωρούμενη τεχνολογία παραμένει απόρρητη, εκτός από την περίπτωση που η τεχνολογία καθίσταται γνωστή δημοσίως ως αποτέλεσμα ενεργειών του δικαιούχου, περίπτωση στην οποία η απαλλαγή ισχύει καθόλη τη διάρκεια της συμφωνίας (πρβλ. άρθρο 2 παράγραφος 1 του ΚΑΚΜΤ).

55. Η απαλλαγή κατά κατηγορία εφαρμόζεται σε κάθε παραχωρούμενο δικαίωμα ιδιοκτησίας καλυπτόμενο από τη συμφωνία και παύει να ισχύει κατά την ημερομηνία λήξης, ακυρότητας ή έλευσης σε δημόσια χρήση του τελευταίου δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας που αποτελεί «τεχνολογία» κατά την έννοια του ΚΑΚΜΤ (πρβλ. παράγραφο 46 ανωτέρω).

2.5. Σχέση με άλλους κανονισμούς απαλλαγής κατά κατηγορία

56. Ο ΚΑΚΜΤ καλύπτει συμφωνίες μεταξύ δύο επιχειρήσεων που αφορούν την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή προϊόντων της σύμβασης. Ωστόσο, η τεχνολογία μπορεί επίσης να αποτελεί στοιχείο άλλου είδους συμφωνιών. Επιπλέον, τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία στη συνέχεια πωλούνται στην αγορά. Συνεπώς, είναι απαραίτητο να εξετάζεται η σχέση μεταξύ του ΚΑΚΜΤ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2658/2000 της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 3 της συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών εξειδίκευσης⁽³²⁾, του κανονισμού αριθ. 2659/2000 της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών έρευνας και ανάπτυξης⁽³³⁾ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2790/1999 της Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών⁽³⁴⁾.

2.5.1. Οι κανονισμοί απαλλαγής κατά κατηγορία σχετικά με τις συμφωνίες εξειδίκευσης και τις συμφωνίες Ε&Α

57. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του κανονισμού αριθ. 2658/2000 για τις κατηγορίες εξειδίκευσης, ο εν λόγω κανονισμός καλύπτει, μεταξύ άλλων, τις συμφωνίες κοινής παραγωγής δυνάμει των οποίων δύο ή περισσότερα μέρη συμφωνούν να παράγουν από κοινού ορισμένα προϊόντα. Ο κανονισμός επεκτείνεται σε διατάξεις σχετικά με την εκχώρηση ή τη χρήση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, εφόσον δεν αποτελούν πρωταρχικό αντικείμενο της συμφωνίας, αλλά σχετίζονται άμεσα με την εφαρμογή της και είναι αναγκαίες γι' αυτήν.

58. Όταν επιχειρήσεις ιδρύουν μια κοινή επιχείρηση παραγωγής και της παραχωρούν άδεια εκμετάλλευσης της τεχνολογίας που χρησιμοποιείται για την παραγωγή των προϊόντων που παράγει η κοινή επιχείρηση, αυτή η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης υπάγεται στον κανονισμό 2658/2000 και όχι στον ΚΑΚΜΤ. Έτσι, η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης στο πλαίσιο μιας κοινής επιχείρησης παραγωγής κατά κανόνα πρέπει να εξετάζεται βάσει του κανονισμού 2658/2000. Ωστόσο, όταν η κοινή επιχείρηση παραχωρεί σε τρίτους άδειες εκμετάλλευσης της τεχνολογίας, η δραστηριότητα αυτή δεν σχετίζεται με την παραγωγή της κοινής επιχείρησης και, συνεπώς, δεν καλύπτεται από τον ανωτέρω κανονισμό. Οι συμφωνίες παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης αυτού του είδους που συνδυάζουν τις τεχνολογίες των συμβαλλομένων αποτελούν κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας και εξετάζονται στο κεφάλαιο IV.4 στη συνέχεια.

59. Ο κανονισμός αριθ. 2659/2000 σχετικά με τις συμφωνίες έρευνας και ανάπτυξης καλύπτει τις συμφωνίες βάσει των οποίων δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις συμφωνούν να διεξάγουν από κοινού έρευνα και ανάπτυξη και να εκμεταλλεύονται από κοινού τα αποτελέσματα αυτής. Σύμφωνα με

το άρθρο 2 παράγραφος 11, η διεξαγωγή έρευνας και ανάπτυξης ή η εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων αυτής γίνεται από κοινού εφόσον οι σχετικές εργασίες εκτελούνται από κοινό κλιμάκιο, φορέα ή επιχείρηση, ανατίθενται από κοινού σε κάποιον τρίτο ή επιμερίζονται μεταξύ των συμβαλλομένων στο πλαίσιο εξειδίκευσης της έρευνας, της ανάπτυξης, παραγωγής και της διανομής, συμπεριλαμβανομένης της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης.

60. Επομένως, ο κανονισμός αριθ. 2659/2000 καλύπτει την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ των συμβαλλομένων και από τους συμβαλλομένους προς μια κοινή οντότητα στο πλαίσιο συμφωνίας έρευνας και ανάπτυξης. Στο πλαίσιο μιας τέτοιας συμφωνίας, οι συμβαλλόμενοι μπορούν επίσης να καθορίσουν τους όρους παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης σε τρίτους των αποτελεσμάτων της συμφωνίας έρευνας και ανάπτυξης. Ωστόσο, καθότι οι τρίτοι δικαιούχοι δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη στη συμφωνία έρευνας και ανάπτυξης, η μεμονωμένη συμφωνία άδειας εκμετάλλευσης που έχει συναφθεί με τρίτους δεν καλύπτεται από τον κανονισμό αριθ. 2659/2000. Οι εν λόγω συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία του ΚΑΚΜΤ, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του εν λόγω κανονισμού.

2.5.2. Ο κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία για τις κάθετες συμφωνίες

61. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2790/1999 της Επιτροπής σχετικά με τις κάθετες συμφωνίες καλύπτει συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων, καθεμία εκ των οποίων δραστηριοποιείται, για το σκοπό της συμφωνίας, σε διαφορετικό επίπεδο της αλυσίδας παραγωγής ή διανομής, και που αφορούν τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα μέρη μπορούν να προμηθεύονται, να πωλούν ή να μεταπωλούν ορισμένα αγαθά ή υπηρεσίες. Καλύπτει επομένως τις συμφωνίες προμήθειας και διανομής⁽³⁵⁾.

62. Δεδομένου ότι ο ΚΑΚΜΤ καλύπτει μόνο συμφωνίες μεταξύ δύο μερών και ότι ο δικαιούχος, ο οποίος πωλεί προϊόντα τα οποία ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία, είναι προμηθευτής για τους σκοπούς του κανονισμού αριθ. 2790/1999, οι δύο αυτοί κανονισμοί απαλλαγής κατά κατηγορία είναι στενά συνδεδεμένοι. Η συμφωνία μεταξύ του δικαιοπαρόχου και του δικαιούχου υπάγεται στον ΚΑΚΜΤ, ενώ οι συμφωνίες μεταξύ ενός δικαιούχου και των αγοραστών υπάγονται στον κανονισμό αριθ. 2790/1999 και στις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τους κάθετους περιορισμούς⁽³⁶⁾.

63. Ο ΚΑΚΜΤ παρέχει επίσης απαλλαγή κατά κατηγορία σε συμφωνίες μεταξύ του δικαιοπαρόχου και του δικαιούχου σε περίπτωση που η συμφωνία επιβάλλει υποχρεώσεις στον δικαιούχο ως προς τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να πωλεί τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Ειδικότερα, ο δικαιούχος μπορεί να υποχρεωθεί να δημιουργήσει ένα συγκεκριμένο είδος συστήματος διανομής, όπως ένα σύστημα αποκλειστικής ή επιλεκτικής διανομής. Ωστόσο, οι συμφωνίες διανομής που συνάπτονται για την εκπλήρωση αυτών των υποχρεώσεων, πρέπει να συμμορφώνονται με τον κανονισμό 2790/1999, προκειμένου να τύχουν απαλλαγής κατά κατηγορία. Για παράδειγμα, ο

δικαιοπάροχος μπορεί να υποχρεώσει τον δικαιοδόχο να δημιουργήσει ένα σύστημα βασιζόμενο στην επιλεκτική διανομή σύμφωνα με καθορισμένους κανόνες. Ωστόσο, από το άρθρο 4 (στοιχείο β) του κανονισμού αριθ. 2790/1999 συνάγεται ότι οι διανομείς πρέπει να είναι ελεύθεροι να προβαίνουν σε παθητικές πωλήσεις στις περιοχές άλλων αποκλειστικών διανομών.

64. Επιπλέον, οι διανομείς πρέπει κατ' αρχήν να είναι ελεύθεροι να πραγματοποιούν τόσο ενεργητικές, όσο και παθητικές πωλήσεις σε περιοχές εκμετάλλευσης που καλύπτονται από τα συστήματα διανομής άλλων δικαιοδόχων που παράγουν τα δικά τους προϊόντα χρησιμοποιώντας την παραχωρούμενη τεχνολογία. Τούτο οφείλεται στο γεγονός ότι για τους σκοπούς του κανονισμού 2790/1999, κάθε δικαιοδόχος είναι ένας ξεχωριστός προμηθευτής. Ωστόσο, οι λόγοι που υπαγορεύουν την απαλλαγή κατά κατηγορία του εν λόγω κανονισμού ενδέχεται επίσης να ισχύουν όταν τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία πωλούνται από τους δικαιοδόχους φέροντας ένα κοινό σήμα ιδιοκτησίας του δικαιοπαρόχου. Όταν τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία πωλούνται υπό ένα κοινό σήμα, οι ίδιοι λόγοι σχετικά με την αποτελεσματικότητα μπορεί να υπάρχουν για να εφαρμοστούν οι ίδιοι περιορισμοί μεταξύ των συστημάτων διανομής των δικαιοδόχων όπως και στην περίπτωση ενός κάθετου συστήματος διανομής. Σε τέτοιες περιπτώσεις η Επιτροπή κατά πάσα πιθανότητα δεν θα αμφισβητούσε περιορισμούς, όταν πληρούνται κατ' αναλογία οι απαιτήσεις του κανονισμού 2790/1999. Για να υπάρχει κοινό σήμα, τα προϊόντα πρέπει να πωλούνται και να προωθούνται υπό ενιαίο σήμα, το οποίο πρέπει να κυριαρχεί στην παροχή πληροφοριών στον καταναλωτή σχετικά με την ποιότητα και άλλες συναφείς πληροφορίες. Δεν αρκεί να φέρει το προϊόν, εκτός από το σήμα του δικαιοδόχου, και το σήμα του δικαιοπαρόχου που τον προσδιορίζει ως την πηγή της παραχωρούμενης τεχνολογίας.

3. Η περιοχή ασφαλείας που δημιουργεί ο κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία

65. Σύμφωνα με το άρθρο 3 του ΚΑΚΜΤ, η απαλλαγή κατά κατηγορία υπέρ περιοριστικών συμφωνιών χορηγείται εφόσον δεν υπάρχει υπέρβαση των προβλεπόμενων ορίων μεριδίων αγοράς, γεγονός που περιορίζει το πεδίο εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία σε συμφωνίες για τις οποίες, παρόλο που μπορεί να περιορίζουν τον ανταγωνισμό, τεκμαίρεται εν γένει ότι πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Εκτός της περιοχής ασφαλείας που δημιουργείται από τα όρια μεριδίων αγοράς, απαιτείται εκτίμηση σε ατομική βάση. Σε περίπτωση που τα μερίδια αγοράς υπερβαίνουν τα όρια, τούτο δεν αποτελεί τεκμήριο είτε η συμφωνία εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1 είτε ότι η συμφωνία δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Απουσία περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας, απαιτείται εξέταση της αγοράς.
66. Το ανώτατο όριο μεριδίου αγοράς που έχει εφαρμογή για τους σκοπούς της περιοχής ασφαλείας του ΚΑΚΜΤ εξαρτάται από το κατά πόσον η συμφωνία έχει συναφθεί μεταξύ ανταγωνιστών ή μη ανταγωνιστών. Για τους σκοπούς του ΚΑΚΜΤ, οι επιχειρήσεις που παραχωρούν άδεια εκμετάλλευσης ανταγωνιστικών τεχνολογιών είναι ανταγωνίστριες στη σχετική αγορά τεχνολογίας. Ο δυνητικός ανταγωνισμός στην αγορά τεχνολογίας δεν λαμβάνεται υπόψη για την

εφαρμογή των ορίων μεριδίου αγοράς ή για την εφαρμογή του καταλόγου περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας. Εκτός της περιοχής ασφαλείας του ΚΑΚΜΤ, ο δυνητικός ανταγωνισμός στην αγορά τεχνολογίας λαμβάνεται υπόψη, αλλά δεν οδηγεί στην εφαρμογή του καταλόγου περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας σχετικά με συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών, (βλ. επίσης παράγραφο 31 ανωτέρω).

67. Οι επιχειρήσεις είναι ανταγωνίστριες στην αγορά σχετικών προϊόντων όταν δραστηριοποιούνται αμφότερες στην ίδια ή στις ίδιες αγορές προϊόντος και στην ίδια ή στις ίδιες γεωγραφικές αγορές στις οποίες πωλούνται τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία (πραγματικοί ανταγωνιστές). Θεωρούνται επίσης ως ανταγωνίστριες όταν, βάσει ρεαλιστικών προβλέψεων, θα ήταν πιθανό να προβούν στις απαραίτητες πρόσθετες επενδύσεις και να αναλάβουν τα υπόλοιπα απαραίτητα έξοδα για να εισέλθουν στην ή στις σχετικές αγορές προϊόντος και στην ή στις σχετικές γεωγραφικές αγορές εντός ευλόγως μικρού χρονικού διαστήματος⁽³⁷⁾ κατόπιν μιας μικρής, αλλά μόνιμης αύξησης των σχετικών τιμών (δυνητικοί ανταγωνιστές).
68. Από τις παραγράφους 66 και 67 συνάγεται ότι δύο επιχειρήσεις δεν είναι ανταγωνίστριες κατά την έννοια του ΚΑΚΜΤ όταν ο δικαιοπάροχος δεν είναι ούτε πραγματικός ούτε δυνητικός προμηθευτής προϊόντων στη σχετική αγορά και ο δικαιοδόχος, ο οποίος έχει ήδη παρουσία στην αγορά προϊόντος, δεν παρέχει ο ίδιος άδειες εκμετάλλευσης ανταγωνιστικής τεχνολογίας, ακόμη και αν κατέχει μια ανταγωνιστική τεχνολογία και παράγει βάσει αυτής. Ωστόσο, οι συμβαλλόμενοι γίνονται ανταγωνιστές αν, σε μεταγενέστερο στάδιο, ο δικαιοδόχος αρχίσει να παρέχει άδειες εκμετάλλευσης της δικής του τεχνολογίας ή αν ο δικαιοπάροχος γίνει πραγματικός ή δυνητικός προμηθευτής προϊόντων στη σχετική αγορά. Στην περίπτωση αυτή ο κατάλογος περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας που ισχύει για τις συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών εξακολουθεί να έχει εφαρμογή στη συμφωνία, εκτός αν η συμφωνία υποστεί ουσιαστική τροποποίηση σε μεταγενέστερο στάδιο, βλ. άρθρο 4 παράγραφος 3 του ΚΑΚΜΤ και παράγραφο 31 ανωτέρω.
69. Στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστών, το ανώτατο όριο μεριδίου αγοράς είναι 20 % και στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών είναι 30 % (πρβλ. άρθρο 3 παράγραφοι 1 και 2 του ΚΑΚΜΤ). Όταν οι επιχειρήσεις που έχουν συνάψει τη συμφωνία για άδεια εκμετάλλευσης δεν είναι ανταγωνίστριες, τότε η συμφωνία καλύπτεται εφόσον κανένας συμβαλλόμενος δεν κατέχει μερίδιο αγοράς άνω του 30 % στις επηρεαζόμενες σχετικές αγορές τεχνολογίας και προϊόντος. Όταν οι επιχειρήσεις που έχουν συνάψει τη συμφωνία για άδεια εκμετάλλευσης είναι ανταγωνίστριες, η συμφωνία καλύπτεται εφόσον τα συνδυασμένα μερίδια αγοράς των μερών δεν υπερβαίνουν το 20 % στις σχετικές αγορές τεχνολογίας και προϊόντος. Τα ανώτατα όρια μεριδίου αγοράς εφαρμόζονται τόσο στις αγορές τεχνολογίας, όσο και στις αγορές των προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Εφόσον υπάρχει υπέρβαση του εφαρμοστέου ανώτατου ορίου για το μερίδιο αγοράς σε επηρεαζόμενη σχετική αγορά, η απαλλαγή κατά κατηγορία δεν εφαρμόζεται στη συμφωνία όσον αφορά τη συγκεκριμένη σχετική αγορά. Για παράδειγμα, αν η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης αφορά δύο χωριστές αγορές προϊόντος ή δύο χωριστές γεωγραφικές αγορές, η απαλλαγή κατά κατηγορία μπορεί να έχει εφαρμογή μόνο στη μία από τις δύο αγορές.

70. Στην περίπτωση αγορών τεχνολογίας, όπως προκύπτει από το άρθρο 3 παράγραφος 3 του ΚΑΚΜΤ το μερίδιο αγοράς του δικαιοπαρόχου πρέπει να υπολογίζεται βάσει των πωλήσεων των προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία από τον δικαιοπάροχο και από όλους τους δικαιοδόχους, και τούτο χωριστά για κάθε σχετική αγορά ⁽³⁸⁾. Όταν οι συμβαλλόμενοι είναι ανταγωνιστές στην αγορά τεχνολογίας, οι πωλήσεις των προϊόντων που ενσωματώνουν την ιδιόκτητη τεχνολογία του δικαιοδόχου πρέπει να συνδυάζονται με τις πωλήσεις των προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Στην περίπτωση νέων τεχνολογιών που δεν έχουν οδηγήσει ακόμη σε πωλήσεις, θα αποδίδεται μηδενικό μερίδιο αγοράς. Όταν ξεκινήσουν οι πωλήσεις, θα αρχίσει να διαμορφώνεται το μερίδιο αγοράς της τεχνολογίας.

71. Στην περίπτωση αγορών προϊόντος, το μερίδιο αγοράς του δικαιοδόχου πρέπει να υπολογίζεται βάσει των πωλήσεων προϊόντων που ενσωματώνουν την τεχνολογία του δικαιοπαρόχου και ανταγωνιστικών προϊόντων εκ μέρους του δικαιοδόχου, δηλαδή πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι συνολικές πωλήσεις του δικαιοδόχου στην οικεία αγορά προϊόντος. Όταν ο δικαιοπάροχος είναι και προμηθευτής προϊόντων στη σχετική αγορά, πρέπει να λαμβάνονται επίσης υπόψη οι πωλήσεις του δικαιοπαρόχου στην οικεία αγορά προϊόντος. Ωστόσο, κατά τον υπολογισμό μεριδίων αγοράς στις αγορές προϊόντος, οι πωλήσεις άλλων δικαιοδόχων δεν λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό του μεριδίου αγοράς του δικαιοδόχου ή/και του δικαιοπαρόχου.

72. Τα μερίδια αγοράς πρέπει να υπολογίζονται με βάση τα στοιχεία για την αξία των πωλήσεων, όταν υπάρχουν τέτοια στοιχεία. Η αξία των πωλήσεων κατά κανόνα αποτελεί ακριβέστερη ένδειξη της ισχύος μιας τεχνολογίας από ό,τι ο όγκος των πωλήσεων. Ωστόσο, όταν δεν υπάρχουν στοιχεία σχετικά με την αξία των πωλήσεων, μπορούν να χρησιμοποιούνται εκτιμήσεις βασισμένες σε άλλες αξιόπιστες πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων σχετικά με τον όγκο των πωλήσεων στην αγορά.

73. Οι ανωτέρω αρχές καθίστανται σαφέστερες μέσω των παραδειγμάτων που ακολουθούν:

Συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης μεταξύ μη ανταγωνιστών

Παράδειγμα 1

Η εταιρεία Α ειδικεύεται στην ανάπτυξη βιοτεχνολογικών προϊόντων και τεχνικών, και ανέπτυξε το νέο προϊόν Xeran. Δεν παράγει το Xeran και δεν διαθέτει τα απαραίτητα προς τούτο μέσα παραγωγής και διανομής. Η εταιρεία Β είναι ένας από τους παραγωγούς ανταγωνιστικών προϊόντων, τα οποία παράγονται με ελεύθερα διαθέσιμες, μη αποκλειστικές τεχνολογίες. Το έτος 1, η Β εισέπραξε 25 εκατ. EUR από τις πωλήσεις προϊόντων που παρήχθησαν με τις ελεύθερα διαθέσιμες τεχνολογίες. Το έτος 2, η Α χορηγεί στη Β άδεια εκμετάλλευσης για την παραγωγή του Xeran. Το έτος αυτό, η Β εισπράττει 15 εκατ. EUR από τις πωλήσεις προϊόντων που παράγονται με τις ελεύθερα διαθέσιμες τεχνολογίες και 15 εκατ. EUR από τις πωλήσεις του Xeran. Το έτος 3 και τα επόμενα έτη η Β παράγει και πωλεί μόνο Xeran με αξία πωλήσεων 40 εκατ. EUR ετησίως. Επιπλέον, το έτος 2 η Α χορηγεί επίσης άδεια εκμετάλλευσης στην Γ. Η Γ δεν ασκούσε προηγουμένως δραστηριότητες στην εν λόγω αγορά προϊόντος. Η Γ παράγει και πωλεί μόνο Xeran, με αξία πωλήσεων 10 εκατ. EUR το έτος 2 και 15 εκατ. EUR από το έτος 3 και μετά. Η αξία των πωλήσεων στη συνολική αγορά του Xeran και των υποκατάστατων του, στην οποία δραστηριοποιούνται οι Β και Γ, έχει διαπιστωθεί ότι ανέρχεται σε 200 εκατ. EUR ετησίως.

Το έτος 2, έτος σύναψης της συμφωνίας παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογίας είναι 0 %, διότι το μερίδιο αγοράς της πρέπει να υπολογιστεί βάσει των συνολικών πωλήσεων του Xeran κατά το προηγούμενο έτος. Το έτος 3 το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογίας είναι 12,5 %, αντικατοπτρίζοντας την αξία του Xeran που παρήγαγαν η Β και η Γ κατά το προηγούμενο έτος 2. Από το έτος 4 και μετά το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογίας είναι 27,5 %, αντικατοπτρίζοντας την αξία του Xeran που παρήγαγαν η Β και η Γ κατά το προηγούμενο έτος.

Το έτος 2 το μερίδιο αγοράς της Β στην αγορά προϊόντος είναι 12,5 %, αντικατοπτρίζοντας τις πωλήσεις αξίας 25 εκατ. EUR που πραγματοποίησε η Β το έτος 1. Το έτος 3 το μερίδιο αγοράς της Β είναι 15 %, διότι οι πωλήσεις της αυξήθηκαν σε 30 εκατ. EUR το έτος 2. Από το έτος 4 και εξής το μερίδιο αγοράς της Β είναι 20 %, καθότι οι πωλήσεις της ανέρχονται σε 40 εκατ. EUR ετησίως. Το μερίδιο αγοράς της Γ στην αγορά προϊόντος είναι 0 % το έτος 1 και 2, 5 % το έτος 3 και 7, 5 % στη συνέχεια.

Δεδομένου ότι οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης έχουν συναφθεί μεταξύ μη ανταγωνιστών και τα μεμονωμένα μερίδια αγοράς των Α, Β και Γ είναι μικρότερα του 30 % κάθε έτος, οι συμφωνίες εμπίπτουν στην περιοχή ασφαλείας του ΚΑΚΜΤ.

Παράδειγμα 2

Ισχύουν τα ίδια δεδομένα με το παράδειγμα 1, με τη διαφορά ότι η Β και η Γ δραστηριοποιούνται σε διαφορετικές γεωγραφικές αγορές. Η συνολική αξία της αγοράς για το Χεραπ και τα υποκατάστατά του έχει διαπιστωθεί ότι ανέρχεται σε 100 εκατ. EUR ετησίως σε κάθε γεωγραφική αγορά.

Στην περίπτωση αυτή, το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογίας πρέπει να υπολογιστεί με βάση τα μερίδια που κατέχει και στις δύο γεωγραφικές αγορές. Στην αγορά στην οποία δραστηριοποιείται η Β, το μερίδιο αγοράς της Α εξαρτάται από τις πωλήσεις του Χεραπ που πραγματοποιεί η Β. Καθότι στο εν λόγω παράδειγμα δεχθήκαμε ότι η συνολική αξία της αγοράς ανέρχεται σε 100 εκατ. EUR, δηλαδή στο μισό σε σχέση με το παράδειγμα 1, το μερίδιο αγοράς της Α είναι 0 % το έτος 2, 15 % το έτος 3 και 40 % στη συνέχεια. Το μερίδιο αγοράς της Β είναι 25 % το έτος 2, 30 % το έτος 3 και 40 % στη συνέχεια. Τα έτη 2 και 3 το μερίδιο αγοράς τόσο της Α όσο και της Β δεν υπερβαίνει το ανώτατο όριο του 30 %. Ωστόσο, από το έτος 4 και εξής γίνεται υπέρβαση αυτού του ορίου, γεγονός που σημαίνει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 2 του ΚΑΚΜΤ, μετά το έτος 6 η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης δεν εμπίπτει πλέον στην περιοχή ασφαλείας, αλλά πρέπει να εκτιμηθεί σε ατομική βάση.

Στην αγορά στην οποία δραστηριοποιείται η Γ, το μερίδιο αγοράς της Α εξαρτάται από τις πωλήσεις του Χεραπ που πραγματοποιεί η Γ. Έτσι, το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογίας, βάσει των πωλήσεων της Γ κατά το προηγούμενο έτος, είναι 0 % το έτος 2, 10 % το έτος 3 και 15 % στη συνέχεια. Το μερίδιο αγοράς της Γ στην αγορά προϊόντος είναι το ίδιο: 0 % το έτος 2, 10 % το έτος 3 και 15 % στη συνέχεια. Η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ της Α και της Γ εμπίπτει στην περιοχή ασφαλείας για όλα τα έτη.

Συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών

Παράδειγμα 3

Οι εταιρείες Α και Β δραστηριοποιούνται στην ίδια σχετική αγορά προϊόντος και στην ίδια σχετική γεωγραφική αγορά ενός χημικού προϊόντος. Επίσης, κατέχουν δίπλωμα ευρεσιτεχνίας για τις διαφορετικές τεχνολογίες που χρησιμοποιούν για την παραγωγή του εν λόγω προϊόντος. Το έτος 1 η Α και η Β υπογράφουν σταυροειδή συμφωνία για άδεια εκμετάλλευσης, παραχωρώντας η μία στην άλλη άδεια χρήσης των αντίστοιχων τεχνολογιών. Το έτος 1 η Α και η Β παράγουν χρησιμοποιώντας μόνο τη δική τους τεχνολογία και η Α πραγματοποιεί πωλήσεις αξίας 15 εκατ. EUR, ενώ η Β πραγματοποιεί πωλήσεις αξίας 20 εκατ. EUR. Από το έτος 2 χρησιμοποιούν η καθεμιά τόσο τη δική της τεχνολογία, όσο και την τεχνολογία της άλλης. Από αυτό το έτος και μετά η Α εισπράττει 10 εκατ. EUR από τις πωλήσεις του προϊόντος που παράγει με τη δική της τεχνολογία και 10 εκατ. EUR από τις πωλήσεις του προϊόντος που παράγει με την τεχνολογία της Β. Μετά το έτος 2 η Β εισπράττει 15 εκατ. EUR από τις πωλήσεις του προϊόντος που παράγει με τη δική της τεχνολογία και 10 εκατ. EUR από το προϊόν που παράγει με την τεχνολογία της Α. Η συνολική αξία της αγοράς για το προϊόν και τα υποκατάστατά του έχει διαπιστωθεί ότι ανέρχεται σε 100 εκατ. EUR ετησίως.

Για να εκτιμηθεί η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης βάσει του ΚΑΚΜΤ, πρέπει να υπολογιστούν τα μερίδια αγοράς της Α και της Β τόσο στην αγορά τεχνολογίας όσο και στην αγορά προϊόντος. Το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογίας εξαρτάται από την ποσότητα των προϊόντων που πωλήθηκαν το προηγούμενο έτος και τα οποία παρήχθησαν, τόσο από την Α όσο και από τη Β, με την τεχνολογία της Α. Έτσι, το έτος 2 το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογίας είναι 15 %, αντικατοπτρίζοντας τη δική της παραγωγή και πωλήσεις ύψους 15 εκατ. EUR ετησίως σε κάθε αγορά το έτος 1. Από το έτος 3 το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογίας είναι 20 %, αντικατοπτρίζοντας τις πωλήσεις αξίας 20 εκατ. EUR του προϊόντος που έχει παραχθεί με την τεχνολογία της Α και έχει παραχθεί και πωληθεί από την Α και τη Β (10 εκατ. EUR καθεμιά). Ομοίως, το έτος 2 το μερίδιο αγοράς της Β στην αγορά τεχνολογίας είναι 20 % και στη συνέχεια 25 %.

Τα μερίδια αγοράς της Α και της Β στην αγορά προϊόντος εξαρτώνται από τις πωλήσεις του προϊόντος που πραγματοποιήσε καθεμιά κατά το προηγούμενο έτος, ανεξαρτήτως της χρησιμοποιηθείσας τεχνολογίας. Το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά προϊόντος είναι 15 % το έτος 2 και 20 % στη συνέχεια. Το μερίδιο αγοράς της Β στην αγορά προϊόντος είναι 20 % το έτος 2 και 25 % στη συνέχεια.

Δεδομένου ότι πρόκειται για συμφωνία μεταξύ ανταγωνιστών, το συνδυασμένο μερίδιο αγοράς τους — τόσο στην αγορά τεχνολογίας όσο και στην αγορά προϊόντος — πρέπει να είναι χαμηλότερο του ανώτατου ορίου για το μερίδιο αγοράς ύψους 20 %, ώστε να εμπίπτει η συμφωνία στην περιοχή ασφαλείας. Είναι σαφές ότι τούτο δεν ισχύει εν προκειμένω. Το συνδυασμένο μερίδιο αγοράς στην τεχνολογική αγορά και στην αγορά προϊόντος είναι 35 % το έτος 2 και 45 % στη συνέχεια. Συνεπώς, η εν λόγω συμφωνία μεταξύ ανταγωνιστών πρέπει να εκτιμηθεί σε ατομική βάση.

4. Περιορισμοί του ανταγωνισμού με ιδιαίτερη σοβαρότητα σύμφωνα με τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία

4.1. Γενικές αρχές

74. Το άρθρο 4 του ΚΑΚΜΤ περιλαμβάνει κατάλογο με τους ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμούς του ανταγωνισμού. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται οι περιορισμοί που λόγω της φύσης τους και με βάση την εμπειρία προκύπτει ότι σχεδόν πάντα είναι επιζήμιοι για τον ανταγωνισμό. Σύμφωνα με τη νομολογία των κοινοτικών δικαστηρίων⁽³⁹⁾ ένας τέτοιος περιορισμός μπορεί να προκύπτει από το σαφές αντικείμενο της συμφωνίας ή από τις ιδιαίτερες περιστάσεις κάθε μεμονωμένης περίπτωσης (πρβλ. παράγραφος 14 ανωτέρω).

75. Όταν μια συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας περιέχει ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμό του ανταγωνισμού, η συμφωνία στο σύνολό της δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία, όπως προβλέπεται στο άρθρο 4 παράγραφοι 1 και 2 του ΚΑΚΜΤ. Για τους σκοπούς του ΚΑΚΜΤ οι περιορισμοί ιδιαίτερης σοβαρότητας δεν μπορούν να διαχωριστούν από την υπόλοιπη συμφωνία. Επιπλέον, η Επιτροπή θεωρεί ότι στο πλαίσιο ατομικής εκτίμησης οι ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμοί του ανταγωνισμού μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις πληρούν τις τέσσερις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3 (πρβλ. παράγραφο 18 ανωτέρω).

76. Το άρθρο 4 του ΚΑΚΜΤ διαχωρίζει τις συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών από τις συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών.

4.2. Συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών

77. Το άρθρο 4 παράγραφος 1 περιέχει κατάλογο με τους περιορισμούς ιδιαίτερης σοβαρότητας όσον αφορά τις συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης που συνάπτονται μεταξύ ανταγωνιστών. Σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, ο ΚΑΚΜΤ δεν καλύπτει συμφωνίες οι οποίες, άμεσα ή έμμεσα, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες ελεγχόμενους από τα μέρη, έχουν ως αντικείμενο:

α) τον περιορισμό της ικανότητας των μερών να καθορίζουν τις τιμές τους κατά την πώληση προϊόντων προς τρίτους·

β) τον περιορισμό της παραγωγής, εκτός από περιορισμούς που αφορούν την παραγωγή προϊόντων της σύμβασης οι οποίοι επιβάλλονται στον δικαιοδόχο στο πλαίσιο μιας μη αμοιβαίας συμφωνίας, ή επιβάλλονται μόνον σε έναν από τους δικαιοδότες μιας αμοιβαίας συμφωνίας·

γ) τον καταμερισμό αγορών ή πελατών, εκτός από

i) την υποχρέωση του δικαιοδόχου (ή των δικαιοδόχων) να χρησιμοποιήσει την παραχωρούμενη τεχνολογία για παραγωγικούς σκοπούς μόνον σε έναν ή περισσότερους τεχνικούς τομείς χρήσεως ή σε μια ή περισσότερες αγορές προϊόντος,

ii) την υποχρέωση του δικαιοπάροχου ή/και του δικαιοδόχου, σε περίπτωση μη αμοιβαίας συμφωνίας, να μην χρησιμοποιήσει την παραχωρούμενη τεχνολογία για παραγωγικούς σκοπούς σε έναν ή περισσότερους τεχνικούς τομείς χρήσεως ή σε μια ή περισσότερες αγορές προϊόντος ή σε μία ή περισσότερες αποκλειστικές περιοχές εκμετάλλευσης που προορίζονται για το άλλο μέρος,

iii) την υποχρέωση του δικαιοπάροχου να μην παραχωρήσει την τεχνολογία σε άλλον δικαιοδόχο σε μια δεδομένη περιοχή εκμετάλλευσης,

iv) την απαγόρευση, σε περίπτωση μη αμοιβαίας συμφωνίας, της πραγματοποίησης ενεργητικών ή/και παθητικών πωλήσεων από τον δικαιοδόχο ή/και τον δικαιοπάροχο στην αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης ή στην αποκλειστική κατηγορία πελατών του άλλου μέρους,

v) την απαγόρευση, σε περίπτωση μη αμοιβαίας συμφωνίας, της πραγματοποίησης ενεργητικών πωλήσεων από τον δικαιοδόχο σε αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης ή σε αποκλειστική κατηγορία πελατών που έχει παραχωρηθεί από τον δικαιοπάροχο σε άλλο δικαιοδόχο υπό την προϋπόθεση ότι ο τελευταίος δεν αποτελούσε επιχείρηση που ανταγωνιζόταν τον δικαιοπάροχο την εποχή της σύναψης της δικής του συμφωνίας παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης·

vi) την υποχρέωση να παράγει ο δικαιοδόχος τα προϊόντα τα οποία αφορά η σύμβαση αποκλειστικά για δική του χρήση, υπό την προϋπόθεση ότι ο δικαιοδόχος δεν υφίσταται περιορισμούς όσον αφορά τις ενεργητικές ή παθητικές πωλήσεις των προϊόντων τα οποία αφορά η σύμβαση ως ανταλλακτικών για τα δικά του προϊόντα,

vii) την υποχρέωση του δικαιοδόχου, σε περίπτωση μη αμοιβαίας συμφωνίας, να παράγει τα προϊόντα τα οποία αφορά η σύμβαση μόνον για συγκεκριμένο πελάτη, εφόσον η άδεια παραχωρήθηκε με σκοπό να δημιουργηθεί μια εναλλακτική πηγή προμηθειών για τον εν λόγω πελάτη.

δ) τον περιορισμό της ικανότητας του δικαιοδόχου να εκμεταλλεύεται τη δική του τεχνολογία ή τον περιορισμό της ικανότητας οποιουδήποτε μέρους της συμφωνίας να διεξάγει έρευνα και ανάπτυξη, εκτός εάν ένας τέτοιος περιορισμός είναι απαραίτητος για την αποτροπή της κοινοποίησης της παραχωρούμενης τεχνολογίας σε τρίτους.

78. Για ορισμένους περιορισμούς ιδιαίτερης σοβαρότητας ο ΚΑΚΜΤ διαχωρίζει τις αμοιβαίες από τις μη αμοιβαίες συμφωνίες. Ο κατάλογος περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας είναι πιο αυστηρός για τις αμοιβαίες συμφωνίες από ό,τι για τις μη αμοιβαίες συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών. Οι αμοιβαίες συμφωνίες είναι συμφωνίες σταυροειδούς παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης στις οποίες οι παραχωρούμενες τεχνολογίες είναι ανταγωνιστικές τεχνολογίες ή μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων. Μη αμοιβαία συμφωνία είναι μια συμφωνία με την οποία ένας μόνον από τους συμβαλλομένους παραχωρεί άδεια εκμετάλλευσης της τεχνολογίας του στον αντισυμβαλλόμενο ή όταν, στην περίπτωση σταυροειδούς παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, οι παραχωρούμενες τεχνολογίες δεν είναι ανταγωνιστικές τεχνολογίες και δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων. Μια συμφωνία δεν είναι αμοιβαία απλώς διότι περιέχει υποχρέωση επανεκχώρησης ή διότι ο δικαιοδόχος παραχωρεί στον δικαιοπάροχο τις βελτιώσεις που έχει επιφέρει ο ίδιος στην παραχωρούμενη τεχνολογία. Σε περίπτωση που σε μεταγενέστερο στάδιο μια μη αμοιβαία συμφωνία καθίσταται αμοιβαία συμφωνία λόγω της σύναψης μιας δεύτερης συμφωνίας παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ των ιδίων συμβαλλομένων, μπορεί να απαιτηθεί η αναθεώρηση της πρώτης άδειας εκμετάλλευσης για να μην περιέχει η συμφωνία περιορισμό ιδιαίτερης σοβαρότητας. Κατά την εκτίμηση μεμονωμένων υποθέσεων η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη το χρονικό διάστημα που παρήλθε μεταξύ της σύναψης της πρώτης και της δεύτερης άδειας εκμετάλλευσης.

79. Ο ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός του ανταγωνισμού που περιέχεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο α) αφορά συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών που έχουν ως αντικείμενο τον καθορισμό της τιμής πώλησης προϊόντων σε τρίτους, συμπεριλαμβανομένων των προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Ο από κοινού καθορισμός τιμών μεταξύ ανταγωνιστών αποτελεί περιορισμό του ανταγωνισμού εξ αντικειμένου. Ο από κοινού καθορισμός των τιμών μπορεί, για παράδειγμα, να λάβει τη μορφή άμεσης συμφωνίας σχετικά με την συγκεκριμένη τιμή που θα χρεώνεται στον πελάτη ή σχετικά με τιμοκατάλογο που επιτρέπει εκπτώσεις μέχρι ενός ανώτατου ορίου. Δεν έχει σημασία αν η συμφωνία αφορά καθορισμένες, ελάχιστες, ανώτατες ή ενδεικτικές τιμές. Ο καθορισμός των τιμών μπορεί επίσης να εφαρμοστεί έμμεσα, εφαρμόζοντας αντικίνητρα για την παρέκκλιση από το συμφωνηθέν επίπεδο τιμών, για παράδειγμα, προβλέποντας ότι τα καταβαλλόμενα δικαιώματα εκμετάλλευσης θα αυξηθούν εφόσον οι τιμές των προϊόντων μειωθούν κάτω από ορισμένο επίπεδο. Ωστόσο, η υποχρέωση του δικαιοδόχου να καταβάλει συγκεκριμένα ελάχιστα δικαιώματα εκμετάλλευσης δεν ισοδυναμεί καθάυτην με καθορισμό τιμών.
80. Όταν τα δικαιώματα εκμετάλλευσης υπολογίζονται με βάση τις πωλήσεις των συγκεκριμένων προϊόντων, το ποσό των δικαιωμάτων έχει άμεση επίδραση στο οριακό κόστος του προϊόντος και, κατ' επέκταση, στις τιμές του προϊόντος⁽⁴⁰⁾. Συνεπώς, οι ανταγωνιστές μπορούν να χρησιμοποιούν τη σταυροειδή παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης με αμοιβαία τρέχοντα δικαιώματα εκμετάλλευσης ως μέσο συντονισμού των τιμών στις αγορές προϊόντος επόμενου σταδίου⁽⁴¹⁾. Ωστόσο, η Επιτροπή θα θεωρεί ότι η σταυροειδής παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης με αμοιβαία τρέχοντα δικαιώματα εμπεριέχει καθορισμό τιμών μόνον όταν η συμφωνία στερείται οποιουδήποτε ευνοϊκού για τον ανταγωνισμό σκοπού και, συνεπώς, δεν αποτελεί καλόπιστη παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης. Σε τέτοιες περιπτώσεις που η συμφωνία δεν δημιουργεί καμία αξία και, συνεπώς, δεν δικαιολογείται από βάσιμο επιχειρηματικό λόγο, η ρύθμιση αποτελεί επίφαση και ισοδυναμεί με σύμπραξη.
81. Ο περιορισμός ιδιαίτερης σοβαρότητας που περιέχεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο α) καλύπτει επίσης συμφωνίες δυνάμει των οποίων τα δικαιώματα εκμετάλλευσης υπολογίζονται με βάση τις πωλήσεις όλων των προϊόντων, ανεξαρτήτως εάν χρησιμοποιείται η παραχωρούμενη τεχνολογία. Οι συμφωνίες αυτές εμπίπτουν επίσης στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο δ), βάσει του οποίου δεν πρέπει να περιορίζεται η δυνατότητα του δικαιοδόχου να χρησιμοποιεί τη δική του τεχνολογία (βλ. παράγραφο 95 κατωτέρω). Γενικά, οι συμφωνίες αυτές περιορίζουν τον ανταγωνισμό, διότι η συμφωνία αυξάνει το κόστος χρησιμοποίησης της ανταγωνιστικής τεχνολογίας που κατέχει ο δικαιοδόχος και περιορίζει τον ανταγωνισμό που θα υπήρχε απουσία της συμφωνίας⁽⁴²⁾. Τούτο ισχύει τόσο για τις αμοιβαίες όσο και για τις μη αμοιβαίες συμφωνίες. Ωστόσο, κατ' εξαίρεση, μια συμφωνία που προβλέπει ότι τα δικαιώματα υπολογίζονται με βάση τις πωλήσεις όλων των προϊόντων μπορεί σε μια μεμονωμένη περίπτωση να πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3, όταν βάσει αντικειμενικών παραγόντων προκύπτει ότι ο περιορισμός είναι απαραίτητος για να καταστεί δυνατή η παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης προς όφελος του ανταγωνισμού. Τούτο μπορεί να ισχύει όταν απουσία του περιορισμού θα ήταν αδύνατο ή αδικολόγητα δύσκολο να υπολογιστούν και να παρακολουθούνται τα δικαιώματα που θα έπρεπε να καταβάλλει ο δικαιοδόχος, για παράδειγμα επειδή η τεχνολογία του δικαιοπαρόχου δεν αφήνει ορατά ίχνη στο τελικό προϊόν και δεν υπάρχουν εφικτές εναλλακτικές μέθοδοι παρακολούθησης.
82. Ο ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός του ανταγωνισμού που περιέχεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο β) αφορά την επιβολή αμοιβαίων περιορισμών της παραγωγής στα μέρη. Ο περιορισμός της παραγωγής συνίσταται σε περιορισμό των ποσοτήτων που μπορεί να παράγει και να πωλεί ένας συμβαλλόμενος. Το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο β) δεν καλύπτει την επιβολή περιορισμών της παραγωγής στον δικαιοδόχο στο πλαίσιο μη αμοιβαίας συμφωνίας ή την επιβολή περιορισμών της παραγωγής σε έναν από τους δικαιοδόχους στο πλαίσιο μιας αμοιβαίας συμφωνίας, υπό τον όρο ότι ο περιορισμός της παραγωγής αφορά μόνο τα προϊόντα που παράγονται με την παραχωρούμενη τεχνολογία. Έτσι, το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο β) χαρακτηρίζει ως περιορισμούς ιδιαίτερης σοβαρότητας την επιβολή αμοιβαίων περιορισμών της παραγωγής στους συμβαλλόμενους και την επιβολή περιορισμών της παραγωγής στον δικαιοπαρόχο σχετικά με τη δική του τεχνολογία. Όταν συμφωνείται μεταξύ ανταγωνιστών η επιβολή αμοιβαίων περιορισμών της παραγωγής, το αντικείμενο και το πιθανό αποτέλεσμα της συμφωνίας είναι η μείωση της παραγωγής που διατίθεται στην αγορά. Το ίδιο ισχύει για συμφωνίες που περιορίζουν το κίνητρο των συμβαλλόμενων να αυξήσουν την παραγωγή τους, για παράδειγμα όταν οι συμβαλλόμενοι υποχρεώνονται να καταβάλουν πληρωμές ο ένας στον άλλο σε περίπτωση υπέρβασης ενός ορισμένου επιπέδου παραγωγής.
83. Η ευνοϊκότερη μεταχείριση των μη αμοιβαίων ποσοτικών περιορισμών βασίζεται στο σκεπτικό ότι ένας μονομερής περιορισμός δεν οδηγεί κατ' ανάγκη σε μείωση της παραγωγής που διατίθεται στην αγορά, ενώ επίσης ο κίνδυνος να μην είναι καλόπιστη η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης είναι μικρότερος όταν ο περιορισμός δεν είναι αμοιβαίος. Όταν ένας δικαιοδόχος είναι διατεθειμένος να δεχθεί έναν μονομερή περιορισμό, είναι πιθανό ότι η συμφωνία οδηγεί πράγματι σε ενσωμάτωση συμπληρωματικών τεχνολογιών ή σε αύξηση της αποτελεσματικότητας μέσω της ενσωμάτωσης της ανώτερης τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου στα μέσα παραγωγής του δικαιοδόχου. Ο περιορισμός της παραγωγής ενός από τους δικαιοδόχους στο πλαίσιο μιας αμοιβαίας συμφωνίας είναι πιθανό να αντικατοπτρίζει την υψηλότερη αξία της τεχνολογίας που παραχωρεί ένας από τους συμβαλλόμενους και μπορεί να εξυπηρετεί την προώθηση της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης κατά τρόπο εωφελή για τον ανταγωνισμό.
84. Ο ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός του ανταγωνισμού που περιέχεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) αφορά τον καταμερισμό αγορών και πελατών. Οι συμφωνίες βάσει των οποίων οι ανταγωνιστές επιμερίζουν αγορές και πελάτες έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Υφίσταται ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός του ανταγωνισμού όταν οι ανταγωνιστές στο πλαίσιο αμοιβαίας συμφωνίας συμφωνούν να μην παράγουν σε ορισμένες περιοχές εκμετάλλευσης ή να μην πραγματοποιούν ενεργητικές ή/και παθητικές πωλήσεις σε ορισμένες περιοχές εκμετάλλευσης ή σε ορισμένους πελάτες που έχουν ανατεθεί στον αντισυμβαλλόμενο.
85. Το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) εφαρμόζεται ανεξαρτήτως εάν ο δικαιοδόχος είναι ελεύθερος να χρησιμοποιεί τη δική του τεχνολογία. Απαξ και ο δικαιοδόχος έχει εφοδιαστεί με τον απαιτούμενο εξοπλισμό για να χρησιμοποιεί την τεχνολογία του δικαιοπαρόχου με σκοπό την παραγωγή συγκεκριμένου προϊόντος, είναι ενδεχομένως δαπανηρό να διατηρεί χωριστή γραμμή παραγωγής χρησιμοποιώντας άλλη τεχνολογία προκειμένου να εξυπηρετεί πελάτες που καλύπτονται από τους περιορισμούς. Επιπλέον, λόγω της δυναμικής επιζήμιας επίδρασης του περιορισμού στον ανταγωνισμό, ο δικαιοδόχος μπορεί να έχει λιγιστά κίνητρα για να χρησιμοποιεί τη δική του τεχνολογία στη διαδικασία παραγωγής. Οι περιορισμοί αυτού του είδους είναι επίσης πολύ απίθανο να είναι απαραίτητοι για να συναφθούν συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης εωφελείς για τον ανταγωνισμό.

86. Βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο ii), δεν υφίσταται ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός του ανταγωνισμού όταν ο δικαιούχος, στο πλαίσιο μη αμοιβαίας συμφωνίας, παραχωρεί στον δικαιούχο αποκλειστική άδεια παραγωγής χρησιμοποιώντας την παραχωρούμενη τεχνολογία σε συγκεκριμένη περιοχή εκμετάλλευσης, συμφωνώντας έτσι ότι δεν θα παράγει ο ίδιος τα προϊόντα της σύμβασης στην περιοχή εκμετάλλευσης αυτή ή ότι δεν θα παρέχει τα προϊόντα της σύμβασης από αυτή την περιοχή εκμετάλλευσης. Οι εν λόγω αποκλειστικές άδειες εκμετάλλευσης καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία ανεξαρτήτως της έκτασης της περιοχής εκμετάλλευσης. Αν η άδεια εκμετάλλευσης είναι παγκόσμια, η αποκλειστικότητα συνεπάγεται ότι ο δικαιούχος δεν θα εισέλθει ή δεν θα παραμείνει στην αγορά. Η απαλλαγή κατά κατηγορία έχει επίσης εφαρμογή όταν η άδεια εκμετάλλευσης περιορίζεται σε έναν ή περισσότερους τομείς χρήσης ή σε μία ή περισσότερες αγορές προϊόντος. Ο σκοπός των συμφωνιών που καλύπτονται από το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο ii) μπορεί να είναι να δοθεί το κίνητρο στον δικαιούχο να επενδύσει στην παραχωρούμενη τεχνολογία και να την αναπτύξει. Συνεπώς, η συμφωνία δεν αποσκοπεί κατ' ανάγκη στην κατανομή αγορών.
87. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο iv) και για τον ίδιο λόγο, η απαλλαγή κατά κατηγορία έχει επίσης εφαρμογή σε μη αμοιβαίες συμφωνίες βάσει των οποίων τα μέρη συμφωνούν να μην πραγματοποιούν ενεργητικές ή παθητικές πωλήσεις⁽⁴³⁾ στην αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης ή σε αποκλειστική κατηγορία πελατών που προορίζεται για το άλλο μέρος.
88. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο iii), επίσης δεν υφίσταται περιορισμός ιδιαίτερης σοβαρότητας όταν ο δικαιούχος ορίζει τον δικαιούχο ως μοναδικό δικαιούχο του σε μια συγκεκριμένη περιοχή εκμετάλλευσης, γεγονός που σημαίνει ότι δεν θα παραχωρηθούν άδειες εκμετάλλευσης σε τρίτους για την παραγωγή προϊόντων με την τεχνολογία του δικαιούχου στην εν λόγω περιοχή εκμετάλλευσης. Στην περίπτωση τέτοιων μοναδικών αδειών εκμετάλλευσης η απαλλαγή κατά κατηγορία ισχύει ανεξαρτήτως εάν η συμφωνία είναι αμοιβαία ή όχι, δεδομένου ότι η συμφωνία δεν επηρεάζει την ικανότητα των μερών να εκμεταλλεύονται πλήρως τη δική τους τεχνολογία στις αντίστοιχες περιοχές εκμετάλλευσης.
89. Το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο v) εξαιρεί από τον κατάλογο περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας και, συνεπώς, χορηγεί απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι το όριο μεριδίου αγοράς τον περιορισμό στο πλαίσιο μη αμοιβαίας συμφωνίας των ενεργητικών πωλήσεων από έναν δικαιούχο στην περιοχή εκμετάλλευσης ή στην κατηγορία πελατών που έχει ανατεθεί από τον δικαιούχο σε άλλο δικαιούχο. Ωστόσο, τούτο ισχύει υπό την προϋπόθεση ότι ο προστατευόμενος δικαιούχος δεν ήταν ανταγωνιστής του δικαιούχου όταν συνήφθη η συμφωνία. Οι περιορισμοί αυτού του είδους δεν δικαιολογείται να χαρακτηριστούν ως περιορισμοί ιδιαίτερης σοβαρότητας. Επιτρέποντας στον δικαιούχο να παράσχει σε έναν δικαιούχο, ο οποίος δεν ασκούσε προηγουμένως δραστηριότητες στην αγορά, προστασία έναντι των ενεργητικών πωλήσεων από δικαιούχους οι οποίοι ανταγωνίζονται τον δικαιούχο και για το λόγο αυτό είναι ήδη εδραιωμένοι στην αγορά, οι εν λόγω περιορισμοί είναι πιθανό να ωθήσουν τον δικαιούχο να εκμεταλλευθεί αποτελεσματικότερα την παραχωρούμενη τεχνολογία. Από την άλλη πλευρά, αν οι δικαιούχοι συμφωνήσουν μεταξύ τους να μην πραγματοποιούν ενεργητικές ή παθητικές πωλήσεις σε ορισμένες περιοχές εκμετάλλευσης ή προς ορισμένες κατηγορίες πελατών, η συμφωνία ισοδυναμεί με σύμπραξη μεταξύ των δικαιούχων. Δεδομένου ότι οι συμφωνίες αυτού του είδους δεν αφορούν τη μεταφορά τεχνολογίας, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ.
90. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο i), οι περιορισμοί που περιέχονται σε συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών και οι οποίοι περιορίζουν την άδεια εκμετάλλευσης σε μία ή περισσότερες αγορές προϊόντος ή τεχνικούς τομείς χρήσης⁽⁴⁴⁾ δεν είναι περιορισμοί ιδιαίτερης σοβαρότητας. Οι εν λόγω περιορισμοί καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι ορίου μεριδίου αγοράς 20 %, ανεξαρτήτως εάν η συμφωνία είναι αμοιβαία ή όχι. Ωστόσο, προϋπόθεση για να έχει εφαρμογή η απαλλαγή κατά κατηγορία είναι ότι οι περιορισμοί τομέα χρήσης δεν πρέπει να υπερβαίνουν το αντικείμενο της παραχωρούμενης τεχνολογίας. Άλλη μία προϋπόθεση είναι επίσης ότι δεν πρέπει να επιβάλλονται περιορισμοί στους δικαιούχους ως προς την χρησιμοποίηση της δικής τους τεχνολογίας, (βλ. άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο δ)). Όταν επιβάλλονται περιορισμοί στους δικαιούχους ως προς τη χρησιμοποίηση της δικής τους τεχνολογίας, η συμφωνία ισοδυναμεί με κατανομή αγορών.
91. Η απαλλαγή κατά κατηγορία έχει εφαρμογή ανεξαρτήτως εάν ο περιορισμός τομέα χρήσης είναι συμμετρικός ή μη συμμετρικός. Ένας μη συμμετρικός περιορισμός τομέα χρήσης στο πλαίσιο μιας αμοιβαίας άδειας εκμετάλλευσης συνεπάγεται ότι αμφότεροι οι συμβαλλόμενοι επιτρέπεται να χρησιμοποιούν τις αντίστοιχες τεχνολογίες για τις οποίες λαμβάνουν άδεια εκμετάλλευσης, αλλά σε διαφορετικούς τομείς χρήσης. Εφόσον δεν επιβάλλονται περιορισμοί στους συμβαλλόμενους ως προς τη χρησιμοποίηση της δικής τους τεχνολογίας, δεν τεκμαίρεται ότι η συμφωνία οδηγεί τα μέρη να εγκαταλείψουν ή μην εισέλθουν στον ή στους τομείς που καλύπτονται από την άδεια εκμετάλλευσης προς τον αντισυμβαλλόμενο. Ακόμη και αν οι δικαιούχοι αποκτήσουν τον απαραίτητο εξοπλισμό για τη χρησιμοποίηση της παραχωρούμενης τεχνολογίας εντός του παραχωρούμενου τομέα χρήσης, ενδέχεται να μην υπάρχουν συνέπειες στα πάγια στοιχεία που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή εκτός του αντικειμένου της άδειας εκμετάλλευσης. Από την άποψη αυτή είναι σημαντικό να αφορά ο περιορισμός διακριτές αγορές προϊόντων ή διακριτούς τομείς χρήσης και όχι πελάτες, ανατιθέμενους ανά περιοχή εκμετάλλευσης ή ανά κατηγορία, οι οποίοι αγοράζουν προϊόντα που εμπίπτουν στην ίδια αγορά προϊόντος ή στον ίδιο τομέα χρήσης. Ο κίνδυνος κατανομής των αγορών θεωρείται πολύ μεγαλύτερος στη δεύτερη περίπτωση (βλ. παράγραφο 85 ανωτέρω). Επιπλέον, οι περιορισμοί τομέα χρήσης ενδέχεται να είναι απαραίτητοι για την προώθηση της επωφελούς για τον ανταγωνισμό παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης (βλ. παράγραφο 182 κατωτέρω).
92. Το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο vi) περιέχει μία ακόμη εξαίρεση, συγκεκριμένα τους περιορισμούς που σχετίζονται με δέσμια χρήση, δηλαδή τους περιορισμούς βάσει των οποίων ο δικαιούχος μπορεί να παράγει τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία μόνο για δική του χρήση. Όταν το προϊόν της σύμβασης είναι συστατικό μέρος, τότε ο δικαιούχος μπορεί να υποχρεωθεί να παράγει το συστατικό μέρος μόνο προκειμένου να το ενσωματώσει στα δικά του προϊόντα, καθώς και να μην πωλεί τα συστατικά μέρη σε άλλους παραγωγούς. Ωστόσο, ο δικαιούχος πρέπει να μπορεί να πωλεί τα συστατικά μέρη ως ανταλλακτικά για τα δικά του προϊόντα και να εφοδιάζει τρίτους που παρέχουν εξυπηρέτηση μετά την πώληση για τα προϊόντα αυτά. Οι κατά τα ανωτέρω οριζόμενοι περιορισμοί δέσμιας χρήσης ενδέχεται να είναι απαραίτητοι για να ενθαρρυνθεί η διάδοση της τεχνολογίας, ιδίως μεταξύ ανταγωνιστών, και καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία. Οι εν λόγω περιορισμοί εξετάζονται επίσης στο κεφάλαιο IV.2.5. κατωτέρω.

93. Τέλος, το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο vii) εξαιρεί από τον κατάλογο περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας την υποχρέωση του δικαιοδόχου στο πλαίσιο μη αμοιβαίας συμφωνίας να παράγει τα προϊόντα της σύμβασης μόνο για έναν συγκεκριμένο πελάτη προκειμένου να δημιουργηθεί μια εναλλακτική πηγή εφοδιασμού για τον εν λόγω πελάτη. Επομένως, προϋπόθεση για την εφαρμογή του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο vii) είναι η άδεια να περιορίζεται στη δημιουργία εναλλακτικής πηγής προμήθειας για αυτόν το συγκεκριμένο πελάτη. Πάντως, δεν είναι απαραίτητο να χορηγείται μια μόνον άδεια αυτού του είδους. Το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο vii) καλύπτει επίσης τις περιπτώσεις χορήγησης αδειών σε πολλές επιχειρήσεις με σκοπό τον εφοδιασμό του ίδιου συγκεκριμένου πελάτη. Οι πιθανότητες κατανομής των αγορών μέσω τέτοιων συμφωνιών είναι περιορισμένες όταν η άδεια εκμετάλλευσης χορηγείται μόνο για σκοπούς προμήθειας συγκεκριμένου πελάτη. Ειδικότερα, σε τέτοιες περιπτώσεις δεν τεκμαίρεται ότι η συμφωνία θα αναγκάσει τον δικαιοδόχο να σταματήσει να εκμεταλλεύεται τη δική του τεχνολογία.

94. Ο ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός του ανταγωνισμού που αναφέρεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο δ) καλύπτει κατ' αρχάς τον περιορισμό της δυνατότητας οποιουδήποτε μέρους να διεξάγει έρευνα και ανάπτυξη. Αμφότεροι οι συμβαλλόμενοι πρέπει να είναι ελεύθεροι να διεξάγουν ανεξάρτητα δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης. Ο κανόνας αυτός ισχύει ανεξαρτήτως εάν ο περιορισμός εφαρμόζεται σε έναν τομέα καλυπτόμενο από την άδεια εκμετάλλευσης ή σε άλλους τομείς. Ωστόσο, το γεγονός και μόνο ότι τα μέρη συμφωνούν να παρέχουν το ένα στο άλλο τις μελλοντικές βελτιώσεις των αντίστοιχων τεχνολογιών τους δεν αποτελεί περιορισμό της ανεξάρτητης έρευνας και ανάπτυξης. Οι συνέπειες που έχουν στον ανταγωνισμό τέτοιες συμφωνίες πρέπει να εκτιμώνται με βάση τις ιδιαίτερες περιστάσεις σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση. Το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο δ) δεν επεκτείνεται στον περιορισμό της διεξαγωγής έρευνας και ανάπτυξης από έναν συμβαλλόμενο μαζί με τρίτους, όταν ο εν λόγω περιορισμός είναι απαραίτητος για να αποφευχθεί η αποκάλυψη της τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου. Προκειμένου να καλύπτονται από την εξαίρεση, οι περιορισμοί που επιβάλλονται για να προστατευθεί ο δικαιοπάροχος από τον κίνδυνο αποκάλυψης της τεχνολογίας του πρέπει να είναι αναγκαίοι και ανάλογοι προς το σκοπό της προστασίας. Για παράδειγμα, όταν στη συμφωνία ορίζονται συγκεκριμένοι υπάλληλοι του δικαιοδόχου που θα εκπαιδευθούν εσωτερικά και θα είναι υπεύθυνοι για τη χρησιμοποίηση της παραχωρούμενης τεχνολογίας, μπορεί να αρκεί να υποχρεωθεί ο δικαιοδόχος να μην επιτρέπει στους υπαλλήλους αυτούς να συμμετέχουν σε δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης διεξαγόμενες από κοινού με τρίτους. Άλλες προφυλάξεις μπορεί να είναι εξίσου κατάλληλες.

95. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο δ), ο δικαιοδόχος πρέπει να μπορεί ελεύθερα να χρησιμοποιεί τη δική του ανταγωνιστική τεχνολογία, υπό τον όρο ότι δεν χρησιμοποιεί προς τούτο τεχνολογία που του έχει παραχωρήσει ο δικαιοπάροχος. Όσον αφορά τη δική του τεχνολογία, ο δικαιοδόχος δεν πρέπει να υφίσταται περιορισμούς ως προς τον τόπο παραγωγής ή πώλησης, την ποσότητα παραγωγής ή πώλησης και τις τιμές πώλησης των προϊόντων του. Επίσης, δεν πρέπει να υποχρεώνεται να καταβάλει δικαιώματα για προϊόντα παραγόμενα χρησιμοποιώντας τη δική του τεχνολογία (βλ. παράγραφο 81 ανωτέρω). Επιπλέον, δεν πρέπει να περιορίζεται η δυνατότητα του δικαιοδόχου να παραχωρεί σε

τρίτους άδεια εκμετάλλευσης της δικής του τεχνολογίας. Όταν επιβάλλονται περιορισμοί στον δικαιοδόχο ως προς τη χρησιμοποίηση της δικής του τεχνολογίας ή ως προς τη διεξαγωγή έρευνας και ανάπτυξης, η ανταγωνιστικότητα της τεχνολογίας του δικαιοδόχου μειώνεται. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του ανταγωνισμού σε υφιστάμενες αγορές προϊόντος και τεχνολογίας και τη μείωση των κινήτρων του δικαιοδόχου να επενδύσει στην ανάπτυξη και βελτίωση της τεχνολογίας του.

4.3. Συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών

96. Το άρθρο 4 παράγραφος 2 περιέχει κατάλογο με τους περιορισμούς ιδιαίτερης σοβαρότητας όσον αφορά τις συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης μεταξύ μη ανταγωνιστών. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, ο ΚΑΚΜΤ δεν καλύπτει τις συμφωνίες οι οποίες άμεσα ή έμμεσα, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες ελεγχόμενους από τα μέρη έχουν ως αντικείμενο:

α) τον περιορισμό της δυνατότητας ενός μέρους να καθορίζει τις τιμές του κατά την πώληση προς τρίτους, χωρίς να θίγεται η δυνατότητά του να επιβάλει μέγιστη τιμή πώλησης ή να συνιστά τιμή πώλησης, υπό τον όρο ότι δεν ισοδυναμεί με προκαθορισμένη ή ελάχιστη τιμή πώλησης συνεπεία πιέσεων που ασκούνται ή κινήτρων που προσφέρονται από οποιοδήποτε από τα μέρη της συμφωνίας·

β) τον περιορισμό ως προς την περιοχή εκμετάλλευσης στην οποία, ή τους πελάτες στους οποίους, ο δικαιοδόχος δύναται να πραγματοποιεί παθητικές πωλήσεις των αγαθών τα οποία αφορά η σύμβαση εκτός από:

i) τον περιορισμό των παθητικών πωλήσεων σε αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης ή προς μια αποκλειστική κατηγορία πελατών που προορίζεται για τον δικαιοπάροχο,

ii) τον περιορισμό των παθητικών πωλήσεων σε αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης ή προς μια αποκλειστική κατηγορία πελατών την οποία ο δικαιοπάροχος έχει αναθέσει σε άλλον δικαιοδόχο κατά τη διάρκεια των δύο πρώτων ετών κατά τα οποία ο άλλος δικαιοδόχος πωλεί τα αγαθά τα οποία αφορά η σύμβαση στην εν λόγω περιοχή εκμετάλλευσης ή προς την εν λόγω κατηγορία πελατών,

iii) την υποχρέωση να παράγει τα προϊόντα τα οποία αφορά η σύμβαση αποκλειστικά για δική του χρήση, υπό την προϋπόθεση ότι ο δικαιοδόχος δεν περιορίζεται όσον αφορά την ενεργητική ή παθητική πώληση των προϊόντων τα οποία αφορά η σύμβαση ως ανταλλακτικών για τα δικά του προϊόντα,

iv) την υποχρέωση να παράγει τα προϊόντα τα οποία αφορά η σύμβαση μόνον για συγκεκριμένο πελάτη, όταν η άδεια χορηγείται με σκοπό να δημιουργηθεί μια εναλλακτική πηγή εφοδιασμού για τον εν λόγω πελάτη,

- v) τον περιορισμό των πωλήσεων προς τελικούς χρήστες από έναν δικαιούχο δραστηριοποιούμενο σε επίπεδο χονδρικής πώλησης,
- vi) τον περιορισμό των πωλήσεων προς μη εξουσιοδοτημένους διανομείς από τα μέλη ενός επιλεκτικού συστήματος διανομής·
- γ) τον περιορισμό των ενεργητικών ή παθητικών πωλήσεων προς τελικούς χρήστες από δικαιούχο ο οποίος είναι μέλος ενός επιλεκτικού συστήματος διανομής και δραστηριοποιείται σε επίπεδο λιανικού εμπορίου, χωρίς να θίγεται η δυνατότητα απαγόρευσης σε ένα μέλος του συστήματος να πραγματοποιεί πωλήσεις από μη εγκεκριμένο σημείο εγκατάστασης.
97. Ο ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμός του ανταγωνισμού που περιλαμβάνεται στο άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο α) αφορά τον καθορισμό των τιμών πώλησης προϊόντων σε τρίτους. Ειδικότερα, η εν λόγω διάταξη καλύπτει περιορισμούς που έχουν ως άμεσο ή ως έμμεσο αντικείμενο την επιβολή μιας καθορισμένης ή ελάχιστης τιμής πώλησης ή ενός καθορισμένου ή ελάχιστου επιπέδου τιμών που πρέπει να τηρείται από τον δικαιούχο ή από τον δικαιούχο στις πωλήσεις προς τρίτους. Στην περίπτωση συμφωνιών που ορίζουν άμεσα την τιμή πώλησης, ο περιορισμός είναι προφανής. Ωστόσο, ο καθορισμός των τιμών πώλησης μπορεί επίσης να επιτευχθεί με έμμεσους τρόπους, όπως ο καθορισμός του περιθωρίου κέρδους, ο καθορισμός του ανώτατου επιπέδου εκπτώσεων, η σύνδεση της τιμής πώλησης με τις τιμές πώλησης των ανταγωνιστών, οι απειλές, ο εκφοβισμός, οι προειδοποιήσεις, οι κυρώσεις ή οι καταγγελίες συμβάσεων που σχετίζονται με την τήρηση ενός ορισμένου επιπέδου τιμών. Οι άμεσοι ή έμμεσοι τρόποι καθορισμού των τιμών μπορούν να γίνουν αποτελεσματικότεροι όταν συνδυάζονται με μέτρα για τον εντοπισμό περιπτώσεων μείωσης των τιμών, όπως η εφαρμογή συστήματος παρακολούθησης των τιμών ή η υποχρέωση των δικαιούχων να αναφέρουν τις αποκλίνουσες τιμές. Ομοίως, ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός των τιμών μπορεί να γίνει αποτελεσματικότερος όταν συνδυάζεται με μέτρα που περιορίζουν τα κίνητρα του δικαιούχου να μειώσει τις τιμές πώλησης, όπως συμβαίνει όταν ο δικαιούχος υποχρεώνει τον δικαιούχο να εφαρμόσει τη ρήτρα του πλέον ευνοούμενου πελάτη, δηλαδή να παρέχει σε έναν πελάτη τους ευνοϊκότερους όρους που παρείχε σε άλλους πελάτες. Τα ίδια μέσα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να λειτουργούν οι ανώτατες ή οι ενδεικτικές τιμές ως καθορισμένες ή ελάχιστες τιμές πώλησης. Ωστόσο, η παράδοση καταλόγου ενδεικτικών τιμών ή η επιβολή ανώτατης τιμής στον δικαιούχο από τον δικαιούχο δεν θεωρείται καθαυτή ότι οδηγεί σε καθορισμένες ή ελάχιστες τιμές πώλησης.
98. Το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) χαρακτηρίζει ως ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμούς του ανταγωνισμού τις συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές που έχουν ως άμεσο ή έμμεσο αντικείμενο τον περιορισμό των παθητικών πωλήσεων προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία από δικαιούχους⁽⁴⁵⁾. Οι περιορισμοί των παθητικών πωλήσεων του δικαιούχου μπορεί να είναι αποτέλεσμα άμεσων υποχρεώσεων, όπως η υποχρέωση μη πώλησης προς ορισμένους πελάτες ή προς πελάτες σε ορισμένες περιοχές εκμετάλλευσης ή η υποχρέωση μεταβίβασης των παραγγελιών αυτών των πελατών σε άλλους δικαιούχους. Μπορεί επίσης να είναι αποτέλεσμα έμμεσων μέτρων που έχουν ως στόχο να αποτρέψουν τον δικαιούχο από τέτοιου είδους πωλήσεις, όπως τα οικονομικά κίνητρα και η εφαρμογή συστήματος παρακολούθησης για τον έλεγχο του πραγματικού προορισμού των προϊόντων της σύμβασης. Οι ποσοτικοί περιορισμοί μπορεί να αποτελούν έμμεσο τρόπο περιορισμού των παθητικών πωλήσεων. Η Επιτροπή δεν θα θεωρεί ότι οι ποσοτικοί περιορισμοί αυτοί καθαυτοί εξυπηρετούν τον ανωτέρω σκοπό. Δεν θα ισχύει το ίδιο όμως όταν οι ποσοτικοί περιορισμοί υποκρύπτουν συμφωνία κατακερματισμού της αγοράς. Ενδείξεις προς τούτο αποτελούν, μεταξύ άλλων, η κατά καιρούς προσαρμογή των ποσοτήτων ώστε να καλύπτεται μόνο η τοπική ζήτηση, ο συνδυασμός των ποσοτικών περιορισμών με την υποχρέωση πώλησης ελάχιστων ποσοτήτων στην περιοχή εκμετάλλευσης, οι υποχρεώσεις καταβολής ελάχιστων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης συνδεδεμένων με τις πωλήσεις στην περιοχή εκμετάλλευσης, η διαφοροποίηση των καταβαλλόμενων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης ανάλογα με τον προορισμό των προϊόντων και η παρακολούθηση του προορισμού των προϊόντων που πωλούν οι επί μέρους δικαιούχοι. Ο γενικός περιορισμός ιδιαίτερης σοβαρότητας που καλύπτει τις παθητικές πωλήσεις από δικαιούχους υπόκειται σε ορισμένες εξαιρέσεις, οι οποίες αναπτύσσονται στη συνέχεια.
99. Το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) δεν καλύπτει τον περιορισμό των πωλήσεων του δικαιούχου. Όλοι οι περιορισμοί των πωλήσεων του δικαιούχου καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι του ανώτατου ορίου για το μερίδιο αγοράς, ύψους 30 %. Το ίδιο ισχύει για όλους τους περιορισμούς των ενεργητικών πωλήσεων εκ μέρους του δικαιούχου, εξαιρουμένων όσων αναφέρονται σχετικά με τις ενεργητικές πωλήσεις στις παραγράφους 105 και 106 κατωτέρω. Η απαλλαγή κατά κατηγορία των περιορισμών των ενεργητικών πωλήσεων βασίζεται στην παραδοχή ότι οι περιορισμοί αυτοί προωθούν τις επενδύσεις, τον ανταγωνισμό σε άλλα επίπεδα πέραν των τιμών και τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών των δικαιούχων μέσω της επίλυσης προβλημάτων παρασιτισμού και ομηρίας. Σε περίπτωση περιορισμών των ενεργητικών πωλήσεων μεταξύ περιοχών εκμετάλλευσης ή κατηγοριών πελατών των δικαιούχων, δεν αποτελεί προϋπόθεση να έχει παραχωρηθεί στον προστατευόμενο δικαιούχο μια αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης ή μια αποκλειστική κατηγορία πελατών. Η απαλλαγή κατά κατηγορία έχει επίσης εφαρμογή στους περιορισμούς των ενεργητικών πωλήσεων όταν μια συγκεκριμένη περιοχή εκμετάλλευσης ή κατηγορία πελατών έχει ανατεθεί σε περισσότερους από έναν δικαιούχους. Όταν ένας δικαιούχος είναι βέβαιος ότι θα αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό των ενεργητικών πωλήσεων μόνο από περιορισμένο αριθμό δικαιούχων εντός της περιοχής εκμετάλλευσης και όχι από άλλους δικαιούχους εκτός της περιοχής, τότε είναι πιθανό ότι θα προβεί σε επενδύσεις βελτίωσης της αποτελεσματικότητας.
100. Οι περιορισμοί των ενεργητικών και παθητικών πωλήσεων από δικαιούχους σε μια αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης ή σε κατηγορία πελατών που έχει αναλάβει κατ' αποκλειστικότητα ο δικαιούχος δεν αποτελούν ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμούς του ανταγωνισμού (πρβλ. άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) σημείο i)). Ειδικότερα, καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία. Μέχρι το ανώτατο όριο μερίδιου αγοράς τεκμαίρεται ότι οι εν λόγω περιορισμοί, έστω και όταν περιορίζουν τον ανταγωνισμό, προωθούν τη διάδοση της τεχνολογίας και την ενσωμάτωσή της στην παραγωγική διαδικασία του δικαιούχου, γεγονός που είναι επωφελές για τον ανταγωνισμό. Όταν ο δικαιούχος έχει αναλάβει μια περιοχή ή μια κατηγορία πελατών, δεν απαιτείται να παράγει πράγματι με την παραχωρούμενη τεχνολογία στην εν λόγω περιοχή ή κατηγορία πελατών. Ο δικαιούχος έχει τη δυνατότητα να αναλάβει μια περιοχή ή κατηγορία πελατών με σκοπό την εκμετάλλευση σε μεταγενέστερο στάδιο.

101. Οι περιορισμοί των παθητικών πωλήσεων εκ μέρους δικαιούχων σε μια περιοχή εκμετάλλευσης ή κατηγορία πελατών που έχει ανατεθεί κατ' αποκλειστικότητα σε άλλο δικαιούχο καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία για δύο χρόνια από την ημερομηνία κατά την οποία ο προστατευόμενος δικαιούχος διαθέτει για πρώτη φορά στην αγορά τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία εντός της αποκλειστικής του περιοχής ή προς την κατηγορία πελατών που έχει αναλάβει κατ' αποκλειστικότητα (βλ. άρθρο 4.2 β) ii)). Οι δικαιούχοι συχνά πρέπει να προβούν σε σημαντικές επενδύσεις σε μέσα παραγωγής και σε δραστηριότητες προώθησης για να ξεκινήσουν και να αναπτύξουν τη δραστηριότητά τους σε μια νέα περιοχή εκμετάλλευσης. Έτσι, οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει ο νέος δικαιούχος είναι πιθανόν σημαντικοί, ιδίως λαμβάνοντας υπόψη ότι τα έξοδα προώθησης και οι επενδύσεις σε πάγια στοιχεία που απαιτούνται για την παραγωγή βάσει μιας συγκεκριμένης τεχνολογίας συχνά είναι μη ανακτήσιμα, σε περίπτωση που αποχωρήσει ο δικαιούχος από την αγορά. Σε τέτοιες περιπτώσεις, συχνά είναι πιθανό ότι οι δικαιούχοι δεν θα συνήπταν τη συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης χωρίς να έχουν εξασφαλίσει την προστασία τους για ορισμένο χρονικό διάστημα από τις (ενεργητικές και) παθητικές πωλήσεις στην περιοχή τους από άλλους δικαιούχους. Συνεπώς, οι περιορισμοί των παθητικών πωλήσεων στην αποκλειστική περιοχή εκμετάλλευσης ενός δικαιούχου από άλλους δικαιούχους συχνά δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 1 για περίοδο μέχρι και δύο έτη από την ημερομηνία κατά την οποία το προϊόν που ενσωματώνει την παραχωρούμενη τεχνολογία διατεθεί για πρώτη φορά στην αγορά της αποκλειστικής περιοχής από τον εν λόγω δικαιούχο. Ωστόσο, κατά το μέτρο που σε μεμονωμένες περιπτώσεις οι εν λόγω περιορισμοί εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1, τότε καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία. Μετά τη λήξη της εν λόγω διετίας, οι περιορισμοί των παθητικών πωλήσεων μεταξύ δικαιούχων αποτελούν περιορισμούς ιδιαίτερης σοβαρότητας. Οι περιορισμοί αυτού του είδους εν γένει εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 1 και είναι άπιθano να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Ειδικότερα, οι περιορισμοί των παθητικών πωλήσεων είναι άπιθano να είναι απαραίτητοι για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας⁽⁴⁶⁾.
102. Το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) σημείο iii) παρέχει απαλλαγή κατά κατηγορία στον περιορισμό βάσει του οποίου ο δικαιούχος υποχρεώνεται να παράγει προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία μόνο για δική του (δέσμια) χρήση. Έτσι, όταν το προϊόν της σύμβασης αποτελεί συστατικό μέρος, ο δικαιούχος μπορεί να υποχρεωθεί να χρησιμοποιεί αυτό το προϊόν μόνο για να το ενσωματώσει στα προϊόντα του και να μην το πωλεί σε άλλους παραγωγούς. Ωστόσο, ο δικαιούχος πρέπει να μπορεί να πωλεί ενεργητικά και παθητικά τα προϊόντα ως ανταλλακτικά για δικά του προϊόντα και, συνεπώς, πρέπει να μπορεί να τα προμηθεύει σε τρίτους που παρέχουν εξυπηρέτηση μετά την πώληση για τα προϊόντα αυτά. Οι περιορισμοί που σχετίζονται με τη δέσμια χρήση εξετάζονται επίσης στο κεφάλαιο IV.2.5. κατωτέρω.
103. Όπως και στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστών (πρβλ. παράγραφο 93 ανωτέρω) η απαλλαγή κατά κατηγορία έχει επίσης εφαρμογή σε συμφωνίες βάσει των οποίων ο δικαιούχος υποχρεούται να παράγει τα προϊόντα της σύμβασης μόνο για συγκεκριμένο πελάτη προκειμένου να εξασφαλιστεί μια εναλλακτική πηγή εφοδιασμού για τον πελάτη αυτό (πρβλ. άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) σημείο iv)). Σε περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών, οι περιορισμοί αυτού του είδους είναι άπιθano να εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1.
104. Το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) σημείο v) παρέχει απαλλαγή κατά κατηγορία στην υποχρέωση του δικαιούχου να μην πραγματοποιεί πωλήσεις σε τελικούς χρήστες, αλλά μόνο σε μεταπωλητές. Η υποχρέωση αυτή επιτρέπει στον δικαιούχο να αναθέσει στον δικαιούχο τη χονδρική διανομή και κατά κανόνα δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 1⁽⁴⁷⁾.
105. Τέλος, το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) σημείο vi) παρέχει απαλλαγή κατά κατηγορία στον περιορισμό που επιτρέπει να απαγορευθεί στον δικαιούχο να πραγματοποιεί πωλήσεις σε μη εξουσιοδοτημένους διανομείς. Η εξαίρεση αυτή επιτρέπει στον δικαιούχο να υποχρεώσει τους δικαιούχους να ενταχθούν σε σύστημα επιλεκτικής διανομής. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο γ), στην περίπτωση αυτή πρέπει να επιτρέπεται στους δικαιούχους να πραγματοποιούν ενεργητικές και παθητικές πωλήσεις σε τελικούς χρήστες, χωρίς να θίγεται η δυνατότητα να περιοριστεί ο δικαιούχος στο καθήκον χονδρικής πώλησης, όπως προβλέπεται στο άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) σημείο v), (βλ. προηγούμενη παράγραφο).
106. Υπενθυμίζεται, πρβλ. παράγραφο 39 ανωτέρω, ότι η απαλλαγή κατά κατηγορία καλύπτει τις συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης βάσει των οποίων ο δικαιούχος επιβάλλει υποχρεώσεις τις οποίες ο δικαιούχος πρέπει ή μπορεί να επιβάλει στους αγοραστές του, συμπεριλαμβανομένων των διανομέων. Ωστόσο, οι υποχρεώσεις αυτές πρέπει να τηρούν τους κανόνες ανταγωνισμού που ισχύουν για τις συμφωνίες προμήθειας και διανομής. Δεδομένου ότι ο ΚΑΚΜΤ περιορίζεται σε συμφωνίες μεταξύ δύο συμβαλλομένων, οι συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ του δικαιούχου και των αγοραστών του κατ' εφαρμογή των εν λόγω υποχρεώσεων δεν καλύπτονται από τον ΚΑΚΜΤ. Οι εν λόγω συμφωνίες καλύπτονται από απαλλαγή κατά κατηγορία μόνον εφόσον είναι σύμφωνες με τον κανονισμό αριθ. 2790/1999, (βλ. κεφάλαιο 2.5.2 ανωτέρω).

5. Εξαιρούμενοι περιορισμοί

107. Το άρθρο 5 του ΚΑΚΜΤ απαριθμεί τέσσερα είδη περιορισμών που δεν καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία και, ως εκ τούτου, οι συνέπειές τους στον ανταγωνισμό, επωφελείς και επιζήμιες, πρέπει να εκτιμώνται σε ατομική βάση. Βάσει του άρθρου 5, όταν ένας από τους περιορισμούς που περιέχονται στις εν λόγω διατάξεις περιληφθεί σε συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, η απαλλαγή κατά κατηγορία έχει εφαρμογή στην υπόλοιπη συμφωνία. Η απαλλαγή κατά κατηγορία δεν καλύπτει μόνο τον συγκεκριμένο περιορισμό, γεγονός που συνεπάγεται ότι πρέπει να εκτιμηθεί σε ατομική βάση. Συνεπώς, ο κανόνας του διαχωρισμού έχει εφαρμογή στους περιορισμούς που αναφέρονται στο άρθρο 5.

108. Το άρθρο 5 παράγραφος 1 προβλέπει ότι η απαλλαγή κατά κατηγορία δεν εφαρμόζεται όσον αφορά τις ακόλουθες τρεις υποχρεώσεις:

- α) Οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση υποχρέωση του δικαιούχου να παραχωρήσει αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης στον δικαιούχο ή σε τρίτο υποδεικνυόμενο από τον δικαιούχο για δικές του διαχωρίσιμες βελτιώσεις ή νέες εφαρμογές της παραχωρούμενης τεχνολογίας.

- β) Οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση υποχρέωση του δικαιοδόχου να εκχωρήσει στον δικαιοπάροχο ή σε τρίτο υποδεικνυόμενο από τον δικαιοπάροχο τα δικαιώματα επί των διαχωρίσιμων βελτιώσεων ή νέων εφαρμογών της παραχωρούμενης τεχνολογίας.
- γ) Οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση υποχρέωση του δικαιοδόχου να μην προσβάλει την εγκυρότητα των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που κατέχει ο δικαιοπάροχος στην κοινή αγορά. Ωστόσο, ο ΚΑΚΜΤ καλύπτει τη δυνατότητα του δικαιοπάροχου να καταγγείλει τη συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης σε περίπτωση που ο δικαιοδόχος προσβάλει την εγκυρότητα της παραχωρούμενης τεχνολογίας.
- Σκοπός του άρθρου 5 παράγραφος 1 στοιχεία α), β) και γ) είναι να αποτραπεί η απαλλαγή κατά κατηγορία συμφωνιών που μειώνουν ενδεχομένως το κίνητρο των δικαιοδόχων να καινοτομούν.
109. Το άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχεία α) και β) αφορά την αποκλειστική επανεκχώρηση ή χορήγηση στον δικαιοπάροχο των διαχωρίσιμων βελτιώσεων της παραχωρούμενης τεχνολογίας. Μια βελτίωση είναι διαχωρίσιμη, όταν μπορεί να γίνει εκμετάλλευσή της χωρίς να θιγεί η παραχωρούμενη τεχνολογία. Η υποχρέωση χορήγησης στον δικαιοπάροχο αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης διαχωρίσιμων βελτιώσεων της παραχωρηθείσας τεχνολογίας ή εκχώρησης τέτοιων βελτιώσεων στον δικαιοπάροχο είναι πιθανό να μειώσει το κίνητρο του δικαιοδόχου να καινοτομεί, επειδή τον εμποδίζει να εκμεταλλευθεί τις βελτιώσεις που έχει επιφέρει, μεταξύ άλλων, παρέχοντας άδειες εκμετάλλευσης σε τρίτους. Τούτο ισχύει τόσο όταν η διαχωρίσιμη βελτίωση έχει την ίδια εφαρμογή με την παραχωρηθείσα τεχνολογία, όσο και όταν ο δικαιοδόχος αναπτύσσει νέες εφαρμογές της παραχωρηθείσας τεχνολογίας. Σύμφωνα με το άρθρο 5(1) στοιχεία α) και β), οι υποχρεώσεις αυτές δεν καλύπτονται από απαλλαγή κατά κατηγορία. Ωστόσο, η απαλλαγή κατά κατηγορία καλύπτει τις υποχρεώσεις μη αποκλειστικής επανεκχώρησης όσον αφορά τις διαχωρίσιμες βελτιώσεις. Τούτο ισχύει ακόμη και όταν η υποχρέωση επανεκχώρησης δεν είναι αμοιβαία, δηλαδή επιβάλλεται μόνο στον δικαιοδόχο, και όταν βάσει της συμφωνίας ο δικαιοπάροχος δικαιούται να παρέχει τις διαχωρίσιμες βελτιώσεις σε άλλους δικαιοδόχους. Μια μη αμοιβαία υποχρέωση επανεκχώρησης μπορεί να προωθήσει την καινοτομία και τη διάδοση νέας τεχνολογίας επιτρέποντας στον δικαιοπάροχο να καθορίσει ελεύθερα εάν και σε ποιο βαθμό θα μετακυλίσει τις βελτιώσεις του στους δικαιοδόχους του. Μια τέτοια ρήτρα μπορεί επίσης να προωθήσει τη διάδοση της τεχνολογίας, επειδή κάθε δικαιοδόχος γνωρίζει όταν συνάπτει τη σύμβαση ότι θα αντιμετωπίζεται ισότιμα με τους άλλους δικαιοδόχους όσον αφορά την τεχνολογία που χρησιμοποιεί στην παραγωγή του. Οι αποκλειστικές υποχρεώσεις επανεκχώρησης και οι υποχρεώσεις εκχώρησης μη διαχωρίσιμων βελτιώσεων δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 1, επειδή ο δικαιοδόχος δεν μπορεί να εκμεταλλευθεί τις μη διαχωρίσιμες βελτιώσεις χωρίς την άδεια του δικαιοπάροχου.
110. Η εφαρμογή του άρθρου 5 παράγραφος 1 στοιχεία α) και β) δεν εξαρτάται από το κατά πόσον ο δικαιοπάροχος καταβάλλει αντίτιμο για την απόκτηση της βελτίωσης ή για την απόκτηση αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης. Ωστόσο, η ύπαρξη και το ύψος του ανωτέρω αντίτιμου μπορεί να αποτελεί σχετικό παράγοντα στο πλαίσιο εκτίμησης σε ατομική βάση δυνάμει του άρθρου 81. Όταν η υποχρέωση επανεκχώρησης εκπληρώνεται έναντι ανταλλάγματος, μειώνονται οι πιθανότητες να δημιουργεί η υποχρέωση αντικίνητρα για την καινοτομία εκ μέρους του δικαιοδόχου. Όταν εξετάζονται αποκλειστικές υποχρεώσεις επανεκχώρησης εκτός του πεδίου εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία, η θέση του δικαιοπάροχου στην αγορά τεχνολογίας είναι ένας ακόμη παράγοντας που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη. Όσο ισχυρότερη είναι η θέση του δικαιοπάροχου, τόσο πιθανότερο είναι οι αποκλειστικές υποχρεώσεις επανεκχώρησης να έχουν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ή της καινοτομίας. Όσο ισχυρότερη είναι η θέση της τεχνολογίας του δικαιοπάροχου, τόσο πιθανότερο είναι να γίνει ο δικαιοδόχος σημαντική πηγή καινοτομίας και μελλοντικού ανταγωνισμού. Οι αρνητικές συνέπειες των υποχρεώσεων επανεκχώρησης είναι δυνατό να αυξάνονται σε περίπτωση παράλληλων δικτύων συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που περιέχουν τέτοιες υποχρεώσεις. Όταν οι διαθέσιμες τεχνολογίες ελέγχονται από περιορισμένο αριθμό δικαιοπαρόχων που επιβάλλουν στους δικαιοδόχους αποκλειστικές υποχρεώσεις επανεκχώρησης, ο κίνδυνος εκδήλωσης επιζήμιων συνεπειών στον ανταγωνισμό είναι μεγαλύτερος από ό,τι όταν υπάρχουν διάφορες τεχνολογίες, εκ των οποίων μόνον ορισμένες παραχωρούνται προς εκμετάλλευση επιβάλλοντας στον δικαιοδόχο αποκλειστικές υποχρεώσεις επανεκχώρησης.
111. Ο κίνδυνος αρνητικών συνεπειών στην καινοτομία είναι μεγαλύτερος στην περίπτωση σταυροειδούς παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών, στο πλαίσιο της οποίας η υποχρέωση επανεκχώρησης αμφοτέρων των μερών συνδυάζεται με την υποχρέωση αμφοτέρων των μερών να παρέχουν στον αντισυμβαλλόμενο τις βελτιώσεις τις δικές τους τεχνολογίας. Η ανταλλαγή όλων των βελτιώσεων μεταξύ ανταγωνιστών μπορεί να εμποδίσει κάθε ανταγωνιστή να αποκτήσει προβάδισμα έναντι του άλλου (βλ. επίσης παράγραφο 208 κατωτέρω). Ωστόσο, το ενδεχόμενο να εμποδιστούν οι ανταγωνιστές να κερδίσουν ανταγωνιστικό προβάδισμα ο ένας έναντι του άλλου δεν είναι πιθανό όταν σκοπός της άδειας εκμετάλλευσης είναι να τους επιτραπεί να αναπτύξουν τις τεχνολογίες τους και όταν η άδεια εκμετάλλευσης δεν τους οδηγεί να χρησιμοποιούν την ίδια τεχνολογική βάση στο σχεδιασμό των προϊόντων τους. Τούτο ισχύει όταν σκοπός της άδειας εκμετάλλευσης είναι να υπάρξει σχεδιαστική ελευθερία και όχι να βελτιωθεί η τεχνολογική βάση του δικαιοδόχου.
112. Ο εξαιρούμενος περιορισμός που προβλέπεται στο άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο γ) αφορά τις ρήτρες μη αμφισβήτησης, δηλαδή τις υποχρεώσεις μη αμφισβήτησης της εγκυρότητας της διανοητικής ιδιοκτησίας του δικαιοπάροχου. Ο λόγος για τον οποίο οι ρήτρες μη αμφισβήτησης εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία είναι το γεγονός ότι κατά κανόνα οι δικαιοδόχοι είναι σε θέση καλύτερα από κάθε άλλον να κρίνουν αν ένα δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας είναι άκυρο ή όχι. Το συμφέρον του υγιούς ανταγωνισμού και οι αρχές προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας υπαγορεύουν ότι τα άκυρα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας καταργούνται. Τα άκυρα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας καταστέλλουν την καινοτομία, αντί να την προωθούν. Το άρθρο 81 παράγραφος 1 έχει πιθανώς εφαρμογή στις ρήτρες μη αμφισβήτησης, όταν η παραχωρούμενη τεχνολογία είναι πολύτιμη και, κατά συνέπεια, δημιουργείται ένα ανταγωνιστικό μειονέκτημα για τις επιχειρήσεις που δεν μπορούν να τη χρησιμοποιήσουν ή μπορούν να τη χρησιμοποιήσουν μόνο έναντι της καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης⁽⁴⁸⁾. Σε

τέτοιες περιπτώσεις οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3 είναι απίθανο να πληρούνται⁽⁴⁹⁾. Πάντως, η Επιτροπή αντιμετωπίζει ευνοϊκά τις ρήτρες μη αμφισβήτησης που αφορούν την τεχνολογία όταν άπαξ και η παραχωρούμενη τεχνολογία αποκαλυφθεί, είναι πιθανό να είναι αδύνατο ή πολύ δύσκολο να ανακτηθεί. Σε τέτοιες περιπτώσεις η υποχρέωση του δικαιοδόχου να μην αμφισβητήσει την παραχωρούμενη τεχνολογία προωθεί τη διάδοση νέων τεχνολογιών, ιδίως επιτρέποντας σε ασθενέστερους δικαιοπαρόχους να χορηγούν άδεια εκμετάλλευσης σε ισχυρότερους δικαιοδόχους, χωρίς το φόβο της αμφισβήτησης όταν η τεχνολογία έχει απορροφηθεί από τον δικαιοδόχο.

113. Ο ΚΑΚΜΤ καλύπτει τη δυνατότητα του δικαιοπαρόχου να καταγγείλει τη συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης σε περίπτωση αμφισβήτησης της παραχωρηθείσας τεχνολογίας. Έτσι, ο δικαιοπάροχος δεν υποχρεούται να συνεχίσει να συναλλάσσεται με έναν δικαιοδόχο που αμφισβητεί το ίδιο το αντικείμενο της συμφωνίας παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, γεγονός που συνεπάγεται ότι μετά τη λύση της συμφωνίας η τυχόν περαιτέρω χρήση της αμφισβητούμενης τεχνολογίας από τον δικαιοδόχο πρέπει να γίνει με δικό του κίνδυνο. Το άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο γ) εξασφαλίζει, ωστόσο, ότι ο ΚΑΚΜΤ δεν καλύπτει συμβατικές ρήτρες που υποχρεώνουν τον δικαιοδόχο να μην αμφισβητήσει την παραχωρούμενη τεχνολογία, γεγονός που θα επέτρεπε στον δικαιοπάροχο να ασκήσει αγωγή κατά του δικαιοδόχου για αθέτηση σύμβασης και έτσι θα δημιουργούσε ένα ακόμη αντικίνητρο για την αμφισβήτηση της εγκυρότητας τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου από τον δικαιοδόχο. Έτσι η εν λόγω διάταξη εξασφαλίζει ότι ο δικαιοδόχος βρίσκεται στην ίδια θέση με τρίτους.

114. Το άρθρο 5 παράγραφος 2 εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία, στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών, κάθε άμεση ή έμμεση υποχρέωση που περιορίζει την ικανότητα του δικαιοδόχου να εκμεταλλεύεται τη δική του τεχνολογία ή περιορίζει την ικανότητα των συμβαλλόμενων να διεξάγουν έρευνα και ανάπτυξη, εκτός εάν ο τελευταίος περιορισμός είναι απαραίτητος για να αποφευχθεί η αποκάλυψη της παραχωρούμενης τεχνολογίας σε τρίτους. Ο εν λόγω περιορισμός είναι ο ίδιος με αυτόν που περιλαμβάνεται στον κατάλογο περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο δ) σχετικά με συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών, ο οποίος εξετάζεται στις παραγράφους 94 και 95 ανωτέρω. Ωστόσο, στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι οι περιορισμοί αυτού του είδους γενικά έχουν αρνητικές συνέπειες στον ανταγωνισμό ή ότι γενικά δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3⁽⁵⁰⁾. Απαιτείται εξέταση σε ατομική βάση.

115. Στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών, ο δικαιοδόχος κατά κανόνα δεν κατέχει δική του ανταγωνιστική τεχνολογία.

Ωστόσο, μπορεί να υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες για τους σκοπούς της απαλλαγής κατά κατηγορία οι συμβαλλόμενοι θεωρούνται ως μη ανταγωνιστές παρόλο που ο δικαιοδόχος κατέχει δική του ανταγωνιστική τεχνολογία. Τούτο συμβαίνει όταν ο δικαιοδόχος κατέχει δική του τεχνολογία, αλλά δεν παρέχει άδεια εκμετάλλευσής της και ο δικαιοπάροχος δεν είναι πραγματικός ή δυνητικός προμηθευτής στην αγορά προϊόντος. Υπ' αυτές τις συνθήκες για τους σκοπούς της απαλλαγής κατά κατηγορία οι συμβαλλόμενοι δεν είναι ανταγωνιστές ούτε στην αγορά τεχνολογίας ούτε στην αγορά προϊόντος⁽⁵¹⁾. Σε τέτοιες περιπτώσεις πρέπει να εξασφαλίζεται ότι δεν περιορίζεται η ικανότητα του δικαιοδόχου να εκμεταλλεύεται τη δική του τεχνολογία και να την αναπτύσσει περαιτέρω. Η τεχνολογία αυτή αποτελεί πηγή ανταγωνιστικής πίεσης στην αγορά, η οποία πρέπει να διατηρηθεί. Σε τέτοιες περιπτώσεις κατά κανόνα θεωρείται ότι οι περιορισμοί του δικαιοδόχου όσον αφορά τη χρησιμοποίηση της δικής του τεχνολογίας ή την έρευνα και ανάπτυξη είναι επιζήμιοι για τον ανταγωνισμό και δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Για παράδειγμα, η επιβολή υποχρέωσης στον δικαιοδόχο να καταβάλλει δικαιώματα όχι μόνο για τα προϊόντα που παράγει με την τεχνολογία της άδειας εκμετάλλευσης, αλλά και για τα προϊόντα που παράγει με τη δική του τεχνολογία, θα περιορίσει γενικά την ικανότητα του δικαιοδόχου να εκμεταλλεύεται τη δική του τεχνολογία και επομένως η υποχρέωση αυτή θα αποκλεισθεί από το πεδίο εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία.

116. Σε περίπτωση που ο δικαιοδόχος δεν κατέχει ή δεν αναπτύσσει ήδη δική του ανταγωνιστική τεχνολογία, ο περιορισμός της δυνατότητας διεξαγωγής έρευνας και ανάπτυξης από τα μέρη μπορεί να περιορίζει τον ανταγωνισμό όταν υπάρχουν λίγες μόνο τεχνολογίες. Στην περίπτωση αυτή οι συμβαλλόμενοι αποτελούν ενδεχομένως σημαντική (δυνητική) πηγή καινοτομίας στην αγορά. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα όταν οι συμβαλλόμενοι κατέχουν τα αναγκαία πάγια στοιχεία και τις ικανότητες που απαιτούνται για τη διεξαγωγή περαιτέρω έρευνας και ανάπτυξης. Στην περίπτωση αυτή είναι απίθανο να πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Σε περίπτωση που υπάρχουν περισσότερες τεχνολογίες και οι συμβαλλόμενοι δεν διαθέτουν ιδιαίτερα πάγια στοιχεία ή ικανότητες, ο περιορισμός της έρευνας και ανάπτυξης είναι πιθανό είτε να μην εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1 λόγω απουσίας σημαντικού περιοριστικού αποτελέσματος είτε να πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Ο περιορισμός μπορεί να προωθεί τη διάδοση νέων τεχνολογιών εξασφαλίζοντας στον δικαιοπάροχο ότι η άδεια εκμετάλλευσης δεν θα δημιουργήσει έναν νέο ανταγωνιστή και ωθώντας τον δικαιοδόχο να επικεντρωθεί στην εκμετάλλευση και ανάπτυξη της παραχωρούμενης τεχνολογίας. Επιπλέον, το άρθρο 81 παράγραφος 1 έχει εφαρμογή μόνον όταν η συμφωνία περιορίζει το κίνητρο του δικαιοδόχου να βελτιώσει και να εκμεταλλευθεί τη δική του τεχνολογία. Τούτο είναι πιθανό να μην ισχύει για παράδειγμα όταν ο δικαιοπάροχος δικαιούται να καταγγείλει τη συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης εφόσον ο δικαιοδόχος αρχίζει να παράγει χρησιμοποιώντας δική του ανταγωνιστική τεχνολογία. Ένα τέτοιο δικαίωμα δεν περιορίζει το κίνητρο του δικαιοδόχου να προβεί σε καινοτομίες, καθότι η συμφωνία μπορεί να καταγγελθεί μόνον όταν έχει αναπτυχθεί μια εμπορικός βιώσιμη τεχνολογία και τα προϊόντα που παράγονται βάσει αυτής είναι έτοιμα να διατεθούν στην αγορά.

6. Άρση του ευεργετήματος της απαλλαγής κατά κατηγορία και μη εφαρμογή του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία

6.1. Διαδικασία άρσης του ευεργετήματος της απαλλαγής κατά κατηγορία

117. Σύμφωνα με το άρθρο 6 του ΚΑΚΜΤ, η Επιτροπή και οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών μπορούν να άρουν το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία ως προς μεμονωμένες συμφωνίες που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Η εξουσία των αρχών ανταγωνισμού των κρατών μελών να άρουν το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία περιορίζεται στις περιπτώσεις που η σχετική γεωγραφική αγορά δεν υπερβαίνει τα όρια του εδάφους του αντίστοιχου κράτους μέλους.

118. Οι τέσσερις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3 είναι σωρευτικές και πρέπει να πληρούνται όλες για να είναι εφαρμοστέος ο κανόνας της εξαιρέσης⁽²²⁾. Συνεπώς, η απαλλαγή κατά κατηγορία μπορεί να ανακληθεί όταν μια συγκεκριμένη συμφωνία δεν πληροί μία ή περισσότερες από τις τέσσερις προϋποθέσεις.

119. Σε περίπτωση εφαρμογής της διαδικασίας άρσης, η ανακαλούσα αρχή φέρει το βάρος της αποδείξεως ότι η συμφωνία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 1 και ότι δεν πληροί όλες τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Δεδομένου ότι η άρση συνεπάγεται ότι η εξεταζόμενη συμφωνία περιορίζει τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 1 και δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3, συνοδεύεται απαραίτητα από αρνητική απόφαση βάσει των άρθρων 5, 7 ή 9 του κανονισμού αριθ. 1/2003.

120. Σύμφωνα με το άρθρο 6, η άρση μπορεί να δικαιολογείται ιδιαίτερα υπό τις ακόλουθες περιστάσεις:

- 1) περιορίζεται η πρόσβαση τεχνολογιών τρίτων μερών στην αγορά, π.χ. εξαιτίας του σωρευτικού αποτελέσματος παράλληλων δικτύων παρόμοιων περιοριστικών συμφωνιών που απαγορεύουν στους δικαιοδόχους να χρησιμοποιούν τεχνολογίες τρίτων·
- 2) περιορίζεται η πρόσβαση δυνητικών δικαιοδόχων στην αγορά, π.χ. εξαιτίας του σωρευτικού αποτελέσματος παράλληλων δικτύων παρόμοιων περιοριστικών συμφωνιών που εμποδίζουν τους δικαιοπάροχους να παραχωρούν άδειες εκμετάλλευσης σε άλλους δικαιοδόχους·
- 3) τα μέρη δεν εκμεταλλεύονται την παραχωρούμενη τεχνολογία χωρίς κανέναν αντικειμενικό λόγο.

121. Στόχος των άρθρων 4 και 5 του ΚΑΚΜΤ, που περιέχουν τους ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμούς του ανταγωνισμού και τους εξαιρούμενους περιορισμούς, είναι να εξασφαλιστεί ότι οι συμφωνίες που καλύπτονται από απαλλαγή κατά κατηγορία δεν μειώνουν το κίνητρο για καινοτομία, δεν καθυστερούν τη διάδοση της τεχνολογίας και δεν περιορίζουν αδικαιολόγητα τον ανταγωνισμό μεταξύ του δικαιοπαρόχου και του δικαιοδόχου ή μεταξύ των δικαιοδόχων. Ωστόσο, ο κατάλογος των περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας και ο κατάλογος των αποκλειόμενων περιορισμών δεν λαμβάνουν υπόψη όλες τις δυνατές συνέπειες των συμφωνιών

παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης. Ειδικότερα, η απαλλαγή κατά κατηγορία δεν λαμβάνει υπόψη τις τυχόν σωρευτικές συνέπειες παρόμοιων περιορισμών σε δικτυα συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης. Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μπορεί να οδηγήσουν σε αποκλεισμό τρίτων, τόσο στο επίπεδο του δικαιοπαρόχου όσο και στο επίπεδο του δικαιοδόχου. Ο αποκλεισμός άλλων δικαιοπαρόχων μπορεί να ανακύψει από το σωρευτικό αποτέλεσμα δικτύων συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που απαγορεύουν στους δικαιοδόχους να εκμεταλλεύονται ανταγωνιστικές τεχνολογίες, προκαλώντας έτσι τον αποκλεισμό άλλων (δυνητικών) δικαιοπαρόχων. Είναι πιθανό να προκληθεί αποκλεισμός των δικαιοπαρόχων στις περιπτώσεις που οι περισσότερες επιχειρήσεις της αγοράς οι οποίες θα μπορούσαν (αποτελεσματικά) να λάβουν μια ανταγωνιστική άδεια εκμετάλλευσης εμποδίζονται να το πράξουν συνεπεία περιοριστικών συμφωνιών και όταν οι δυνητικοί δικαιοδόχοι αντιμετωπίζουν σχετικά υψηλούς φραγμούς εισόδου. Ο αποκλεισμός άλλων δικαιοδόχων μπορεί να ανακύψει από το σωρευτικό αποτέλεσμα συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που απαγορεύουν στους δικαιοπαρόχους να χορηγούν άδειες εκμετάλλευσης σε άλλους δικαιοδόχους και κατ' αυτόν τον τρόπο δεν επιτρέπουν σε δυνητικούς δικαιοδόχους να αποκτήσουν πρόσβαση στην απαραίτητη τεχνολογία. Το θέμα του αποκλεισμού εξετάζεται λεπτομερέστερα στο κεφάλαιο IV.2.7. κατωτέρω. Επιπλέον, η Επιτροπή είναι πιθανό να ανακαλέσει το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία όταν σημαντικός αριθμός δικαιοπαρόχων ανταγωνιστικών τεχνολογιών στο πλαίσιο μεμονωμένων συμφωνιών υποχρεώνουν τους δικαιοδόχους τους να επεκτείνουν και σε αυτούς τους πιο ευνοϊκούς όρους που έχουν συμφωνήσει με άλλους δικαιοπαρόχους.

122. Η Επιτροπή είναι επίσης πιθανό να άρει το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία όταν τα μέρη δεν εκμεταλλεύονται την παραχωρηθείσα τεχνολογία, εκτός αν υπάρχει αντικειμενική δικαιολογία γι' αυτό. Ειδικότερα, όταν τα μέρη δεν εκμεταλλεύονται την παραχωρηθείσα τεχνολογία, δεν προκύπτει δραστηριότητα που επιτρέπει την πραγματοποίηση κερδών αποτελεσματικότητας, με αποτέλεσμα να εκλείπει ο λόγος ύπαρξης της απαλλαγής κατά κατηγορία. Ωστόσο, η εκμετάλλευση δεν χρειάζεται να έχει τη μορφή ενσωμάτωσης πάγιων στοιχείων. Εκμετάλλευση υφίσταται και όταν η άδεια εκμετάλλευσης παρέχει σχεδιαστική ελευθερία στον δικαιοδόχο επιτρέποντάς του να εκμεταλλευθεί τη δική του τεχνολογία χωρίς να αντιμετωπίζει τον κίνδυνο έγερσης αξιώσεων από τον δικαιοπάροχο για προσβολή των δικαιωμάτων του. Στην περίπτωση συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών, το γεγονός ότι τα μέρη δεν εκμεταλλεύονται την παραχωρηθείσα τεχνολογία μπορεί να αποτελεί ένδειξη ότι η συμφωνία είναι μια συγκαλυμμένη σύμπραξη. Για τους λόγους αυτούς η Επιτροπή θα εξετάζει πολύ προσεκτικά τις περιπτώσεις μη εκμετάλλευσης.

6.2. Μη εφαρμογή του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία

123. Το άρθρο 7 του ΚΑΚΜΤ επιτρέπει στην Επιτροπή να εξαιρέσει από το πεδίο εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ, με την έκδοση κανονισμού, τα παράλληλα δικτυα παρόμοιων συμφωνιών, όταν αυτά καλύπτουν περισσότερο από το 50 % της σχετικής αγοράς. Αυτό το μέτρο δεν απευθύνεται σε μεμονωμένες επιχειρήσεις, αλλά αφορά όλες τις επιχειρήσεις των οποίων οι συμφωνίες ορίζονται στον κανονισμό που κηρύσσει μη εφαρμοστέο τον ΚΑΚΜΤ.

124. Ενώ η άρση του ευεργετήματος του ΚΑΚΜΤ από την Επιτροπή βάσει του άρθρου 6 συνεπάγεται την έκδοση απόφασης βάσει των άρθρων 7 ή 9 του κανονισμού 1/2003, ένας κανονισμός της Επιτροπής περί μη εφαρμογής βάσει του άρθρου 7 του ΚΑΚΜΤ έχει ως αποτέλεσμα να αρθεί, ως προς συγκεκριμένους περιορισμούς και αγορές, το ευεργέτημα του ΚΑΚΜΤ και να επανέλθει η πλήρης εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφοι 2 και 3. Μετά την έκδοση κανονισμού που κηρύσσει μη εφαρμοστέο τον ΚΑΚΜΤ σε συγκεκριμένη αγορά σχετικά με συμφωνίες που περιέχουν ορισμένους περιορισμούς, τα κριτήρια που έχουν αναπτυχθεί μέσω της σχετικής νομολογίας των κοινοτικών δικαστηρίων και από ανακοινώσεις και προηγούμενες αποφάσεις της Επιτροπής, παρέχουν καθοδήγηση ως προς την εφαρμογή του άρθρου 81 σε μεμονωμένες συμφωνίες. Εφόσον κριθεί σκόπιμο, η Επιτροπή θα εκδώσει απόφαση σε μεμονωμένη υπόθεση που θα παρέχει καθοδήγηση σε όλες τις επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται στην οικεία αγορά.
125. Κατά τον υπολογισμό του ποσοστού κάλυψης της αγοράς (50 %), πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κάθε μεμονωμένο δίκτυο συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που περιέχει περιορισμούς ή συνδυασμούς περιορισμών οι οποίοι έχουν παρόμοιες συνέπειες στην αγορά.
126. Το άρθρο 7 δεν υποχρεώνει την Επιτροπή να προβεί σε ενέργειες σε περίπτωση υπέρβασης του ορίου κάλυψης της αγοράς (50 %). Εν γένει, η μη εφαρμογή είναι σκόπιμη όταν η πρόσβαση στη σχετική αγορά ή στον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά είναι πιθανό να περιοριστεί σημαντικά. Όταν η Επιτροπή εκτιμά την αναγκαιότητα εφαρμογής του άρθρου 7 εξετάζει αν η άρση σε ατομική βάση θα αποτελούσε πιο πρόσφορο διορθωτικό μέσο. Τούτο μπορεί να εξαρτηθεί, ειδικότερα, από τον αριθμό ανταγωνιζόμενων επιχειρήσεων που συμβάλλουν στο σωρευτικό αποτέλεσμα στην αγορά ή από τον αριθμό των επηρεαζόμενων γεωγραφικών αγορών εντός της Κοινότητας.
127. Σε κάθε κανονισμό που θα εκδοθεί ενδεχομένως βάσει του άρθρου 7 πρέπει να ορίζεται σαφώς το πεδίο εφαρμογής του. Τούτο σημαίνει, κατ' αρχάς, ότι η Επιτροπή πρέπει να ορίσει την ή τις σχετικές αγορές προϊόντος και γεωγραφικές αγορές και, δεύτερον, ότι πρέπει να προσδιορίσει το είδος των περιορισμών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης στους οποίους δεν θα έχει πλέον εφαρμογή ο ΚΑΚΜΤ. Όσον αφορά το δεύτερο στοιχείο, η Επιτροπή μπορεί να κλιμακώσει το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού ανάλογα με το πρόβλημα ανταγωνισμού που καλείται να αντιμετωπίσει. Για παράδειγμα, ενώ όλα τα παράλληλα δίκτυα συμφωνιών μη άσκησης ανταγωνισμού θα λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό του ποσοστού κάλυψης της αγοράς κατά 50 %, η Επιτροπή μπορεί να περιορίσει το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού περί μη εφαρμογής μόνο στις υποχρεώσεις μη ανταγωνισμού που υπερβαίνουν μια ορισμένη διάρκεια. Έτσι, οι συμφωνίες μικρότερης διάρκειας ή με λιγότερο περιοριστικό χαρακτήρα μπορεί να μην θιγούν, λόγω του μικρότερου βαθμού αποκλεισμού που θεωρείται ότι προκαλούν οι περιορισμοί αυτοί. Εφόσον κριθεί σκόπιμο, η Επιτροπή μπορεί επίσης να παράσχει καθοδήγηση ορίζοντας το μερίδιο αγοράς το οποίο, στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης αγοράς, μπορεί να θεωρηθεί ανεπαρκές για να συμβάλει σημαντικά μια μεμονωμένη επιχείρηση στο σωρευτικό αποτέλεσμα. Εν γένει, όταν το μερίδιο αγοράς των προϊόντων που ενσωματώνουν μια τεχνολογία παραχωρηθείσα από μεμονωμένο δικαιούχο δεν υπερβαίνει το 5 %, η συμφωνία ή το δίκτυο συμφωνιών που καλύπτουν αυτή την τεχνολογία δεν θεωρείται ότι συμβάλλουν σημαντικά σε σωρευτικό αποτέλεσμα αποκλεισμού⁽⁵³⁾.
128. Η μεταβατική περίοδος διάρκειας έξι μηνών κατ' ελάχιστον που θα πρέπει να ορίσει η Επιτροπή βάσει του άρθρου 7 παράγραφος 2 θα επιτρέπει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να προσαρμόσουν τις συμφωνίες τους, λαμβάνοντας υπόψη τον κανονισμό που κηρύσσει ανεφάρμοστο τον ΚΑΚΜΤ.
129. Ένας κανονισμός που θα κηρύσσει ανεφάρμοστο τον ΚΑΚΜΤ δεν θα επηρεάζει την απαλλαγή κατά κατηγορία των σχετικών συμφωνιών για το διάστημα πριν από την έναρξη ισχύος του.

IV. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 81 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 1 ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 81 ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 3 ΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΠΕΔΙΟΥ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΑΠΑΛΛΑΓΗΣ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

1. Το γενικό πλαίσιο εξέτασης

130. Οι συμφωνίες που δεν εμπίπτουν στην απαλλαγή κατά κατηγορία, για παράδειγμα επειδή υπάρχει υπέρβαση των ορίων μεριδίου αγοράς ή επειδή οι συμβαλλόμενοι είναι περισσότεροι από δύο, υπόκεινται σε εκτίμηση σε ατομική βάση. Οι συμφωνίες που είτε δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 1 είτε πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3 είναι έγκυρες και εκτελεστές. Υπενθυμίζεται ότι δεν υπάρχει τεκμήριο μη νομιμότητας των συμφωνιών που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία, εφόσον δεν περιέχουν ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμούς του ανταγωνισμού. Ειδικότερα, δεν υπάρχει τεκμήριο ότι το άρθρο 81 παράγραφος 1 έχει εφαρμογή μόνο διότι σημειώνεται υπέρβαση των ορίων μεριδίου αγοράς. Απαιτείται εκτίμηση κατά περίπτωση με βάση τις αρχές που περιγράφονται στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές.
131. Προκειμένου να προωθηθεί η προβλεψιμότητα πέραν της εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ και να περιοριστεί η εμπειριστική εξέταση μόνο στις περιπτώσεις που είναι πιθανό να παρουσιάζουν πραγματικά προβλήματα ανταγωνισμού, η Επιτροπή υιοθετεί την άποψη ότι απουσία περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας δεν είναι πιθανό να υφίσταται παράβαση του άρθρου 81 όταν υπάρχουν τέσσερις ή περισσότερες ανεξάρτητα ελεγχόμενες τεχνολογίες πλέον των τεχνολογιών που ελέγχουν οι συμβαλλόμενοι της συμφωνίας και οι οποίες μπορούν να υποκαταστήσουν την παραχωρούμενη τεχνολογία με παραπλήσιο κόστος για το χρήστη. Για να εκτιμηθεί το κατά πόσον υπάρχει σε επαρκή βαθμό δυνατότητα υποκατάστασης αυτής της τεχνολογίας, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η σχετική εμπορική ισχύς των εν λόγω τεχνολογιών. Η ανταγωνιστική πίεση που ασκεί μια τεχνολογία είναι περιορισμένη, εφόσον δεν αποτελεί εμπορικά βιώσιμη εναλλακτική επιλογή έναντι της παραχωρούμενης τεχνολογίας. Για παράδειγμα, όταν λόγω των δικτυακών αποτελεσμάτων στην αγορά οι καταναλωτές εκδηλώνουν έντονη προτίμηση για προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία, οι άλλες τεχνολογίες, που ήδη υπάρχουν στην αγορά ή είναι πιθανό να εισέλθουν στην αγορά εντός εύλογου χρονικού

διαστήματος, μπορεί να μην αποτελούν πραγματική εναλλακτική επιλογή και, κατά συνέπεια, να ασκούν σε περιορισμένο μόνο βαθμό ανταγωνιστική πίεση. Το γεγονός ότι μια συμφωνία δεν εμπίπτει στην περιοχή ασφαλείας που περιγράφεται στην παρούσα παράγραφο δεν σημαίνει ότι η συμφωνία εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1 και, εάν ισχύει το τελευταίο, ότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Όσον αφορά την περιοχή ασφαλείας του ΚΑΚΜΤ για το μερίδιο αγοράς, η πρόσθετη αυτή περιοχή ασφαλείας δημιουργεί απλώς το αρνητικό τεκμήριο ότι η συμφωνία δεν απαγορεύεται από το άρθρο 81. Εκτός της περιοχής ασφαλείας, απαιτείται εκτίμηση της συμφωνίας σε ατομική βάση σύμφωνα με τις αρχές που αναπτύσσονται στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές.

1.1. Οι σχετικοί παράγοντες

132. Κατά την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 1 σε μεμονωμένες περιπτώσεις, πρέπει να λαμβάνεται δεόντως υπόψη ο τρόπος λειτουργίας του ανταγωνισμού στη σχετική αγορά. Από την άποψη αυτή, ιδιαίτερα σημαντικοί είναι οι ακόλουθοι παράγοντες:

- α) η φύση της συμφωνίας·
- β) η θέση των μερών στην αγορά·
- γ) η θέση των ανταγωνιστών στην αγορά·
- δ) η θέση στην αγορά των αγοραστών των προϊόντων για τα οποία παραχωρείται άδεια εκμετάλλευσης·
- ε) οι φραγμοί εισόδου στην αγορά·
- στ) η ωριμότητα της αγοράς, και
- ζ) άλλοι παράγοντες.

Η σημασία των επί μέρους παραγόντων μπορεί να ποικίλλει από περίπτωση σε περίπτωση και εξαρτάται από όλους τους υπόλοιπους παράγοντες. Για παράδειγμα, ένα υψηλό μερίδιο αγοράς των συμβαλλόμενων αποτελεί συνήθως αξιόπιστη ένδειξη ισχύος στην αγορά, αλλά τούτο μπορεί να μην ισχύει αν υπάρχουν χαμηλοί φραγμοί εισόδου. Συνεπώς, δεν είναι δυνατό να διατυπωθούν άκαμπτοι κανόνες ως προς τη σημασία των επί μέρους παραγόντων.

133. Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μπορούν να λάβουν πολλές μορφές. Κατά συνέπεια, είναι σημαντικό να εξεταστεί η φύση της συμφωνίας όσον αφορά την ανταγωνιστική σχέση μεταξύ των μερών και τους περιορισμούς που περιέχει. Ως προς το τελευταίο, δεν αρκεί να εξεταστούν οι ρητοί όροι της συμφωνίας. Πρέπει να διερευνάται η ύπαρξη σιωπηρών περιορισμών, βάσει του τρόπου με τον οποίο εφαρμόστηκε η συμφωνία από τα μέρη και των κινήτρων που έχουν στη διάθεσή τους.

134. Η θέση των μερών στην αγορά αποτελεί ένδειξη του βαθμού ισχύος στην αγορά που διαθέτουν ενδεχομένως ο δικαιούχος, ο δικαιοδόχος ή και οι δύο. Όσο υψηλότερο είναι το μερίδιο αγοράς τους, τόσο μεγαλύτερη είναι πιθανώς η ισχύς τους στην αγορά. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα όταν το μερίδιο αγοράς αντικατοπτρίζει πλεονεκτήματα κόστους ή άλλα

ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα έναντι των ανταγωνιστών. Αυτά τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα μπορεί να οφείλονται, για παράδειγμα, στο ότι ένας συμβαλλόμενος υπήρξε ο πρώτος που εισήλθε στην αγορά, κατέχει βασικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας ή διαθέτει ανώτερη τεχνολογία.

135. Κατά την εξέταση της ανταγωνιστικής σχέσης μεταξύ των συμβαλλόμενων μερικές φορές είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη ορισμένα στοιχεία επιπλέον όσων αναφέρονται στα ανωτέρω κεφάλαια II.3 σχετικά με τον ορισμό της αγοράς και II.4 σχετικά με τη διάκριση μεταξύ ανταγωνιστών και μη ανταγωνιστών. Ακόμη και όταν ο δικαιούχος δεν είναι πραγματικός ή δυνητικός προμηθευτής στην αγορά προϊόντος και ο δικαιοδόχος δεν είναι πραγματικός ή δυνητικός ανταγωνιστής στην αγορά τεχνολογίας, είναι σημαντικό να εξεταστεί το κατά πόσον ο δικαιοδόχος κατέχει μια ανταγωνιστική τεχνολογία, για την οποία δεν παρέχει άδεια εκμετάλλευσης. Αν ο δικαιοδόχος κατέχει ισχυρή θέση στην αγορά προϊόντος, μια συμφωνία που του παρέχει την αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης μιας ανταγωνιστικής τεχνολογίας μπορεί να προκαλέσει σημαντικό περιορισμό του ανταγωνισμού σε σύγκριση με την περίπτωση που ο δικαιούχος δεν χορηγεί αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης ή χορηγεί άδειες εκμετάλλευσης και σε άλλες επιχειρήσεις.

136. Τα μερίδια αγοράς και τα πιθανά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα χρησιμοποιούνται επίσης για να εκτιμηθεί η θέση των ανταγωνιστών στην αγορά. Όσο ισχυρότεροι και όσο περισσότεροι είναι οι πραγματικοί ανταγωνιστές, τόσο μειώνεται ο κίνδυνος να μπορούν οι συμβαλλόμενοι να ασκήσουν μεμονωμένα ισχύ στην αγορά. Ωστόσο, αν ο αριθμός των ανταγωνιστών είναι αρκετά μικρός και η θέση τους στην αγορά (μέγεθος, έξοδα, δυνατότητες E&A κλπ.) είναι αρκετά παρόμοια, η δημιουργούμενη διάθρωση της αγοράς μπορεί να αυξήσει τον κίνδυνο αθέμιτης σύμπραξης.

137. Η θέση των αγοραστών στην αγορά αποτελεί ένδειξη της ενδεχόμενης αγοραστικής ισχύος ενός ή περισσότερων αγοραστών. Η πρώτη ένδειξη αγοραστικής ισχύος είναι το μερίδιο αγοράς του αγοραστή στην αγορά προμήθειας. Το μερίδιο αγοράς του αντικατοπτρίζει τη σημασία που έχει η ζήτηση εκ μέρους αυτού του αγοραστή για τους πιθανούς προμηθευτές. Άλλοι δείκτες είναι η θέση του αγοραστή στην αγορά μεταπώλησης, που περιλαμβάνει χαρακτηριστικά όπως η ευρεία γεωγραφική εξάπλωση των καταστημάτων του και το κύρος του σήματός του μεταξύ των τελικών καταναλωτών. Σε ορισμένες περιπτώσεις η ισχύς των αγοραστών μπορεί να εμποδίζει την άσκηση ισχύος στην αγορά από τον δικαιούχο ή/και τον δικαιοδόχο και έτσι να επιλύει ένα πρόβλημα ανταγωνισμού που θα εμφανιζόταν διαφορετικά. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα όταν ισχυροί αγοραστές έχουν την ικανότητα και το κίνητρο να φέρουν νέες πηγές προμήθειας στην αγορά, σε περίπτωση μικρής, αλλά μόνιμης αύξησης των τιμών. Όταν οι ισχυροί αγοραστές απλώς αποσπούν ευνοϊκούς όρους από τον προμηθευτή τους ή απλώς μετακυλούν τις τυχόν αυξήσεις των τιμών στους πελάτες τους, η θέση των αγοραστών δεν είναι τέτοια ώστε να αποτρέψει την άσκηση ισχύος από τον δικαιοδόχο στην αγορά προϊόντος και κατά συνέπεια δεν μπορεί να επιλύσει το πρόβλημα ανταγωνισμού στην αγορά αυτή⁽⁵⁴⁾.

138. Οι φραγμοί εισόδου εκτιμώνται με βάση το κατά πόσον οι ήδη υφιστάμενες εταιρείες στην αγορά μπορούν να αυξήσουν τις τιμές τους σε επίπεδο υψηλότερο από το ανταγωνιστικό, χωρίς να προκληθεί εισόδος νέου ανταγωνιστή στην αγορά. Απουσία φραγμών εισόδου, η εύκολη και γρήγορη εισόδος νέων ανταγωνιστών στην αγορά θα καθιστούσε μη επικερδείς τις αυξήσεις. Όταν είναι πιθανό να εμφανιστεί εντός ενός ή δύο ετών αποτελεσματική εισόδος νέου ανταγωνιστή στην αγορά που παρεμποδίζει ή περιορίζει την άσκηση ισχύος στην αγορά, οι φραγμοί εισόδου θεωρούνται κατά κανόνα χαμηλοί. Οι φραγμοί εισόδου μπορεί να είναι αποτέλεσμα ποικίλων παραγόντων, όπως οι οικονομίες κλίμακας και πεδίου δράσης, οι κρατικοί κανονισμοί, ιδίως όταν δημιουργούν αποκλειστικά δικαιώματα, οι κρατικές ενισχύσεις, οι εισαγωγικοί δασμοί, τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, η κυριότητα πόρων όταν η προσφορά τους είναι περιορισμένη λόγω, για παράδειγμα, φυσικών περιορισμών, οι βασικές διευκολύνσεις, το πλεονέκτημα της πρώτης κίνησης ή η αφοσίωση των καταναλωτών κατόπιν έντονης διαφημιστικής εκστρατείας επί ορισμένο χρονικό διάστημα. Η σύναψη περιοριστικών συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων μπορεί επίσης να λειτουργήσει ως φραγμός εισόδου, καθιστώντας δυσκολότερη την πρόσβαση και αποκλείοντας (τους δυνητικούς) ανταγωνιστές. Φραγμοί εισόδου μπορεί να υπάρχουν σε όλα τα στάδια της διαδικασίας έρευνας και ανάπτυξης, παραγωγής και διανομής. Το ερώτημα αν ορισμένοι από αυτούς τους παράγοντες μπορούν να χαρακτηριστούν ως φραγμοί εισόδου εξαρτάται ιδίως από το κατά πόσον συνεπάγονται μη ανακτήσιμα έξοδα. Μη ανακτήσιμα είναι τα έξοδα που πρέπει να πραγματοποιηθούν για να εισέλθει ή για να δραστηριοποιηθεί μια επιχείρηση σε μια αγορά, τα οποία όμως χάνονται όταν η επιχείρηση αποχωρήσει από την αγορά. Όσο μεγαλύτερο είναι το μη ανακτήσιμο κόστος, τόσο περισσότερο οι δυνητικοί νεοεισερχόμενοι πρέπει να σταθμίσουν τους κινδύνους που συνεπάγεται η εισόδος στην αγορά και τόσο περισσότερο οι ήδη υφιστάμενοι ανταγωνιστές μπορούν αξιόπιστα να απειλήσουν ότι θα πολεμήσουν τους νέους ανταγωνιστές, καθώς το μη ανακτήσιμο κόστος καθιστά δαπανηρότερη γι' αυτούς την αποχώρηση από την αγορά. Εν γένει, η εισόδος στην αγορά προϋποθέτει την πραγματοποίηση μη ανακτήσιμων εξόδων, άλλοτε ήσσονος σημασίας και άλλοτε πολύ σημαντικών. Συνεπώς, ο πραγματικός ανταγωνισμός είναι εν γένει αποτελεσματικότερος και έχει μεγαλύτερο βάρος κατά την εκτίμηση μιας υπόθεσης σε σχέση με τον δυνητικό ανταγωνισμό.
139. Μια αγορά είναι ώριμη όταν υπάρχει επί αρκετό διάστημα, η χρησιμοποιούμενη τεχνολογία είναι γνωστή, ευρέως διαδεδομένη και δεν αλλάζει πάρα πολύ και η ζήτηση είναι σχετικά σταθερή ή φθίνουσα. Σε μια τέτοια αγορά οι περιορισμοί του ανταγωνισμού είναι πιθανότερο να προκαλέσουν αρνητικές συνέπειες σε σχέση με μια πιο δυναμική αγορά.
140. Κατά την εκτίμηση συγκεκριμένων περιορισμών μπορεί να πρέπει να ληφθούν υπόψη άλλοι παράγοντες. Μεταξύ των παραγόντων αυτών περιλαμβάνονται τα σωρευτικά αποτελέσματα, δηλαδή η κάλυψη της αγοράς από παρόμοιες συμφωνίες, η διάρκεια των συμφωνιών, το κανονιστικό πλαίσιο και η ύπαρξη συμπεριφοράς που μπορεί να δείχνει ή να διευκολύνει την αθέμιτη σύμπραξη, όπως η ηγετική θέση σε θέματα τιμών, η εξαγγελία αλλαγής των τιμών και οι συζητήσεις για τη «σωστή» τιμή, η ακαμψία των τιμών συνεπεία πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας, η εφαρμογή διακρίσεων ως προς τις τιμές και η ύπαρξη αθέμιτης σύμπραξης στο παρελθόν.
- 1.2. **Αρνητικές συνέπειες των περιοριστικών συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης**
141. Οι αρνητικές συνέπειες στον ανταγωνισμό που μπορεί να προκύψουν από τις περιοριστικές συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας περιλαμβάνουν τα εξής:
- 1) Μείωση του διατεχνολογικού ανταγωνισμού μεταξύ των εταιρειών που δραστηριοποιούνται σε αγορά τεχνολογίας ή σε αγορά προϊόντων που ενσωματώνουν τις εν λόγω τεχνολογίες, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της αθέμιτης σύμπραξης, ρητής και σιωπηρής·
 - 2) αποκλεισμός ανταγωνιστών μέσω της αύξησης των εξόδων τους, του περιορισμού της πρόσβασής τους σε βασικές εισροές ή της δημιουργίας φραγμών εισόδου με άλλο τρόπο, και
 - 3) μείωση του ενδοτεχνολογικού ανταγωνισμού μεταξύ επιχειρήσεων που παράγουν προϊόντα χρησιμοποιώντας την ίδια τεχνολογία.
142. Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μπορεί να μειώσουν το διατεχνολογικό ανταγωνισμό, δηλαδή τον ανταγωνισμό μεταξύ επιχειρήσεων που χορηγούν άδειες εκμετάλλευσης ή παράγουν προϊόντα με βάση τεχνολογίες μεταξύ των οποίων υπάρχει δυνατότητα υποκατάστασης. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα στην περίπτωση που επιβάλλονται αμοιβαίες υποχρεώσεις. Για παράδειγμα, σε περίπτωση αμοιβαίας μεταφοράς ανταγωνιστικών τεχνολογιών μεταξύ ανταγωνιστών, στο πλαίσιο της οποίας αμφότερα τα μέρη υποχρεούνται να γνωστοποιήσουν στον αντισυμβαλλόμενο τις μελλοντικές βελτιώσεις των αντίστοιχων τεχνολογιών τους και όταν η συμφωνία εμποδίζει τον έναν ανταγωνιστή να αποκτήσει τεχνολογικό προβάδισμα έναντι του άλλου, περιορίζεται ο ανταγωνισμός μεταξύ των μερών ως προς την καινοτομία (βλ. επίσης παράγραφο 208 κατωτέρω).
143. Η παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών μπορεί επίσης να διευκολύνει την αθέμιτη σύμπραξη. Ο κίνδυνος αθέμιτης σύμπραξης είναι ιδιαίτερα υψηλός σε αγορές που χαρακτηρίζεται από συγκέντρωση. Για να υπάρξει αθέμιτη σύμπραξη οι σχετικές επιχειρήσεις πρέπει να έχουν παρεμφερείς απόψεις ως προς το τι αποτελεί κοινό τους συμφέρον και πώς πρέπει να λειτουργήσουν οι μηχανισμοί συντονισμού. Για να είναι αποτελεσματική η αθέμιτη σύμπραξη, οι επιχειρήσεις πρέπει επίσης να μπορούν να παρακολουθούν τη συμπεριφορά αλλήλων, ενώ επίσης πρέπει να υπάρχουν επαρκή αποτρεπτικά μέσα ώστε να διασφαλιστεί ότι υπάρχει κίνητρο για τη μη παρέκκλιση από την κοινή πολιτική στην αγορά, ενώ οι φραγμοί εισόδου πρέπει να είναι αρκετά υψηλοί ώστε να περιορίζεται η εισόδος στην αγορά ή η επέκταση μη εδραιωμένων ανταγωνιστών. Οι εν λόγω συμφωνίες μπορούν να διευκολύνουν την αθέμιτη σύμπραξη αυξάνοντας τη διαφάνεια στην αγορά, ελέγχοντας κάποια συμπεριφορά και δημιουργώντας φραγμούς εισόδου. Η αθέμιτη σύμπραξη μπορεί επίσης κατ' εξαίρεση να διευκολυνθεί από συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που οδηγούν σε μεγάλο βαθμό σε κοινή διάρθρωση κόστους, διότι οι επιχειρήσεις που έχουν παρόμοια έξοδα είναι πιθανότερο να έχουν παρόμοιες απόψεις ως προς τους όρους συντονισμού⁽⁵⁵⁾.

144. Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μπορούν επίσης να επηρεάσουν το διατεχνολογικό ανταγωνισμό δημιουργώντας φραγμούς εισόδου και επέκτασης ανταγωνιστών στην αγορά. Αυτό το φαινόμενο αποκλεισμού μπορεί να προέλθει από περιορισμούς που εμποδίζουν τους δικαιοδόχους να αποκτούν άδειες εκμετάλλευσης από τρίτους ή που δημιουργούν αντικίνητρα προς τούτο. Για παράδειγμα, είναι δυνατό να αποκλειστούν τρίτοι όταν οι ήδη υφιστάμενοι δικαιοπάροχοι επιβάλλουν στους δικαιοδόχους υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού σε τέτοιο βαθμό ώστε υπάρχει ανεπαρκής αριθμός δικαιοδόχων διαθέσιμος σε τρίτους και όταν η εισόδος στην αγορά στο επίπεδο των δικαιοδόχων είναι δύσκολη. Οι προμηθευτές τεχνολογίας δυνάμενων να υποκατασταθούν μεταξύ τους μπορεί επίσης να αποκλειστούν όταν ένας δικαιοπάροχος με επαρκή βαθμό ισχύος στην αγορά συνδέει διάφορα μέρη μιας τεχνολογίας και χορηγεί άδεια εκμετάλλευσης για όλα αυτά τα μέρη μαζί, τη στιγμή που ένα μόνο μέρος είναι βασικό για την παραγωγή ενός προϊόντος.
145. Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μπορούν επίσης να μειώσουν τον ενδοτεχνολογικό ανταγωνισμό, δηλαδή τον ανταγωνισμό μεταξύ επιχειρήσεων που παράγουν με βάση την ίδια τεχνολογία. Μια συμφωνία που επιβάλλει εδαφικούς περιορισμούς στους δικαιοδόχους, παρεμποδίζοντάς τους να πραγματοποιούν πωλήσεις στην περιοχή του αντισυμβαλλόμενου, μειώνει τον ανταγωνισμό μεταξύ τους. Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μπορούν επίσης να μειώσουν τον ενδοτεχνολογικό ανταγωνισμό διευκολύνοντας την αθέμιτη σύμπραξη μεταξύ δικαιοδόχων. Επιπλέον, οι συμφωνίες παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης που μειώνουν τον ενδοτεχνολογικό ανταγωνισμό μπορούν να διευκολύνουν την αθέμιτη σύμπραξη μεταξύ των κατόχων ανταγωνιστικών τεχνολογιών ή να μειώσουν τον διατεχνολογικό ανταγωνισμό αυξάνοντας τους φραγμούς εισόδου.
- 1.3. Θετικές συνέπειες των περιοριστικών συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης και πλαίσιο εξέτασης αυτών**
146. Ακόμη και οι περιοριστικές συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης τις περισσότερες φορές έχουν και θετικές συνέπειες στον ανταγωνισμό υπό μορφή αύξησης της αποτελεσματικότητας που μπορεί να αντισταθμίζουν τις αρνητικές τους συνέπειες στον ανταγωνισμό. Η εκτίμηση αυτών των παραγόντων γίνεται στο πλαίσιο του άρθρου 81 παράγραφος 3, το οποίο προβλέπει εξαίρεση από τον κανόνα απαγόρευσης του άρθρου 81 παράγραφος 1. Για να είναι εφαρμοστέα η εν λόγω εξαίρεση, η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης πρέπει να αποφέρει αντικειμενικά οικονομικά οφέλη, οι περιορισμοί του ανταγωνισμού πρέπει να είναι απαραίτητοι για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, οι καταναλωτές πρέπει να λαμβάνουν δικαίο τμήμα από τα κέρδη αποτελεσματικότητας, και η συμφωνία δεν πρέπει να παρέχει στα μέρη τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού σε σημαντικό τμήμα των σχετικών προϊόντων.
147. Η εκτίμηση των περιοριστικών συμφωνιών βάσει του άρθρου 81 παράγραφος 3 πραγματοποιείται βάσει του πραγματικού πλαισίου εντός του οποίου λαμβάνουν χώρα ⁽⁵⁶⁾ και βάσει των πραγματικών περιστατικών που ισχύουν εκάστοτε. Η εκτίμηση επηρεάζεται από την ουσιώδη μεταβολή των πραγματικών περιστατικών. Ο κανόνας της εξαίρεσης που προβλέπεται στο άρθρο 81 παράγραφος 3 έχει εφαρμογή εφόσον πληρούνται και οι τέσσερις προϋποθέσεις και παύει να έχει εφαρμογή όταν τούτο δεν ισχύει πλέον ⁽⁵⁷⁾. Ωστόσο, όταν εφαρμόζεται το άρθρο 81 παράγραφος 3 σύμφωνα με τις αρχές αυτές, είναι απαραίτητο να λαμβάνονται υπόψη οι αρχικές μη ανακτήσιμες επενδύσεις που πραγματοποίησε οποιοσδήποτε συμβαλλόμενος, καθώς και ο χρόνος που χρειάστηκε και οι περιορισμοί που απαιτήθηκαν για την πραγματοποίηση και την ανάκτηση μιας επένδυσης που αυξάνει την αποτελεσματικότητα. Το άρθρο 81 δεν μπορεί να εφαρμοστεί χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι εκ των προτέρων επενδύσεις και οι σχετικοί κίνδυνοι. Έτσι, οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν τα μέρη και οι μη ανακτήσιμες επενδύσεις που πρέπει να πραγματοποιηθούν για να εφαρμοστεί η συμφωνία ενδέχεται να οδηγήσουν στο συμπέρασμα ότι η συμφωνία δεν εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1 ή ότι πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3, ανάλογα με την περίπτωση, για το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την ανάκτηση της επένδυσης.
148. Η πρώτη προϋπόθεση του άρθρου 81 παράγραφος 3 επιβάλλει να εξετάζονται τα ενδεχόμενα αντικειμενικά οφέλη της συμφωνίας όσον αφορά τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Στο πλαίσιο αυτό, οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης έχουν τη δυνατότητα να οδηγήσουν σε συνδυασμό συμπληρωματικών τεχνολογιών και άλλων αγαθών, με αποτέλεσμα να είναι δυνατή η διάθεση νέων ή βελτιωμένων προϊόντων στην αγορά ή η παραγωγή υπάρχοντων προϊόντων με χαμηλότερο κόστος. Εκτός του πλαισίου των συμπράξεων ιδιαίτερης σοβαρότητας, οι συμφωνίες παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης είναι συχνές, διότι είναι αποτελεσματικότερο για τον δικαιοπάροχο να χορηγήσει άδεια εκμετάλλευσης της τεχνολογίας από ό,τι να την εκμεταλλεύεται ο ίδιος. Τούτο μπορεί να ισχύει ιδιαίτερα σε περίπτωση που ο δικαιοδόχος ήδη έχει πρόσβαση στα απαραίτητα μέσα παραγωγής. Η συμφωνία επιτρέπει στον δικαιοδόχο να αποκτήσει πρόσβαση σε μια τεχνολογία που μπορεί να συνδυαστεί με τα μέσα αυτά, επιτρέποντάς του έτσι να εκμεταλλευθεί νέες ή βελτιωμένες τεχνολογίες. Άλλο ένα παράδειγμα δυνητικής βελτίωσης της αποτελεσματικότητας είναι η περίπτωση κατά την οποία ο δικαιοδόχος ήδη διαθέτει μια τεχνολογία, αλλά ο συνδυασμός αυτής της τεχνολογίας με την τεχνολογία του δικαιοπαρόχου οδηγεί σε συνεργίες. Όταν οι δύο τεχνολογίες συνδυάζονται, ο δικαιοδόχος μπορεί να επιτύχει μια σχέση κόστους/παραγωγής που δεν θα ήταν δυνατή διαφορετικά. Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μπορούν επίσης να οδηγήσουν σε βελτίωση της αποτελεσματικότητας στο στάδιο της διανομής, με τον ίδιο τρόπο όπως οι κάθετες συμφωνίες διανομής. Η βελτίωση της αποτελεσματικότητας σε αυτό το στάδιο μπορεί να λάβει τη μορφή μείωσης των εξόδων ή παροχής πολυτίμων υπηρεσιών στους καταναλωτές. Οι θετικές συνέπειες των κάθετων συμφωνιών περιγράφονται στις κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς ⁽⁵⁸⁾. Ένα ακόμη παράδειγμα πιθανής βελτίωσης της αποτελεσματικότητας αποτελούν οι συμφωνίες βάσει των οποίων κάτοχοι τεχνολογίας δημιουργούν ένα τεχνολογικό πακέτο με σκοπό να παραχωρήσουν άδεια εκμετάλλευσης του σε τρίτους. Αυτές οι κοινοπρακτικές συμφωνίες μπορούν ιδίως να μειώσουν το κόστος συναλλαγής, καθότι οι δικαιοδόχοι δεν χρειάζεται να συνάψουν χωριστές συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης με κάθε δικαιοπάροχο. Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μπορούν επίσης να είναι επωφελείς για τον ανταγωνισμό όταν διασφαλίζουν τη σχεδιαστική ελευθερία. Σε τομείς στους οποίους υπάρχουν πολυάριθμα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας και τα επί μέρους προϊόντα ενδέχεται να θίγουν ορισμένα υπάρχοντα ή μελλοντικά δικαιώματα ευρεσιτεχνίας, οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης βάσει των οποίων οι συμβαλλόμενοι συμφωνούν ότι δεν θα διεκδικούν τα δικαιώματα ιδιοκτησίας τους ο ένας έναντι του άλλου συχνά είναι επωφελείς για τον ανταγωνισμό, διότι επιτρέπουν στα μέρη να αναπτύξουν τις αντίστοιχες τεχνολογίες τους χωρίς τον κίνδυνο μεταγενέστερων αξιώσεων λόγω προσβολής δικαιωμάτων ιδιοκτησίας.
149. Κατά την εφαρμογή του κριτηρίου του απαραίτητου χαρακτήρα των περιορισμών που προβλέπεται στο άρθρο 81 παράγραφος 3, η Επιτροπή εξετάζει ειδικότερα αν μεμονωμένοι περιορισμοί επιτρέπουν την αποτελεσματικότερη άσκηση της εκάστοτε δραστηριότητας από ό,τι αν δεν υπήρχε ο περιορισμός. Η εκτίμηση αυτή πραγματοποιείται λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες της αγοράς και τα πραγματικά δεδομένα που

αντιμετωπίζουν τα μέρη. Οι επιχειρήσεις που επικαλούνται το ευεργέτημα του άρθρου 81 παράγραφος 3 δεν είναι υποχρεωμένες να εξετάζουν υποθετικές ή θεωρητικές εναλλακτικές επιλογές. Ωστόσο, πρέπει να εξηγήσουν και να αποδείξουν για ποιο λόγο άλλες εναλλακτικές επιλογές που παρουσιάζονται ρεαλιστικές και πολύ λιγότερο περιοριστικές θα ήταν πολύ λιγότερο αποτελεσματικές. Εφόσον η εφαρμογή μιας εναλλακτικής λύσης που παρουσιάζεται ως εμπορικά ρεαλιστική και λιγότερο περιοριστική θα οδηγούσε σε σημαντικά μικρότερη αποτελεσματικότητα, ο περιορισμός θεωρείται απαραίτητος. Σε ορισμένες περιπτώσεις πρέπει ενδεχομένως να εξετάζεται επίσης αν η συμφωνία καθαυτή είναι απαραίτητη για να επιτευχθεί η βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Τούτο μπορεί να ισχύει, για παράδειγμα, στην περίπτωση κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας που περιλαμβάνουν συμπληρωματικές, αλλά μη βασικές τεχνολογίες⁽⁵⁹⁾. Στην περίπτωση αυτή πρέπει να εξετάζεται κατά πόσον η ένταξη αυτών των τεχνολογιών στην κοινοπραξία οδηγεί σε ιδιαίτερη βελτίωση της αποτελεσματικότητας ή κατά πόσον, χωρίς σημαντική μείωση της αποτελεσματικότητας, η κοινοπραξία θα μπορούσε να περιοριστεί σε τεχνολογίες για τις οποίες δεν υπάρχουν υποκατάστατα. Στην περίπτωση απλών συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ δύο μερών εν γένει δεν είναι απαραίτητη περαιτέρω εξέταση πέραν του απαραίτητου χαρακτήρα των επί μέρους περιορισμών. Κατά κανόνα δεν υπάρχει λιγότερο περιοριστική εναλλακτική λύση έναντι της συμφωνίας παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης.

150. Η προϋπόθεση που απαγορεύει ότι οι καταναλωτές πρέπει να λαμβάνουν δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει συνεπάγεται ότι οι καταναλωτές των προϊόντων που παράγονται χρησιμοποιώντας την άδεια εκμετάλλευσης πρέπει τουλάχιστον να αποζημιώνονται για τις αρνητικές συνέπειες της συμφωνίας⁽⁶⁰⁾. Τούτο σημαίνει ότι η βελτίωση της αποτελεσματικότητας πρέπει να αντισταθμίζει πλήρως τις αρνητικές συνέπειες που προκαλεί η συμφωνία στις τιμές, στην παραγωγή και σε άλλους συναφείς παράγοντες. Τούτο μπορεί να επιτευχθεί μέσω της αλλαγής της διάρθρωσης κόστους των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων, παρέχοντάς τους το κίνητρο να μειώσουν την τιμή, ή επιτρέποντας στους καταναλωτές να αποκτήσουν πρόσβαση σε νέα ή βελτιωμένα προϊόντα, αποζημιώνοντάς τους για την πιθανή αύξηση των τιμών⁽⁶¹⁾.

151. Η τελευταία προϋπόθεση του άρθρου 81 παράγραφος 3, κατά την οποία η συμφωνία δεν πρέπει να παρέχει στους συμβαλλομένους τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού σε σημαντικό τμήμα των σχετικών προϊόντων, συνεπάγεται ότι πρέπει να εξεταστούν οι υπόλοιπες ανταγωνιστικές πιέσεις στην αγορά και οι συνέπειες της συμφωνίας στις εναπομένουσες πηγές ανταγωνισμού. Κατά την εφαρμογή της τελευταίας προϋπόθεσης του άρθρου 81 παράγραφος 3, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η σχέση μεταξύ του άρθρου 81 παράγραφος 3 και του άρθρου 82. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία, η εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 δεν προδικάζει τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης⁽⁶²⁾. Επιπλέον, δεδομένου ότι τόσο το άρθρο 81 όσο και το άρθρο 82 επιδιώκουν τη διατήρηση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην αγορά, για λόγους συνέπειας το άρθρο 81 παράγραφος 3 πρέπει να ερμηνευθεί κατά την έννοια ότι αποκλείει κάθε εφαρμογή του κανόνα της εξαίρεσης σε περιοριστικές συμφωνίες που αποτελούν κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης⁽⁶³⁾.

152. Το γεγονός ότι η συμφωνία μειώνει σημαντικά μία διάσταση του ανταγωνισμού δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι καταργείται ο ανταγωνισμός κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 3. Για παράδειγμα, μια κοινοπραξία εκμετάλλευσης

τεχνολογίας μπορεί να έχει οδηγήσει στη δημιουργία ενός βιομηχανικού προτύπου, με αποτέλεσμα να υπάρχει λιγοστός ανταγωνισμός ως προς τον τεχνολογικό μορφότυπο. Από τη στιγμή που οι σημαντικότερες επιχειρήσεις της αγοράς υιοθετήσουν έναν συγκεκριμένο μορφότυπο, τα δικτυακά αποτελέσματα καθιστούν πολύ δύσκολη τη βιωσιμότητα εναλλακτικών μορφότυπων. Ωστόσο, τούτο δεν σημαίνει ότι η εκ των πραγμάτων δημιουργία ενός βιομηχανικού προτύπου καταργεί πάντα τον ανταγωνισμό κατά την έννοια της τελευταίας προϋπόθεσης του άρθρου 81 παράγραφος 3. Στο πλαίσιο του προτύπου, οι προμηθευτές μπορούν να ανταγωνίζονται ως προς την τιμή, την ποιότητα και τα χαρακτηριστικά του προϊόντος. Ωστόσο, για να πληροί η συμφωνία το άρθρο 81 παράγραφος 3, πρέπει να εξασφαλίζεται ότι η συμφωνία δεν περιορίζει αδικαιολόγητα τον ανταγωνισμό και δεν περιορίζει αδικαιολόγητα τη μελλοντική καινοτομία.

2. Η εφαρμογή του άρθρου 81 σε διάφορα είδη περιορισμών που περιέχονται σε συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης

153. Το παρόν κεφάλαιο πραγματεύεται διάφορα είδη περιορισμών που συμπεριλαμβάνονται συχνά στις συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης. Λόγω της συχνής εμφάνισής τους είναι χρήσιμο να δοθούν κατευθυντήριες για τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να εκτιμώνται εκτός της περιοχής ασφαλείας του ΚΑΚΜΤ. Οι περιορισμοί που εξετάστηκαν σε προηγούμενα σημεία αυτών των κατευθυντήριων γραμμών, ιδίως στα κεφάλαια III.4 και III.5, στο παρόν κεφάλαιο εξετάζονται μόνον εν συντομία.

154. Το παρόν κεφάλαιο καλύπτει τόσο τις συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών, όσο και τις συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών. Ως προς τις δεύτερες, γίνεται διαχωρισμός — όταν απαιτείται — μεταξύ αμοιβαίων και μη αμοιβαίων συμφωνιών. Ο διαχωρισμός αυτός δεν χρειάζεται στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών. Όταν οι επιχειρήσεις δεν είναι ούτε πραγματικοί ούτε δυνητικοί ανταγωνιστές σε σχετική αγορά τεχνολογίας ή σε αγορά προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία, μια αμοιβαία άδεια εκμετάλλευσης από πρακτική άποψη δεν διαφέρει από δύο χωριστές άδειες εκμετάλλευσης. Οι συμφωνίες βάσει των οποίων οι συμβαλλόμενοι δημιουργούν ένα πακέτο τεχνολογιών και στη συνέχεια παρέχουν σε τρίτους άδεια εκμετάλλευσης αυτού του πακέτου είναι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας και εξετάζονται στο κεφάλαιο 4 κατωτέρω.

155. Το παρόν κεφάλαιο δεν πραγματεύεται τις υποχρεώσεις συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης οι οποίες εν γένει δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 1. Μεταξύ των υποχρεώσεων αυτών περιλαμβάνονται ενδεικτικά οι εξής:

- α) υποχρεώσεις εμπιστευτικότητας,
- β) υποχρεώσεις των δικαιοδόχων να μην χορηγούν περαιτέρω άδειες εκμετάλλευσης,
- γ) υποχρεώσεις περί μη χρησιμοποίησης της παραχωρούμενης τεχνολογίας μετά τη λήξη της συμφωνίας, υπό τον όρο ότι η παραχωρούμενη τεχνολογία παραμένει σε ισχύ,
- δ) υποχρεώσεις παροχής συνδρομής στον δικαιούχο για την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που καλύπτει η άδεια,

- ε) υποχρεώσεις καταβολής ελάχιστων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης ή παραγωγής μιας ελάχιστης ποσότητας προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία και
- στ) υποχρεώσεις χρησιμοποίησης του εμπορικού σήματος του δικαιοπαρόχου ή αναγραφής του ονόματός του στο προϊόν.

2.1. Υποχρεώσεις καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης

156. Οι συμβαλλόμενοι σε μια συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης κατά κανόνα είναι ελεύθεροι να καθορίσουν τα δικαιώματα που πρέπει να καταβάλλει ο δικαιοδόχος και τον τρόπο καταβολής τους, χωρίς η συμφωνία να εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1. Η αρχή αυτή έχει εφαρμογή τόσο σε συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών, όσο και σε συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών. Οι υποχρεώσεις καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης μπορεί για παράδειγμα να λάβουν τη μορφή της καταβολής ενός εφάπαξ ποσού, ενός ποσοστού επί της τιμής πώλησης ή ενός σταθερού ποσού για κάθε προϊόν που ενσωματώνει την παραχωρούμενη τεχνολογία. Σε περίπτωση που η παραχωρούμενη τεχνολογία σχετίζεται με εισροή η οποία ενσωματώνεται στο τελικό προϊόν κατά κανόνα ο υπολογισμός των δικαιωμάτων με βάση την τιμή του τελικού προϊόντος δεν αποτελεί περιορισμό του ανταγωνισμού, υπό τον όρο ότι το τελικό προϊόν ενσωματώνει την παραχωρούμενη τεχνολογία. Τα δικαιώματα που καταβάλλονται για άδειες εκμετάλλευσης λογισμικού βάσει του αριθμού των χρηστών, καθώς και τα δικαιώματα που υπολογίζονται ανά μηχανήμα εν γένει είναι σύμφωνα με το άρθρο 81 παράγραφος 1.
157. Όσον αφορά τις συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών, υπενθυμίζεται (βλ. παραγράφους 80 και 81 ανωτέρω) ότι σε λίγες περιπτώσεις οι υποχρεώσεις καταβολής δικαιωμάτων μπορεί να ισοδυναμούν με καθορισμό τιμών, γεγονός που αποτελεί περιορισμό ιδιαίτερης σοβαρότητας (πρβλ. άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο α)). Υφίσταται βασικός περιορισμός δυνάμει του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο α) εάν οι ανταγωνιστές προβλέπουν αμοιβαία τρέχοντα δικαιώματα όταν η άδεια εκμετάλλευσης αποτελεί απλώς επίφαση ενώ ο πραγματικός σκοπός είναι να μην επιτραπεί η ενσωμάτωση συμπληρωματικών τεχνολογιών ή η επίτευξη ενός άλλου, επωφελούς για τον ανταγωνισμό σκοπού. Υφίσταται επίσης βασικός περιορισμός δυνάμει του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο α) και του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο δ) εάν τα δικαιώματα εκμετάλλευσης επεκτείνονται στα προϊόντα που παράγονται αποκλειστικά με τεχνολογία η οποία ανήκει στον δικαιοδόχο.
158. Άλλου είδους συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών σχετικά με τα δικαιώματα εκμετάλλευσης καλύπτονται από απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι ορίου 20 % ως προς το μερίδιο αγοράς, ακόμη και αν περιορίζουν τον ανταγωνισμό. Εκτός της περιοχής ασφαλείας της απαλλαγής κατά κατηγορία, το άρθρο 81 παράγραφος 1 μπορεί να έχει εφαρμογή όταν συνάπτεται αμοιβαία συμφωνία άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών και τα τρέχοντα δικαιώματα εκμετάλλευσης είναι σαφώς δυσανάλογα με την αξία της άδειας στην αγορά, τα δικαιώματα έχουν σημαντική επίδραση στις τιμές αγοράς. Για να διαπιστωθεί αν τα δικαιώματα εκμετάλλευσης είναι δυσανάλογα, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα δικαιώματα εκμετάλλευσης που καταβάλλουν άλλοι δικαιοδόχοι στην αγορά προϊόντος για την ίδια τεχνολογία ή για υποκατάστατες τεχνολογίες. Σε τέτοιες περιπτώσεις είναι απίθανο να πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Το άρθρο 81 παράγραφος 1 μπορεί επίσης να έχει εφαρμογή όταν τα αμοιβαία τρέχοντα δικαιώματα εκμετάλλευσης ανά μονάδα αυξάνονται παράλληλα με την αύξηση της παραγωγής. Όταν τα μέρη κατέχουν σημαντικό βαθμό ισχύ στην αγορά, τέτοια δικαιώματα μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της παραγωγής.

159. Ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι η απαλλαγή κατά κατηγορία έχει εφαρμογή εφόσον η τεχνολογία είναι έγκυρη και σε ισχύ, οι συμβαλλόμενοι μπορούν κατά κανόνα να συμφωνήσουν να επεκτείνουν τις υποχρεώσεις καταβολής δικαιωμάτων πέραν της περιόδου ισχύος των παραχωρούμενων δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, χωρίς να παραβαίνουν το άρθρο 81 παράγραφος 1. Από τη στιγμή που θα λήξουν αυτά τα δικαιώματα, τρίτοι μπορούν να εκμεταλλευθούν νόμιμα τη σχετική τεχνολογία και να ανταγωνίζονται με τους συμβαλλόμενους. Αυτός ο πραγματικός και δυνητικός ανταγωνισμός κατά κανόνα αρκεί για να εξασφαλίσει ότι η εν λόγω υποχρέωση δεν έχει σημαντικές επιζήμιες συνέπειες για τον ανταγωνισμό.

160. Στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών, η απαλλαγή κατά κατηγορία καλύπτει συμφωνίες στο πλαίσιο των οποίων τα δικαιώματα υπολογίζονται με βάση τόσο τα προϊόντα που παράγονται με την παραχωρούμενη τεχνολογία όσο και εκείνα που παράγονται με τεχνολογίες παραχωρούμενες από τρίτα μέρη. Οι συμφωνίες αυτές μπορεί να διευκολύνουν τη μέτρηση των δικαιωμάτων. Ωστόσο, μπορεί επίσης να οδηγήσουν σε αποκλεισμό αυξάνοντας το κόστος χρησιμοποίησης εισροών από τρίτους και έτσι μπορεί να έχουν παρόμοια αποτελέσματα με τις υποχρεώσεις μη ανταγωνισμού. Αν καταβάλλονται δικαιώματα όχι μόνο επί των προϊόντων που παράγονται με την παραχωρούμενη τεχνολογία, αλλά και επί των προϊόντων που παράγονται με τεχνολογία τρίτων, τότε τα δικαιώματα αυξάνουν το κόστος των δεύτερων προϊόντων και περιορίζουν τη ζήτηση για τεχνολογία τρίτων. Συνεπώς, εκτός του πεδίου εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία πρέπει να εξετάζεται αν ο περιορισμός οδηγεί σε φαινόμενα αποκλεισμού. Προς τούτο πρέπει να χρησιμοποιείται το πλαίσιο εξέτασης που εκτίθεται στο κεφάλαιο 2.7 στη συνέχεια. Σε περίπτωση σημαντικού φαινομένου αποκλεισμού οι εν λόγω συμφωνίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 1 και είναι απίθανο να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3, εκτός αν στην πράξη δεν υπάρχει άλλος τρόπος υπολογισμού και παρακολούθησης της καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης.

2.2. Αποκλειστικές άδειες εκμετάλλευσης και περιορισμοί των πωλήσεων

161. Για τους σκοπούς του παρόντος εγγράφου είναι χρήσιμο να διαχωριστούν οι περιορισμοί της παραγωγής εντός συγκεκριμένης περιοχής εκμετάλλευσης (αποκλειστικές ή μοναδικές άδειες εκμετάλλευσης) από τους περιορισμούς της πώλησης προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία σε συγκεκριμένη περιοχή και σε συγκεκριμένη κατηγορία πελατών (περιορισμοί των πωλήσεων).

2.2.1. Αποκλειστικές και μοναδικές άδειες εκμετάλλευσης

162. Μια άδεια εκμετάλλευσης θεωρείται αποκλειστική όταν ο δικαιοδόχος είναι ο μοναδικός στον οποίο επιτρέπεται να παράγει χρησιμοποιώντας την παραχωρούμενη τεχνολογία σε συγκεκριμένη περιοχή εκμετάλλευσης. Έτσι, ο δικαιοπάροχος δεσμεύεται ότι δεν θα παράγει ο ίδιος ούτε θα χορηγήσει σε τρίτους άδεια εκμετάλλευσης με σκοπό την παραγωγή εντός συγκεκριμένης περιοχής. Η περιοχή αυτή μπορεί να καλύπτει ολόκληρο τον κόσμο. Όταν ο δικαιοπάροχος δεσμεύεται μόνο ότι δεν θα χορηγήσει σε τρίτους άδεια εκμετάλλευσης με σκοπό την παραγωγή εντός συγκεκριμένης περιοχής εκμετάλλευσης, τότε η άδεια είναι μοναδική άδεια εκμετάλλευσης. Συχνά οι αποκλειστικές ή μοναδικές άδειες εκμετάλλευσης συνοδεύονται από περιορισμούς των πωλήσεων που θέτουν όρια στα μέρη όσον αφορά το πού μπορούν να πωλήσουν τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία.

163. Οι αμοιβαίες αποκλειστικές άδειες εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών εμπίπτουν στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) που χαρακτηρίζει ως περιορισμό ιδιαίτερης σοβαρότητας την κατανομή της αγοράς μεταξύ ανταγωνιστών. Οι αμοιβαίες μοναδικές άδειες εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών καλύπτονται από απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι ορίου 20 % ως προς το μερίδιο αγοράς. Στο πλαίσιο μιας τέτοιας συμφωνίας, τα μέρη δεσμεύονται αμοιβαία ότι δεν θα παρέχουν σε τρίτους άδειες εκμετάλλευσης των ανταγωνιστικών τεχνολογιών τους. Στις περιπτώσεις που τα μέρη κατέχουν σημαντικού βαθμού ισχύ στην αγορά, οι συμφωνίες αυτού του είδους μπορεί να διευκολύνουν την αθέμιτη σύμπραξη εξασφαλίζοντας ότι τα μέρη είναι οι μοναδικές πηγές προμήθειας στην αγορά όσον αφορά τα προϊόντα που βασίζονται στις παραχωρούμενες τεχνολογίες.
164. Οι μη αμοιβαίες αποκλειστικές άδειες εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών καλύπτονται από απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι ορίου 20 % ως προς το μερίδιο αγοράς. Σε περίπτωση υπέρβασης του ορίου ως προς το μερίδιο αγοράς είναι απαραίτητο να εξετάζονται οι πιθανές δυσμενείς συνέπειες μιας τέτοιας συμφωνίας για τον ανταγωνισμό. Όταν η αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης είναι παγκόσμια, τότε συνεπάγεται ότι ο δικαιούχος αποκλείεται από την αγορά. Όταν η αποκλειστικότητα περιορίζεται σε συγκεκριμένη περιοχή εκμετάλλευσης, όπως ένα κράτος μέλος, η συμφωνία συνεπάγεται ότι ο δικαιούχος δεν θα παράγει προϊόντα και υπηρεσίες εντός της εν λόγω περιοχής εκμετάλλευσης. Στο πλαίσιο του άρθρου 81 παράγραφος 1 πρέπει ειδικότερα να εκτιμάται το πόσο σημαντική είναι η θέση του δικαιούχου στον ανταγωνισμό. Όταν ο δικαιούχος κατέχει μικρής σημασίας θέση στην αγορά προϊόντος ή όταν δεν είναι σε θέση να εκμεταλλευθεί αποτελεσματικά την τεχνολογία στην περιοχή του δικαιούχου, τότε η συμφωνία είναι απίθανο να εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1. Ειδική περίπτωση συντρέχει όταν ο δικαιούχος και ο δικαιούχος ανταγωνίζονται μόνο στην αγορά τεχνολογίας και ο δικαιούχος, για παράδειγμα ένα ερευνητικό ίδρυμα ή μια μικρή επιχείρηση που βασίζεται στην έρευνα, δεν διαθέτει τα μέσα παραγωγής ή διανομής για να εισαγάγει στην αγορά προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Σε τέτοιες περιπτώσεις είναι απίθανο να υφίσταται παράβαση του άρθρου 81 παράγραφος 1.
165. Η παραχώρηση αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ μη ανταγωνιστών — κατά το μέτρο που εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1 ⁽⁶⁴⁾ — είναι πιθανό να πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Το δικαίωμα παραχώρησης αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης είναι εν γένει απαραίτητο για να παροτρυνθεί ο δικαιούχος να επενδύσει στην παραχωρούμενη τεχνολογία και για να εισαχθούν έγκαιρα τα προϊόντα στην αγορά. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα όταν ο δικαιούχος πρέπει να προβεί σε μεγάλες επενδύσεις για να αναπτύξει περαιτέρω την παραχωρούμενη τεχνολογία. Η παρέμβαση με σκοπό την άρση της αποκλειστικότητας τη στιγμή που ο δικαιούχος έχει καταστήσει εμπορικώς επιτυχή την παραχωρηθείσα τεχνολογία θα στερούσε από τον δικαιούχο τη δυνατότητα να δρέψει τους καρπούς της επιτυχίας του και θα ήταν επιβλαβής για τον ανταγωνισμό, για τη διάδοση της τεχνολογίας και για την καινοτομία. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα παρεμβαίνει μόνο κατ' εξαίρεση για την άρση της αποκλειστικότητας σε συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών, ανεξαρτήτως της εδαφικής εμβέλειας της άδειας εκμετάλλευσης.
166. Η παρέμβαση μπορεί να δικαιολογείται κυρίως στην περίπτωση που ένας δικαιούχος με δεσπόζουσα θέση αποκτά αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης για μία ή περισσότερες ανταγωνιστικές τεχνολογίες. Οι συμφωνίες αυτού του είδους είναι πιθανό να εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1, ενώ είναι απίθανο να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Ωστόσο, προϋπόθεση προς τούτο είναι ότι η είσοδος στην αγορά τεχνολογίας πρέπει να είναι δύσκολη και ότι η παραχωρούμενη τεχνολογία πρέπει να αποτελεί πραγματική πηγή ανταγωνισμού στην αγορά. Σε τέτοιες περιπτώσεις μια αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης ενδέχεται να αποκλείει τρίτους δικαιούχους από την αγορά και να επιτρέπει στον δικαιούχο να διατηρήσει την ισχύ του στην αγορά.
167. Οι συμφωνίες βάσει των οποίων δύο ή περισσότεροι συμβαλλόμενοι παραχωρούν σταυροειδώς άδεια εκμετάλλευσης ο ένας στον άλλο και δεσμεύονται ότι δεν θα παραχωρήσουν άδεια εκμετάλλευσης σε τρίτους εγείρουν ιδιαίτερες ανησυχίες όταν το πακέτο τεχνολογιών που προκύπτει από τις σταυροειδείς άδειες εκμετάλλευσης δημιουργεί εκ των πραγμάτων ένα βιομηχανικό πρότυπο στο οποίο πρέπει να έχουν πρόσβαση οι τρίτοι για να ανταγωνίζονται αποτελεσματικά στην αγορά. Στις περιπτώσεις αυτές η συμφωνία δημιουργεί ένα κλειστό πρότυπο διαθέσιμο αποκλειστικά στους συμβαλλόμενους. Η Επιτροπή θα εκτιμά τις συμφωνίες αυτού του είδους με βάση τις ίδιες αρχές που εφαρμόζει στις κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας (βλ. κεφάλαιο 4 κατωτέρω). Κατά κανόνα οι τεχνολογίες που στηρίζουν ένα τέτοιο πρότυπο θα πρέπει να παραχωρούνται σε τρίτους με δικαίους, λογικούς και μη εισάγοντες διακρίσεις όρους ⁽⁶⁵⁾. Όταν τα συμβαλλόμενα μέρη ανταγωνίζονται με τρίτους σε υφιστάμενη αγορά προϊόντος και οι συμφωνίες αφορούν αυτή την αγορά προϊόντος, το κλειστό πρότυπο είναι πιθανό να προκαλέσει σημαντικά φαινόμενα αποκλεισμού. Αυτή η αρνητική συνέπεια στον ανταγωνισμό μπορεί να αποφευχθεί μόνο μέσω της παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης και σε τρίτους.
- 2.2.2. Περιορισμοί των πωλήσεων
168. Επίσης όσον αφορά τους περιορισμούς των πωλήσεων, υπάρχει μια σημαντική διάκριση μεταξύ των συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών, αφενός, και των συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ μη ανταγωνιστών, αφετέρου.
169. Οι περιορισμοί των ενεργητικών και παθητικών πωλήσεων από ένα ή και από τα δύο μέρη στο πλαίσιο μιας αμοιβαίας συμφωνίας μεταξύ ανταγωνιστών αποτελούν ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμούς του ανταγωνισμού βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ). Η επιβολή περιορισμών των πωλήσεων σε έναν από τους δύο συμβαλλόμενους στο πλαίσιο αμοιβαίας συμφωνίας μεταξύ ανταγωνιστών εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1 και είναι απίθανο να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Οι εν λόγω περιορισμοί γενικά θεωρούνται κατανομή της αγοράς, καθότι εμποδίζουν τον επηρεαζόμενο συμβαλλόμενο να πραγματοποιεί ενεργητικές και παθητικές πωλήσεις σε περιοχές εκμετάλλευσης ή σε κατηγορίες πελατών που πράγματι εξυπηρετούσε ή που θα μπορούσε ρεαλιστικά να εξυπηρετεί απουσία της συμφωνίας.
170. Στην περίπτωση μη αμοιβαίων συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστών η απαλλαγή κατά κατηγορία έχει εφαρμογή σε περιορισμούς των ενεργητικών και παθητικών πωλήσεων από τον δικαιούχο ή τον δικαιούχο στην περιοχή εκμετάλλευσης ή στην κατηγορία πελατών που έχει ανατεθεί κατ' αποκλειστικότητα στον αντισυμβαλλόμενο (πρβλ. άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο iv). Σε περίπτωση υπέρβασης του ορίου

- ύψους 20 % ως προς το μερίδιο αγοράς, οι περιορισμοί των πωλήσεων μεταξύ δικαιοπαρόχου και δικαιοδόχου εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1 όταν ένας ή αμφότεροι οι συμβαλλόμενοι κατέχουν σημαντικό βαθμό ισχύ στην αγορά. Ωστόσο, οι εν λόγω περιορισμοί ενδέχεται να είναι απαραίτητοι για τη διάδοση πολύτιμων τεχνολογιών και, κατά συνέπεια, στην περίπτωση αυτή ενδέχεται να πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Τούτο μπορεί να συμβαίνει σε περίπτωση που ο δικαιοπάροχος κατέχει σχετικά ασθενή θέση στην αγορά της περιοχής εντός της οποίας εκμεταλλεύεται ο ίδιος την τεχνολογία. Σε τέτοιες περιπτώσεις οι περιορισμοί των ενεργητικών πωλήσεων ιδίως μπορεί να είναι απαραίτητο για να παροτρυνθεί ο δικαιοπάροχος να χορηγήσει άδεια εκμετάλλευσης. Απουσία των εν λόγω περιορισμών, ο δικαιοπάροχος θα κινδύνευε να αντιμετωπίσει ενεργητικό ανταγωνισμό στον κύριο τομέα δραστηριότητάς του. Ομοίως, οι περιορισμοί των ενεργητικών πωλήσεων από τον δικαιοπάροχο ενδέχεται να είναι απαραίτητοι ιδίως όταν ο δικαιοδόχος κατέχει σχετικά ασθενή θέση στην αγορά της περιοχής που του έχει ανατεθεί και πρέπει να προβεί σε σημαντικές επενδύσεις προκειμένου να μπορεί να εκμεταλλεύεται αποτελεσματικά την παραχωρούμενη τεχνολογία.
171. Η απαλλαγή κατά κατηγορία καλύπτει επίσης τον περιορισμό των ενεργητικών πωλήσεων στην περιοχή εκμετάλλευσης ή προς την κατηγορία πελατών που έχει ανατεθεί σε άλλο δικαιοδόχο, ο οποίος δεν ήταν ανταγωνιστής του δικαιοπαρόχου όταν συνήψε τη συμφωνία με τον δικαιοπάροχο. Ωστόσο, τούτο ισχύει υπό την προϋπόθεση ότι η συμφωνία μεταξύ των εν λόγω μερών δεν είναι αμοιβαία. Σε περίπτωση υπέρβασης των ορίων ως προς τα μερίδια αγοράς, οι εν λόγω περιορισμοί των ενεργητικών πωλήσεων είναι πιθανό να εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1 όταν τα μέρη διαθέτουν σημαντικό βαθμό ισχύ στην αγορά. Ωστόσο, ο περιορισμός είναι πιθανώς απαραίτητος κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 3 κατά το χρονικό διάστημα που απαιτείται για να διεισδύσει στη νέα αγορά ο προστατευόμενος δικαιοδόχος και να εδραιώσει την παρουσία του στην αγορά της περιοχής εκμετάλλευσης ή έναντι της κατηγορίας πελατών που του έχει ανατεθεί. Αυτή η προστασία από τις ενεργητικές πωλήσεις επιτρέπει στον δικαιοδόχο να υπερνικήσει την ασυμμετρία που αντιμετωπίζει λόγω του ότι ορισμένοι δικαιοδόχοι είναι επιχειρήσεις που ανταγωνίζονται τον δικαιοπάροχο και έτσι είναι ήδη εδραιωμένες στην αγορά. Οι περιορισμοί των παθητικών πωλήσεων των δικαιοδόχων σε μια περιοχή εκμετάλλευσης ή προς μια κατηγορία πελατών που έχει ανατεθεί σε άλλο δικαιοδόχο είναι περιορισμοί ιδιαίτερης σοβαρότητας βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΚΑΚΜΤ.
172. Στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών, οι περιορισμοί των πωλήσεων μεταξύ του δικαιοπαρόχου και ενός δικαιοδόχου καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι ορίου 30 % ως προς το μερίδιο αγοράς. Σε περίπτωση υπέρβασης αυτού του ορίου, οι περιορισμοί των ενεργητικών και παθητικών πωλήσεων των δικαιοδόχων σε περιοχές ή προς κατηγορίες πελατών που έχουν ανατεθεί κατ' αποκλειστικότητα στον δικαιοπάροχο ενδέχεται να μην εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1 όταν βάσει αντικειμενικών παραγόντων συνάγεται ότι απουσία των περιορισμών των πωλήσεων δεν θα υπήρχε παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης. Ο ιδιοκτήτης τεχνολογίας δεν είναι δυνατό να δημιουργήσει άμεσο ανταγωνισμό με τον εαυτό του βάσει της δικής του τεχνολογίας. Σε άλλες περιπτώσεις οι περιορισμοί των πωλήσεων των δικαιοδόχων ενδέχεται να εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1 όταν ο δικαιοπάροχος κατέχει ατομικά σημαντικό βαθμό ισχύ στην αγορά, αλλά και στην περίπτωση σωρευτικού αποτελέσματος παρόμοιων συμφωνιών που έχουν συναφθεί από δικαιοπαρόχους οι οποίοι από κοινού κατέχουν ισχυρή θέση στην αγορά.
173. Οι περιορισμοί των πωλήσεων του δικαιοδόχου, όταν εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1, είναι πιθανό να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3, εκτός αν δεν υπάρχουν πραγματικές εναλλακτικές λύσεις έναντι της τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου στην αγορά ή οι υπάρχουσες εναλλακτικές τεχνολογίες έχουν παραχωρηθεί με άδεια εκμετάλλευσης στον δικαιοδόχο από τρίτα μέρη. Οι περιορισμοί αυτοί και ιδιαίτερα οι περιορισμοί των ενεργητικών πωλήσεων είναι πιθανό να είναι απαραίτητοι κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 3 για να παροτρυνθεί ο δικαιοδόχος να επενδύσει στην παραγωγή, το μάρκετινγκ και την πώληση των προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Πιθανώς το κίνητρο του δικαιοδόχου να πραγματοποιήσει επενδύσεις θα ήταν πολύ μικρότερο, αν αντιμετώπιζε τον άμεσο ανταγωνισμό του δικαιοπαρόχου, του οποίου το κόστος παραγωγής δεν επιβαρύνεται από την καταβολή δικαιωμάτων, γεγονός που θα μπορούσε να οδηγήσει σε μειωμένη επενδυτική δραστηριότητα.
174. Όσον αφορά τους περιορισμούς των πωλήσεων μεταξύ δικαιοδόχων σε συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών, ο ΚΑΚΜΤ χορηγεί απαλλαγή κατά κατηγορία στους περιορισμούς των ενεργητικών πωλήσεων μεταξύ περιοχών εκμετάλλευσης ή κατηγοριών πελατών. Σε περίπτωση υπέρβασης του ανώτατου ορίου για το μερίδιο αγοράς, οι περιορισμοί των ενεργητικών πωλήσεων μεταξύ των περιοχών εκμετάλλευσης και κατηγοριών πελατών των δικαιοδόχων περιορίζουν τον διατεχνολογικό ανταγωνισμό και είναι πιθανό να εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1, όταν ο δεδομένος δικαιοδόχος έχει σημαντικό βαθμό ισχύ στην αγορά. Ωστόσο, οι περιορισμοί αυτοί ενδέχεται να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3, όταν είναι απαραίτητοι για να αποτραπεί ο παρασιτισμός και για να παροτρυνθεί ο δικαιοδόχος να πραγματοποιήσει την απαραίτητη επένδυση για την αποτελεσματική εκμετάλλευση της παραχωρούμενης τεχνολογίας εντός της περιοχής του και να προωθήσει τις πωλήσεις του παραχωρούμενου προϊόντος. Οι περιορισμοί των παθητικών πωλήσεων καλύπτονται από τον κατάλογο περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας του άρθρου 4 παράγραφος 2 στοιχείο β), βλ. παράγραφο 101 ανωτέρω, όταν υπερβαίνουν τα δύο έτη από την ημερομηνία κατά την οποία ο δικαιοδόχος που επωφελείται από τους περιορισμούς διαθέτει για πρώτη φορά στην αγορά της αποκλειστικής του περιοχής το προϊόν που ενσωματώνει την παραχωρούμενη τεχνολογία. Οι περιορισμοί των παθητικών πωλήσεων πέραν αυτής της διετούς περιόδου είναι απίθανο να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3.

2.3. Περιορισμοί της παραγωγής

175. Οι αμοιβαίοι περιορισμοί της παραγωγής σε συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών περιλαμβάνονται μεταξύ των περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας που καλύπτονται από το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο β) του ΚΑΚΜΤ (βλ. σημείο 82 ανωτέρω). Το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο β) δεν καλύπτει την επιβολή περιορισμών της παραγωγής στον δικαιοδόχο στο πλαίσιο μη αμοιβαίας συμφωνίας ή σε έναν από τους δικαιοδόχους στο πλαίσιο αμοιβαίας συμφωνίας. Οι εν λόγω περιορισμοί καλύπτονται από απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι ορίου 20 % ως προς το μερίδιο αγοράς. Σε περίπτωση υπέρβασης του ορίου για το μερίδιο αγοράς, η επιβολή περιορισμών της παραγωγής στον δικαιοδόχο ενδέχεται να περιορίζουν τον ανταγωνισμό όταν τα μέρη κατέχουν σημαντικό βαθμό ισχύ στην αγορά. Ωστόσο, το άρθρο 81 παράγραφος 3 είναι πιθανό να έχει εφαρμογή στις περιπτώσεις που η τεχνολογία του δικαιοπαρόχου είναι ουσιαστικά καλύτερη από την τεχνολογία του δικαιοδόχου και ο περιορισμός της παραγωγής υπερβαίνει ουσιαστικά την παραγωγή του δικαιοδόχου πριν από τη

σύναψη της συμφωνίας. Στην περίπτωση αυτή οι συνέπειες του περιορισμού της παραγωγής είναι περιορισμένες, ακόμη και σε αγορές με αυξανόμενη ζήτηση. Κατά την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη ότι οι εν λόγω περιορισμοί ενδέχεται να είναι απαραίτητοι για να παροτρυνθεί ο δικαιούχος να διαδώσει την τεχνολογία του στο μέγιστο δυνατό βαθμό. Για παράδειγμα, ένας δικαιούχος μπορεί να μην είναι πρόθυμος να παραχωρήσει άδεια εκμετάλλευσης στους ανταγωνιστές του, αν δεν μπορεί να περιορίσει την άδεια εκμετάλλευσης σε συγκεκριμένες παραγωγικές εγκαταστάσεις με ορισμένη παραγωγική ικανότητα (εγκαταστάσεις της άδειας). Συνεπώς, όταν η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης οδηγεί σε πραγματική ενσωμάτωση συμπληρωματικών πάγιων στοιχείων, οι περιορισμοί της παραγωγής του δικαιούχου μπορεί να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Ωστόσο, τούτο είναι απίθανο να συμβαίνει όταν τα μέρη κατέχουν ουσιώδη ισχύ στην αγορά.

176. Οι περιορισμοί της παραγωγής σε συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ μη ανταγωνιστών καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι ορίου μεριδίου αγοράς 30 %. Ο βασικός κίνδυνος που προκύπτει για τον ανταγωνισμό από τους περιορισμούς της παραγωγής των δικαιούχων σε συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών είναι να μειωθεί ο ενδοτεχνολογικός ανταγωνισμός μεταξύ δικαιούχων. Το πόσο επιζήμιο θα είναι για τον ανταγωνισμό αυτό το αποτέλεσμα εξαρτάται από τη θέση που κατέχουν στην αγορά ο δικαιούχος και οι δικαιούχοι και από το βαθμό στον οποίο ο περιορισμός της παραγωγής εμποδίζει τον δικαιούχο να ικανοποιήσει τη ζήτηση για τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία.
177. Όταν οι περιορισμοί της παραγωγής συνδυάζονται με αποκλειστικές περιοχές εκμετάλλευσης ή αποκλειστικές ομάδες πελατών, οι περιοριστικές συνέπειες αυξάνονται. Ο συνδυασμός των δύο ειδών περιορισμών αυξάνει τις πιθανότητες να εξυπηρετεί η συμφωνία τον κατακερματισμό των αγορών.
178. Η επιβολή περιορισμών στην παραγωγή του δικαιούχου σε συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών μπορεί να έχει και θετικές συνέπειες στον ανταγωνισμό, προωθώντας τη διάδοση της τεχνολογίας. Ο δικαιούχος, ως προμηθευτής τεχνολογίας, κατά κανόνα πρέπει να μπορεί να καθορίζει ελεύθερα την ποσότητα που παράγει ο δικαιούχος χρησιμοποιώντας την παραχωρούμενη τεχνολογία. Αν ο δικαιούχος δεν ήταν ελεύθερος να καθορίσει την παραγωγή του δικαιούχου, ορισμένες συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης δεν θα είχαν υπάρξει καν, γεγονός που θα είχε αρνητικές συνέπειες στη διάδοση νέας τεχνολογίας. Τούτο είναι ιδιαίτερα πιθανό όταν ο δικαιούχος είναι ταυτόχρονα και παραγωγός, καθότι στην περίπτωση αυτή η παραγωγή των δικαιούχων μπορεί να επανέλθει στον κύριο τομέα δραστηριότητας του δικαιούχου και έτσι να έχει άμεση επίπτωση στις δραστηριότητές αυτές. Από την άλλη πλευρά, είναι λιγότερο πιθανό να είναι απαραίτητοι οι περιορισμοί της παραγωγής για να εξασφαλιστεί η διάδοση της τεχνολογίας του δικαιούχου όταν συνδυάζονται με περιορισμούς των πωλήσεων του δικαιούχου που απαγορεύουν στον τελευταίο να πραγματοποιεί πωλήσεις σε περιοχή εκμετάλλευσης ή κατηγορία πελατών που αναλαμβάνει κατ' αποκλειστικότητα ο δικαιούχος.

2.4. Περιορισμοί του τομέα χρήσης

179. Περιορισμός του τομέα χρήσης υφίσταται όταν η άδεια εκμετάλλευσης περιορίζεται είτε σε έναν ή περισσότερους τεχνικούς τομείς εφαρμογής είτε σε μία ή περισσότερες αγορές προϊόντος. Σε πολλές περιπτώσεις η ίδια τεχνολογία μπορεί

να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή διαφόρων προϊόντων ή μπορεί να ενσωματωθεί σε προϊόντα που ανήκουν σε διαφορετικές αγορές προϊόντος. Για παράδειγμα, μια νέα τεχνολογία μορφοποίησης μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή πλαστικών φιαλών και πλαστικών ποτηριών, δηλαδή προϊόντων που ανήκουν σε διαφορετικές αγορές προϊόντος. Ωστόσο, μια ενιαία αγορά προϊόντος μπορεί να περιλαμβάνει διάφορους τεχνικούς τομείς χρήσης. Για παράδειγμα, μια νέα τεχνολογία κινητήρα μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε τετρακύλινδρους κινητήρες και σε εξακύλινδρους κινητήρες. Ομοίως, μια τεχνολογία κατασκευής chipset (σύνολα πλινθίων) μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή chipset μέχρι και με τέσσερις κεντρικές μονάδες επεξεργασίας και για chipset με περισσότερες από τέσσερις κεντρικές μονάδες επεξεργασίας. Μια άδεια εκμετάλλευσης που περιορίζει τη χρήση της παραχωρούμενης τεχνολογίας στην παραγωγή, για παράδειγμα, τετρακύλινδρων κινητήρων και chipset μέχρι και με τέσσερις κεντρικές μονάδες επεξεργασίας αποτελεί περιορισμό του τεχνικού τομέα χρήσης.

180. Δεδομένου ότι οι περιορισμοί τομέα χρήσης καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία και ορισμένοι περιορισμοί ως προς τους πελάτες αποτελούν περιορισμούς ιδιαίτερης σοβαρότητας σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) και το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) του ΚΑΚΜΤ είναι σημαντικό να γίνει διαχωρισμός μεταξύ των δύο κατηγοριών περιορισμών. Ένας περιορισμός ως προς τους πελάτες προϋποθέτει ότι έχουν προσδιοριστεί συγκεκριμένες κατηγορίες πελατών και ότι τα μέρη περιορίζονται όσον αφορά τις πωλήσεις προς αυτές τις κατηγορίες πελατών. Το γεγονός ότι ένας περιορισμός του τεχνικού τομέα χρήσης μπορεί να αντιστοιχεί σε συγκεκριμένες κατηγορίες πελατών μιας αγοράς προϊόντος, δεν σημαίνει ότι ο περιορισμός πρέπει να χαρακτηριστεί ως περιορισμός ως προς τους πελάτες. Για παράδειγμα, το γεγονός ότι ορισμένοι πελάτες αγοράζουν κατά κύριο λόγο ή αποκλειστικά chipset με περισσότερες από τέσσερις κεντρικές μονάδες επεξεργασίας δεν σημαίνει ότι η άδεια εκμετάλλευσης που περιορίζεται σε chipset μέχρι και με τέσσερις κεντρικές μονάδες επεξεργασίας αποτελεί περιορισμό ως προς τους πελάτες. Ωστόσο, ο τομέας χρήσης πρέπει να ορίζεται αντικειμενικά με βάση προσδιορισμένα και σημαντικά χαρακτηριστικά των παραχωρούμενων προϊόντων.
181. Ο περιορισμός του τομέα χρήσης περιορίζει την εκμετάλλευση της παραχωρούμενης τεχνολογίας από τον δικαιούχο σε έναν ή περισσότερους ιδιαίτερους τομείς χρήσης, χωρίς να περιορίζει τη δυνατότητα του δικαιούχου να εκμεταλλευθεί την παραχωρούμενη τεχνολογία. Επί πλέον, όπως και για τις περιοχές εκμετάλλευσης, αυτοί οι τομείς χρήσης μπορούν να κατανεμηθούν στον δικαιούχο με αποκλειστική ή μοναδική άδεια εκμετάλλευσης. Οι περιορισμοί του τομέα χρήσης σε συνδυασμό με αποκλειστική ή μοναδική άδεια εκμετάλλευσης περιορίζουν επίσης τη δυνατότητα του δικαιούχου να εκμεταλλευθεί τη δική του τεχνολογία, εμποδίζοντάς τον να την εκμεταλλευθεί ο ίδιος, μέσω, μεταξύ άλλων, της παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης σε άλλους δικαιούχους. Στην περίπτωση μοναδικής άδειας εκμετάλλευσης περιορίζεται μόνο η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης σε τρίτους. Οι περιορισμοί του τομέα χρήσης που συνδυάζονται με αποκλειστικές και μοναδικές άδειες εκμετάλλευσης αντιμετωπίζονται κατά τον ίδιο τρόπο με τις αποκλειστικές και μοναδικές άδειες εκμετάλλευσης, οι οποίες εξετάζονται στο κεφάλαιο 2.2.1 ανωτέρω. Ειδικότερα, όσον αφορά την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών, τούτο σημαίνει ότι η αμοιβαία παραχώρηση αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης αποτελεί περιορισμό ιδιαίτερης σοβαρότητας βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ).

182. Οι περιορισμοί του τομέα χρήσης ενδέχεται να έχουν επωφελείς συνέπειες για τον ανταγωνισμό ενθαρρύνοντας τον δικαιούπαροχο να παραχωρήσει άδεια εκμετάλλευσης της τεχνολογίας του για εφαρμογές που δεν εντάσσονται στον κύριο τομέα δραστηριότητάς του. Αν ο δικαιούπαροχος δεν μπορούσε να εμποδίσει τους δικαιούδочους να δραστηριοποιηθούν σε τομείς στους οποίους εκμεταλλεύεται ο ίδιος την τεχνολογία του ή σε τομείς στους οποίους δεν έχει ακόμη διαμορφώσει πλήρως η αξία της τεχνολογίας, τούτο θα αποτελούσε αντικίνητρο για την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης από τον δικαιούπαροχο ή θα τον οδηγούσε στην εφαρμογή υψηλότερων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης. Πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη ότι σε ορισμένους τομείς συχνά παραχωρούνται άδειες εκμετάλλευσης για να διασφαλιστεί η σχεδιαστική ελευθερία αποτρέποντας τις αξιώσεις περί προσβολής δικαιωμάτων. Εντός του αντικείμενου της άδειας εκμετάλλευσης ο δικαιούδочος μπορεί να αναπτύξει τη δική του τεχνολογία χωρίς να φοβάται ότι ο δικαιούπαροχος θα εγείρει εναντίον του αξιώσεις περί προσβολής των δικαιωμάτων του.
183. Η επιβολή περιορισμών του τομέα χρήσης στους δικαιούδочους στο πλαίσιο συμφωνιών μεταξύ πραγματικών ή δυνητικών ανταγωνιστών καλύπτεται από απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι ορίου 20 % ως προς το μερίδιο αγοράς. Το βασικό πρόβλημα ανταγωνισμού στην περίπτωση τέτοιων περιορισμών είναι ο κίνδυνος να πάψει να αποτελεί ο δικαιούδочος ανταγωνιστική δύναμη εκτός του τομέα χρήσης στον οποίο έχει λάβει άδεια εκμετάλλευσης. Ο κίνδυνος αυτός είναι μεγαλύτερος στην περίπτωση σταυροειδούς παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών, όταν η συμφωνία προβλέπει ασύμμετρους περιορισμούς του τομέα χρήσης. Ένας περιορισμός του τομέα χρήσης είναι ασύμμετρος όταν ο ένας συμβαλλόμενος επιτρέπεται να χρησιμοποιεί την παραχωρούμενη τεχνολογία σε μια αγορά προϊόντος ή σε έναν τεχνικό τομέα χρήσης, και ο αντισυμβαλλόμενος επιτρέπεται να χρησιμοποιεί την άλλη παραχωρούμενη τεχνολογία σε άλλη αγορά προϊόντος ή σε άλλο τεχνικό τομέα χρήσης. Ειδικότερα, είναι δυνατό να προκύψουν προβλήματα ανταγωνισμού όταν οι παραγωγικές εγκαταστάσεις του δικαιούδочου, οι οποίες έχουν εξοπλιστεί για να χρησιμοποιούν την παραχωρούμενη τεχνολογία, χρησιμοποιούνται ταυτόχρονα για την παραγωγή προϊόντων εκτός του τομέα χρήσης για τον οποίο ισχύει η άδεια εκμετάλλευσης χρησιμοποιώντας την τεχνολογία του δικαιούδочου. Αν η συμφωνία είναι πιθανό να οδηγήσει τον δικαιούδочο να μειώσει την παραγωγή του εκτός του παραχωρούμενου τομέα χρήσης, η συμφωνία είναι πιθανό να εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1. Οι συμμετρικοί περιορισμοί του τομέα χρήσης, δηλαδή οι συμφωνίες βάσει των οποίων οι συμβαλλόμενοι παρέχουν αμοιβαία άδεια εκμετάλλευσης των τεχνολογιών τους στον ίδιο ή στους ίδιους τομείς χρήσης, είναι απίθανο να εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1. Οι συμφωνίες αυτές είναι απίθανο να περιορίζουν τον ανταγωνισμό που υπήρχε απουσία της συμφωνίας. Το άρθρο 81 παράγραφος 1 είναι επίσης απίθανο να έχει εφαρμογή στην περίπτωση συμφωνιών που επιτρέπουν απλώς στον δικαιούδочο να αναπτύξει και να εκμεταλλεύεται τη δική του τεχνολογία εντός του αντικείμενου της άδειας εκμετάλλευσης, χωρίς να φοβάται την έγερση αξιώσεων από τον δικαιούπαροχο για προσβολή των δικαιωμάτων του. Σε τέτοιες περιπτώσεις οι περιορισμοί του τομέα χρήσης δεν περιορίζουν καθ'αυτού τον ανταγωνισμό που υπήρχε απουσία της συμφωνίας. Απουσία της συμφωνίας ο δικαιούδочος θα διέτρεχε επίσης τον κίνδυνο να αντιμετωπίσει αξιώσεις περί προσβολής δικαιωμάτων εκτός του τομέα χρήσης που καλύπτεται από την άδεια εκμετάλλευσης. Ωστόσο, σε περίπτωση που ο δικαιούδочος διακόψει ή μειώσει τις δραστηριότητές του σε άλλους τομείς εκτός του τομέα χρήσης που καλύπτεται από την άδεια εκμετάλλευσης χωρίς να υπάρχει σχετικός επιχειρηματικός λόγος, τούτο μπορεί να αποτελεί ένδειξη υπολανθάνουσας συμφωνίας κατανομής της αγοράς, γεγονός που αποτελεί ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμό του ανταγωνισμού σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΚΑΚΜΤ.
184. Η επιβολή περιορισμών του τομέα χρήσης στον δικαιούδочο και στον δικαιούπαροχο σε συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι του ορίου ως προς το μερίδιο αγοράς ύψους 30 %. Οι περιορισμοί του τομέα χρήσης σε συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών, βάσει των οποίων ο δικαιούπαροχος διατηρεί για τον εαυτό του μία ή περισσότερες αγορές προϊόντος ή έναν ή περισσότερους τεχνικούς τομείς εφαρμογής εν γένει είτε δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό είτε οδηγούν σε βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Προωθούν τη διάδοση νέων τεχνολογιών παρέχοντας στον δικαιούπαροχο ένα κίνητρο για να παραχωρήσει άδεια εκμετάλλευσης σε τομείς στους οποίους δεν επιθυμεί να εκμεταλλευθεί ο ίδιος την τεχνολογία. Αν ο δικαιούπαροχος δεν μπορούσε να εμποδίσει τους δικαιούδочους να δραστηριοποιηθούν σε τομείς στους οποίους ο ίδιος ο δικαιούπαροχος εκμεταλλεύεται την τεχνολογία, τούτο θα αποτελούσε πιθανώς αντικίνητρο για την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης από τον δικαιούπαροχο.
185. Σε συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών ο δικαιούπαροχος δικαιούται επίσης κατά κανόνα να χορηγήσει μοναδικές ή αποκλειστικές άδειες σε διαφορετικούς δικαιούδочους περιοριζόμενες σε έναν ή περισσότερους τομείς χρήσης. Οι περιορισμοί αυτοί περιορίζουν τον ενδοτεχνολογικό ανταγωνισμό μεταξύ των δικαιούδочων κατά τον ίδιο τρόπο με τις αποκλειστικές άδειες εκμετάλλευσης και εξετάζονται κατά τον ίδιο τρόπο (πρβλ. κεφάλαιο 2.2.1 ανωτέρω).

2.5. Περιορισμοί δέσμιας χρήσης

186. Ένας περιορισμός δέσμιας χρήσης είναι η υποχρέωση του δικαιούδочου να περιορίσει την παραγωγή του προϊόντος για το οποίο του έχει χορηγηθεί άδεια στις ποσότητες που απαιτούνται για την παραγωγή των δικών του προϊόντων και για τη συντήρηση και επισκευή των προϊόντων αυτών. Με άλλα λόγια, αυτού του είδους ο περιορισμός χρήσης συνίσταται στην υποχρέωση του δικαιούδочου να χρησιμοποιεί τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία μόνο ως εισροή προς ενσωμάτωση στη δική του παραγωγή· δεν καλύπτει την πώληση του προϊόντος για το οποίο έχει χορηγηθεί η άδεια με σκοπό την ενσωμάτωσή τους στα προϊόντα άλλων παραγωγών. Οι περιορισμοί δέσμιας χρήσης καλύπτονται από απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι τα αντιστοιχία όρια μεριδίου αγοράς, ύψους 20 % και 30 %. Εκτός του πεδίου εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία, είναι απαραίτητο να εξετάζονται οι θετικές και αρνητικές για τον ανταγωνισμό συνέπειες του περιορισμού. Από την άποψη αυτή, πρέπει να διαχωρίζονται οι συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών από τις συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών.
187. Στην περίπτωση συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών, ένας περιορισμός που υποχρεώνει τον δικαιούδочο να χρησιμοποιεί την άδεια εκμετάλλευσης μόνο για την παραγωγή που πρόκειται να ενσωματωθεί στα δικά του προϊόντα δεν του επιτρέπει να καταστεί προμηθευτής συστατικών μερών σε τρίτους παραγωγούς. Αν πριν από τη σύναψη της συμφωνίας ο δικαιούδочος δεν ήταν πραγματικός ή πιθανώς δυνητικός προμηθευτής συστατικών μερών σε άλλους παραγωγούς, ο περιορισμός δέσμιας χρήσης δεν αλλάζει τίποτα σε σχέση με την προϋπάρχουσα κατάσταση. Υπό τις συνθήκες αυτές ο περιορισμός εκτιμάται κατά τον ίδιο τρόπο με τις συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών. Από την άλλη πλευρά, αν ο δικαιούδочος είναι πραγματικός ή πιθανός προμηθευτής συστατικών μερών, είναι απαραίτητο να εξετάζονται οι συνέπειες της συμφωνίας στην εν λόγω δραστηριότητα. Όταν ο δικαιούδочος εξοπλίζεται ανάλογα για να χρησιμοποιεί την τεχνολογία του δικαιούπαροχου παύοντας έτσι να χρησιμοποιεί τη δική του τεχνολογία αυτόνομα και, κατ' επέκταση, παύει να είναι προμηθευτής συστατικών μερών, η συμφωνία περιορίζει τον ανταγωνισμό που υπήρχε πριν από αυτήν. Μπορεί να προκαλέσει σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στην αγορά όταν ο δικαιούπαροχος κατέχει σημαντικού βαθμού ισχύ στην αγορά εξαρτημάτων.

188. Στην περίπτωση συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ μη ανταγωνιστών, οι περιορισμοί για δέσμια χρήση εμπεριέχουν δύο βασικούς κινδύνους για τον ανταγωνισμό: α) τον περιορισμό του ενδοτεχνολογικού ανταγωνισμού στην αγορά προμήθειας εισροών και β) την αδυναμία της εκμετάλλευσης της διαφοράς τιμών μεταξύ δικαιωδών, γεγονός που ενισχύει τη δυνατότητα του δικαιοπαρόχου να επιβάλει την καταβολή δικαιωμάτων που εισάγουν διακρίσεις μεταξύ των δικαιωδών.

189. Ωστόσο, οι περιορισμοί για δέσμια χρήση μπορούν επίσης να προωθήσουν την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης ευνοώντας τον ανταγωνισμό. Αν ο δικαιοπάροχος είναι προμηθευτής συστατικών μερών, ο περιορισμός μπορεί να είναι απαραίτητος για να διαδοθεί η τεχνολογία μεταξύ μη ανταγωνιστών. Απουσία του περιορισμού, ο δικαιοπάροχος μπορεί να μην χορηγήσει την άδεια εκμετάλλευσης ή να τη χορηγήσει μόνο με αντάλλαγμα υψηλά δικαιώματα εκμετάλλευσης, διότι διαφορετικά θα δημιουργούσε ο ίδιος άμεσο ανταγωνισμό για τον εαυτό του στην αγορά συστατικών μερών. Σε τέτοιες περιπτώσεις ο περιορισμός για δέσμια χρήση κατά κανόνα είτε δεν περιορίζει τον ανταγωνισμό είτε καλύπτεται από το άρθρο 81 παράγραφος 3. Ωστόσο, τούτο ισχύει υπό την προϋπόθεση ότι δεν πρέπει να εμποδίζεται ο δικαιωδός να πωλεί το προϊόν που αποτελεί αντικείμενο της άδειας εκμετάλλευσης ως ανταλλακτικό για τα δικά του προϊόντα. Ο δικαιωδός πρέπει να μπορεί να παρέχει εξυπηρέτηση μετά την πώληση για τα δικά του προϊόντα, μεταξύ άλλων και μέσω ανεξάρτητων επιχειρήσεων που εξασφαλίζουν τη συντήρηση και επισκευή των προϊόντων που παράγει ο ίδιος.

190. Όταν ο δικαιοπάροχος δεν είναι προμηθευτής συστατικών μερών στη σχετική αγορά, ο προαναφερθείς λόγος για την επιβολή περιορισμών δέσμιας χρήσης δεν ισχύει. Σε τέτοιες περιπτώσεις ο περιορισμός δέσμιας χρήσης μπορεί κατ' αρχήν να προωθήσει τη διάδοση της τεχνολογίας, διασφαλίζοντας ότι οι δικαιωδοί δεν πραγματοποιούν πωλήσεις σε παραγωγούς που ανταγωνίζονται με τον δικαιοπάροχο σε άλλες αγορές. Ωστόσο, υπάρχει κατά κανόνα μια λιγότερο περιοριστική εναλλακτική λύση, να μην επιτραπεί δηλαδή στον δικαιωδός να πραγματοποιεί πωλήσεις σε ορισμένες ομάδες πελατών τις οποίες αναλαμβάνει κατ' αποκλειστικότητα ο δικαιοπάροχος. Κατά συνέπεια, σε τέτοιες περιπτώσεις ο περιορισμός δέσμιας χρήσης κατά κανόνα δεν είναι απαραίτητος για τη διάδοση της τεχνολογίας.

2.6. Ρήτρες δέσμευσης και ομαδικής πώλησης

191. Στο πλαίσιο των συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, ρήτρες δέσμευσης υπάρχουν όταν ο δικαιοπάροχος εξαρτά την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης μιας τεχνολογίας (δεσμευόν προϊόν) από την απόκτηση από τον δικαιωδός άδειας εκμετάλλευσης άλλης τεχνολογίας ή από την αγορά ενός προϊόντος από τον δικαιοπάροχο ή από άλλο πρόσωπο που ορίζει ο τελευταίος (δεσμευμένο προϊόν). Ομαδική πώληση υπάρχει όταν δύο τεχνολογίες ή μία τεχνολογία και ένα προϊόν πωλούνται μόνο μαζί σαν πακέτο. Ωστόσο, και στις δύο περιπτώσεις προϋπόθεση είναι ότι τα εν λόγω προϊόντα και οι τεχνολογίες πρέπει να είναι διακριτά, με την έννοια ότι υπάρχει διακριτή ζήτηση για κάθε προϊόν και για κάθε τεχνολογία της δέσμευσης ή του πακέτου. Τούτο δεν ισχύει κατά κανόνα όταν οι τεχνολογίες ή τα προϊόντα αναγκαστικά συνδέονται κατά τέτοιο τρόπο ώστε δεν είναι δυνατή η εκμετάλλευση της παραχωρούμενης τεχνολογίας χωρίς το δεσμευμένο προϊόν ή δεν είναι δυνατή η εκμετάλλευση αμφοτέρων των μερών του πακέτου χωρίς το άλλο μέρος. Στη συνέχεια ο όρος «ρήτρες δέσμευσης» καλύπτει τόσο τη δέσμευση όσο και την ομαδική πώληση.

192. Το άρθρο 3 του ΚΑΚΜΤ, που ορίζει όρια μεριδίου αγοράς για την εφαρμογή της απαλλαγής κατά κατηγορία, διασφαλίζει ότι

η ομαδική πώληση και η δέσμευση δεν καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία όταν το μερίδιο αγοράς υπερβαίνει το 20 % στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστών και το 30 % στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών. Τα όρια μεριδίου αγοράς ισχύουν σε κάθε σχετική αγορά τεχνολογίας ή αγορά προϊόντος που επηρεάζεται από τη συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της αγοράς του δεσμευμένου προϊόντος. Σε περιπτώσεις υπέρβασης του μεριδίου αγοράς, είναι απαραίτητη η στάθμιση μεταξύ των επιζήμιων και των επωφελών για τον ανταγωνισμό συνεπειών της ρήτηρας δέσμευσης.

193. Η κύρια περιοριστική συνέπεια των ρητρών δέσμευσης είναι ο αποκλεισμός των ανταγωνιστών προμηθευτών του δεσμευμένου προϊόντος. Οι ρήτρες δέσμευσης μπορεί να επιτρέψουν επίσης στον δικαιοπάροχο να διατηρήσει την ισχύ του στην αγορά του δεσμευόντος προϊόντος δημιουργώντας φραγμούς εισόδου, καθότι μπορεί να αναγκάσει τους νεοεισερχόμενους να εισέλθουν ταυτόχρονα σε περισσότερες αγορές. Επιπλέον, οι ρήτρες δέσμευσης μπορούν να επιτρέψουν στον δικαιοπάροχο να αυξήσει τα δικαιώματα εκμετάλλευσης, ιδίως όταν το δεσμευόν και το δεσμευμένο προϊόν είναι εν μέρει δυνατό να υποκατασταθούν μεταξύ τους και τα δύο προϊόντα δεν χρησιμοποιούνται σε σταθερές αναλογίες. Οι ρήτρες δέσμευσης εμποδίζουν τον δικαιωδός να στραφεί σε υποκατάστατες εισροές σε περίπτωση αύξησης των δικαιωμάτων για το δεσμευόν προϊόν. Αυτά τα προβλήματα ανταγωνισμού δεν εξαρτώνται από το αν τα συμβαλλόμενα μέρη είναι ανταγωνιστές ή όχι. Για να έχουν οι ρήτρες δέσμευσης πιθανές επιζήμιες συνέπειες στον ανταγωνισμό, ο δικαιοπάροχος πρέπει να διαθέτει σε σημαντικό βαθμό ισχύ στην αγορά του δεσμευόντος προϊόντος, ώστε να περιορίσει τον ανταγωνισμό όσον αφορά το δεσμευμένο προϊόν. Απουσία ισχύος στην αγορά του δεσμευόντος προϊόντος, ο δικαιοπάροχος δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει την τεχνολογία του με σκοπό να αποκλείσει από την αγορά τους προμηθευτές του δεσμευμένου προϊόντος βλάπτοντας έτσι τον ανταγωνισμό. Επιπλέον, όπως και στην περίπτωση των υποχρεώσεων μη άσκησης ανταγωνισμού, η ρήτρα δέσμευσης πρέπει να καλύπτει ορισμένο ποσοστό της αγοράς του δεσμευμένου προϊόντος για να υπάρξει σημαντικός αποκλεισμός. Στις περιπτώσεις που ο δικαιοπάροχος διαθέτει ισχύ στην αγορά του δεσμευμένου προϊόντος κυρίως, παρά στην αγορά του δεσμευόντος προϊόντος, ο περιορισμός εξετάζεται ως ρήτρα μη άσκησης ανταγωνισμού ή επιβολή προμήθειας ορισμένων ποσοτήτων, αντικατοπτρίζοντας το γεγονός ότι τα τυχόν προβλήματα ανταγωνισμού προέρχονται από την αγορά του «δεσμευμένου» προϊόντος και όχι από την αγορά του «δεσμευόντος» προϊόντος⁽⁶⁶⁾.

194. Οι ρήτρες δέσμευσης μπορούν επίσης να οδηγήσουν σε αύξηση της αποτελεσματικότητας. Τούτο συμβαίνει, για παράδειγμα, όταν το δεσμευμένο προϊόν είναι απαραίτητο για την τεχνικά ικανοποιητική εκμετάλλευση της παραχωρούμενης τεχνολογίας ή για να εξασφαλιστεί ότι η παραγωγή βάσει της άδειας εκμετάλλευσης πληροί τις ποιοτικές προδιαγραφές που τηρεί ο δικαιοπάροχος και οι υπόλοιποι δικαιωδοί. Σε τέτοιες περιπτώσεις η ρήτρα δέσμευσης κατά κανόνα είτε δεν περιορίζει τον ανταγωνισμό είτε καλύπτεται από το άρθρο 81 παράγραφος 3. Όταν οι δικαιωδοί χρησιμοποιούν το εμπορικό σήμα ή την επωνυμία του δικαιοπαρόχου ή όταν είναι άλλως φανερό στους καταναλωτές ότι υπάρχει σχέση μεταξύ του προϊόντος που ενσωματώνει την παραχωρούμενη τεχνολογία και του δικαιοπαρόχου, ο δικαιοπάροχος έχει έννομο συμφέρον να εξασφαλίσει ότι η ποιότητα των προϊόντων δεν υπονομεύει την αξία της τεχνολογίας του ή τη φήμη του ως οικονομικού φορέα. Επιπλέον, όταν οι καταναλωτές γνωρίζουν ότι οι δικαιωδοί (και ο δικαιοπάροχος) παράγουν χρησιμοποιώντας την ίδια τεχνολογία είναι απίθανο ότι οι δικαιωδοί θα ήταν διατεθειμένοι να αποκτήσουν άδεια εκμετάλλευσης, εκτός αν όλοι εκμεταλλεύονται την τεχνολογία με τεχνικά ικανοποιητικό τρόπο.

195. Οι ρήτρες δέσμευσης είναι επίσης πιθανό να ωφελούν τον ανταγωνισμό όταν το δεσμευμένο προϊόν επιτρέπει στον δικαιούχο να εκμεταλλευθεί την παραχωρούμενη τεχνολογία πολύ αποτελεσματικότερα. Για παράδειγμα, όταν ο δικαιούχος χορηγεί άδεια εκμετάλλευσης μιας συγκεκριμένης τεχνολογίας που χρησιμοποιείται στην παραγωγική διαδικασία, οι συμβαλλόμενοι μπορούν επίσης να συμφωνήσουν ότι ο δικαιούχος θα αγοράσει έναν καταλύτη από τον δικαιούχο, ο οποίος έχει αναπτύξει για να χρησιμοποιείται με την παραχωρούμενη τεχνολογία και επιτρέπει την αποτελεσματικότερη εκμετάλλευσή της από ό,τι άλλοι καταλύτες. Όταν σε τέτοιες περιπτώσεις ο περιορισμός εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1, οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3 είναι πιθανό να πληρούνται ακόμη και σε περίπτωση υπέρβασης των ορίων μεριδίων αγοράς.

2.7. Υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού

196. Οι υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού στο πλαίσιο των συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης έχουν τη μορφή της υποχρέωσης του δικαιούχου να μην χρησιμοποιεί τεχνολογίες τρίτων που ανταγωνίζονται την παραχωρούμενη τεχνολογία. Κατά το μέτρο που μια υποχρέωση μη άσκησης ανταγωνισμού καλύπτει ένα προϊόν ή μια πρόσθετη τεχνολογία που προμηθεύει ο δικαιούχος, η υποχρέωση εξετάζεται στο προηγούμενο τμήμα σχετικά με τις ρήτρες δέσμευσης.

197. Ο ΚΑΚΜΤ χορηγεί απαλλαγή στις υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού τόσο στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστών, όσο και στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών μέχρι ορίου μεριδίου αγοράς ύψους 20 % και 30 % αντίστοιχα.

198. Ο βασικός κίνδυνος που προκύπτει για τον ανταγωνισμό από τις υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού είναι ο αποκλεισμός της τεχνολογίας τρίτων. Οι υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού μπορούν επίσης να διευκολύνουν την αθέμιτη σύμπραξη μεταξύ δικαιούχων στην περίπτωση σωρευτικής χρήσης. Ο αποκλεισμός ανταγωνιστικών τεχνολογιών μειώνει την ανταγωνιστική πίεση στα δικαιώματα εκμετάλλευσης που χρεώνει ο δικαιούχος και τον ανταγωνισμό μεταξύ των ήδη υφιστάμενων τεχνολογιών, περιορίζοντας τις δυνατότητες των δικαιούχων να υποκαταστήσουν μεταξύ τους ανταγωνιστικές τεχνολογίες. Δεδομένου ότι και στις δύο περιπτώσεις το βασικό πρόβλημα είναι ο αποκλεισμός, η εκτίμηση μπορεί εν γένει να είναι η ίδια με την περίπτωση συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστών και συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών. Ωστόσο, στην περίπτωση σταυροειδούς παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών, στο πλαίσιο της οποίας αμφότεροι συμφωνούν να μην χρησιμοποιούν τεχνολογίες τρίτων, η συμφωνία μπορεί να διευκολύνει την αθέμιτη σύμπραξη μεταξύ τους στην αγορά προϊόντος, γεγονός που δικαιολογεί την ύπαρξη χαμηλότερου ορίου μεριδίου αγοράς, ύψους 20 %.

199. Αποκλεισμός είναι δυνατό να προκύψει όταν σημαντικό μέρος των δυνητικών δικαιούχων είναι ήδη δεσμευμένοι με μία ή, στην περίπτωση σωρευτικών αποτελεσμάτων, περισσότερες πηγές τεχνολογίας και εμποδίζονται να εκμεταλλευθούν ανταγωνιστικές τεχνολογίες. Φαινόμενα αποκλεισμού μπορούν να προκύψουν από τις συμφωνίες που συνάπτει ένας

μόνο δικαιούχος με σημαντικό βαθμό ισχύ στην αγορά ή από τις σωρευτικές συνέπειες συμφωνιών που συνάπτονται από περισσότερους δικαιούχους, ακόμη και όταν κάθε επί μέρους συμφωνία ή δίκτυο συμφωνιών καλύπτεται από τον ΚΑΚΜΤ. Ωστόσο, στη δεύτερη περίπτωση αυτή είναι απίθανο να προκληθεί σοβαρό σωρευτικό αποτέλεσμα, εφόσον το ποσοστό της δεσμευμένης αγοράς είναι μικρότερο από 50 %. Σε περίπτωση υπέρβασης αυτού του ορίου, είναι πιθανό να υπάρξει σημαντικός αποκλεισμός όταν υπάρχουν σχετικά υψηλοί φραγμοί εισόδου στην αγορά για τους νέους δικαιούχους. Αν οι φραγμοί εισόδου είναι χαμηλοί, οι νέοι δικαιούχοι μπορούν να εισέλθουν στην αγορά και να εκμεταλλευθούν εμπορικά συμφέρουσες τεχνολογίες που κατέχουν τρίτοι και έτσι μπορούν να αποτελέσουν πραγματική εναλλακτική λύση έναντι των ήδη υφιστάμενων δικαιούχων. Προκειμένου να καθοριστεί η πραγματική δυνατότητα εισόδου και επέκτασης τρίτων στην αγορά, πρέπει να λαμβάνεται επίσης υπόψη ο βαθμός στον οποίο οι διανομείς είναι δεσμευμένοι έναντι των δικαιούχων μέσω υποχρεώσεων μη άσκησης ανταγωνισμού. Η εισόδος τεχνολογιών τρίτων στην αγορά είναι πράγματι δυνατή μόνον εφόσον οι κάτοχοί τους έχουν πρόσβαση στα αναγκαία μέσα παραγωγής και διανομής. Με άλλα λόγια, η ευκολία εισόδου στην αγορά δεν εξαρτάται μόνο από την ύπαρξη δικαιούχων, αλλά και από το βαθμό στον οποίο έχουν πρόσβαση στη διανομή. Κατά την εξέταση των φαινομένων αποκλεισμού σε επίπεδο διανομής η Επιτροπή θα εφαρμόζει το πλαίσιο εξέτασης που εκτιθεί στο κεφάλαιο IV.2.1 των κατευθυντήριων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς⁽⁶⁷⁾.

200. Όταν ο δικαιούχος κατέχει σημαντικό βαθμό ισχύ στην αγορά, η υποχρέωση των δικαιούχων να αποκτήσουν την τεχνολογία μόνο από τον δικαιούχο μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικά φαινόμενα αποκλεισμού. Όσο ισχυρότερη θέση στην αγορά κατέχει ο δικαιούχος, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος αποκλεισμού των ανταγωνιστικών τεχνολογιών. Για να εκδηλωθούν σημαντικά φαινόμενα αποκλεισμού, οι υποχρεώσεις μη ανταγωνισμού δεν πρέπει κατ' ανάγκη να καλύπτουν ουσιώδες τμήμα της αγοράς. Ακόμη και όταν δεν συμβαίνει το τελευταίο, μπορούν να εκδηλωθούν σημαντικά φαινόμενα αποκλεισμού όταν οι υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού έχουν ως στόχο τις επιχειρήσεις που είναι πιθανότερο να αποκτήσουν άδεια εκμετάλλευσης ανταγωνιστικών τεχνολογιών. Ο κίνδυνος αποκλεισμού είναι ιδιαίτερα υψηλός όταν υπάρχουν λίγοι μόνο δυνητικοί δικαιούχοι και η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης αφορά τεχνολογία που χρησιμοποιείται από τους δικαιούχους για την κατασκευή εισροής για δική τους χρήση. Σε τέτοιες περιπτώσεις οι φραγμοί εισόδου στην αγορά για έναν νέο δικαιούχο είναι πιθανώς υψηλοί. Ο αποκλεισμός είναι ίσως λιγότερο πιθανός όταν η τεχνολογία χρησιμοποιείται για την παραγωγή ενός προϊόντος που πωλείται σε τρίτους: παρόλο που στην περίπτωση αυτή ο περιορισμός δεσμεύει επίσης την παραγωγική ικανότητα για την εν λόγω εισροή, δεν δεσμεύει τη ζήτηση για το προϊόν που ενσωματώνει την εισροή που παράγεται με την παραχωρούμενη τεχνολογία. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, για να εισέλθουν στην αγορά οι δικαιούχοι χρειάζονται μόνο πρόσβαση σε έναν ή περισσότερους δικαιούχους που έχουν την κατάλληλη παραγωγική ικανότητα και είναι απίθανο να μπορεί ο δικαιούχος να στερήσει από τους ανταγωνιστές του την πρόσβαση σε αποτελεσματικούς δικαιούχους επιβάλλοντας υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού, εκτός αν υπάρχουν λίγες μόνον επιχειρήσεις που κατέχουν ή είναι σε θέση να αποκτήσουν τα πάγια στοιχεία που απαιτούνται για να λάβουν άδεια εκμετάλλευσης.

201. Οι υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού μπορούν επίσης να έχουν επωφελείς συνέπειες στον ανταγωνισμό. Πρώτον, οι υποχρεώσεις αυτές μπορούν να προωθήσουν τη διάδοση της τεχνολογίας μειώνοντας τον κίνδυνο παράνομης χρήσης της παραχωρούμενης τεχνολογίας και ιδίως της τεχνογνωσίας. Όταν ένας δικαιοδόχος δικαιούται να αποκτήσει άδεια εκμετάλλευσης ανταγωνιστικών τεχνολογιών από τρίτους, υπάρχει κίνδυνος να χρησιμοποιηθεί ιδίως η παραχωρούμενη τεχνογνωσία για την εκμετάλλευση ανταγωνιστικών τεχνολογιών και έτσι να επωφεληθούν οι ανταγωνιστές. Όταν ένας δικαιοδόχος εκμεταλλεύεται παράλληλα ανταγωνιστικές τεχνολογίες, κατά κανόνα καθιστά δυσχερέστερη την παρακολούθηση της καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης, γεγονός που μπορεί να λειτουργήσει ως αντικίνητρο για την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης.
202. Δεύτερον, οι υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού πιδανώς σε συνδυασμό με την ύπαρξη αποκλειστικής περιοχής εκμετάλλευσης μπορεί να είναι απαραίτητες για να εξασφαλιστεί η ύπαρξη κινήτρου για να επενδύσει ο δικαιοδόχος στην παραχωρούμενη τεχνολογία και να την εκμεταλλευθεί αποτελεσματικά. Σε περιπτώσεις που η συμφωνία εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1 λόγω σημαντικού φαινομένου αποκλεισμού, για να επωφεληθεί από το άρθρο 81 παράγραφος 3 μπορεί να είναι αναγκαίο να επιλεγεί μια λιγότερο περιοριστική εναλλακτική λύση, για παράδειγμα να επιβληθούν υποχρεώσεις ελάχιστης παραγωγής ή δικαιώματα εκμετάλλευσης, που κατά κανόνα έχουν λιγότερες πιθανότητες να αποκλείσουν τις ανταγωνιστικές τεχνολογίες.
203. Τρίτον, σε περιπτώσεις που ο δικαιοπάροχος αναλαμβάνει την υποχρέωση να προβεί σε σημαντικές επενδύσεις ειδικά για έναν πελάτη, για παράδειγμα παρέχοντας εκπαίδευση και προσαρμόζοντας την παραχωρούμενη τεχνολογία στις ανάγκες του δικαιοδόχου, οι υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού ή, εναλλακτικά, ελάχιστης παραγωγής ή καταβολής ελάχιστων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης μπορεί να είναι απαραίτητες για να παροτρυνθεί ο δικαιοπάροχος να προβεί στην επένδυση και να αποφευχθεί το πρόβλημα της ομηρίας. Ωστόσο, κατά κανόνα ο δικαιοπάροχος είναι σε θέση να επιβάλει άμεσα ένα τίμημα για τις επενδύσεις αυτές απαιτώντας την καταβολή ενός εφάπαξ ποσού, γεγονός που σημαίνει ότι υπάρχουν λιγότερο περιοριστικές εναλλακτικές λύσεις.
- ### 3. Συμφωνίες διευθέτησης και μη διεκδίκησης
204. Η παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης μπορεί να χρησιμεύσει ως μέσο διευθέτησης διαφορών ή αποφυγής περιπτώσεων άσκησης των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας από ένα μέρος με σκοπό να εμποδιστεί ένα άλλο μέρος να εκμεταλλευτεί τη δική του τεχνολογία. Η παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της σταυροειδούς παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης στο πλαίσιο συμφωνιών διευθέτησης και συμφωνιών μη διεκδίκησης δεν περιορίζει καθεαυτή τον ανταγωνισμό, καθότι επιτρέπει στα μέρη να εκμεταλλεύονται τις τεχνολογίες τους μετά τη συμφωνία. Ωστόσο, οι εκάστοτε όροι και προϋποθέσεις τέτοιων συμφωνιών ενδέχεται να εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1. Η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης στο πλαίσιο συμφωνιών διευθέτησης αντιμετωπίζεται όπως και οι υπόλοιπες συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης. Ως εκ τούτου, στην περίπτωση τεχνολογιών που είναι υποκατάστατες από τεχνική άποψη είναι απαραίτητο να εξετάζεται κατά πόσον οι σχετικές τεχνολογίες βρίσκονται σε κατάσταση μονομερούς ή αμοιβαίας εμπλοκής (πρβλ. παράγραφο 32 ανωτέρω). Όταν βρίσκονται σε τέτοια κατάσταση, τα μέρη δεν θεωρούνται ανταγωνιστές.
205. Η απαλλαγή κατά κατηγορία έχει εφαρμογή υπό την προϋπόθεση ότι η συμφωνία δεν περιέχει κανέναν από τους ιδιαίτερης σοβαρότητας περιορισμούς του ανταγωνισμού που προβλέπονται στο άρθρο 4 του ΚΑΚΜΤ. Ο κατάλογος περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας του άρθρου 4 παράγραφος 1 μπορεί ιδίως να έχει εφαρμογή όταν είναι σαφές στα μέρη ότι δεν υπάρχει κατάσταση εμπλοκής και, συνεπώς, ότι είναι ανταγωνιστές. Σε τέτοιες περιπτώσεις η διευθέτηση δεν είναι παρά ένα μέσο περιορισμού του ανταγωνισμού που υπήρχε απουσία της συμφωνίας.
206. Στις περιπτώσεις που είναι πιθανό ότι απουσία της άδειας εκμετάλλευσης ο δικαιοδόχος θα μπορούσε να αποκλειστεί από την αγορά, η συμφωνία είναι εν γένει επωφελής για τον ανταγωνισμό. Οι περιορισμοί του ενδοτεχνολογικού ανταγωνισμού μεταξύ του δικαιοπαρόχου και του δικαιοδόχου είναι συχνά συμβιβασμοί με το άρθρο 81, βλ. κεφάλαιο 2 ανωτέρω.
207. Οι συμφωνίες βάσει των οποίων τα μέρη παραχωρούν σταυροειδώς άδεια εκμετάλλευσης το ένα στο άλλο και επιβάλλουν περιορισμούς σχετικά με τη χρήση των τεχνολογιών τους, συμπεριλαμβανομένων των περιορισμών στην παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης σε τρίτους, ενδέχεται να εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1. Όταν τα μέρη κατέχουν σημαντικό βαθμό ισχύ στην αγορά και η συμφωνία επιβάλλει περιορισμούς που σαφώς υπερβαίνουν το επίπεδο που είναι απαραίτητο για την άρση της κατάστασης εμπλοκής, η συμφωνία πιθανώς εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1, ακόμη και όταν είναι πιθανό να υπάρχει κατάσταση αμοιβαίας εμπλοκής. Το άρθρο 81 παράγραφος 1 έχει εφαρμογή κατά πάσα πιθανότητα όταν τα μέρη κατανέμουν αγορές ή καθορίζουν αμοιβαία τρέχοντα δικαιώματα εκμετάλλευσης που έχουν σημαντικές επιπτώσεις στις τιμές της αγοράς.
208. Όταν βάσει της συμφωνίας οι συμβαλλόμενοι αποκτούν αμοιβαία το δικαίωμα να χρησιμοποιούν την τεχνολογία του αντισυμβαλλομένου και η συμφωνία επεκτείνεται σε μελλοντικές εξελίξεις, πρέπει να εκτιμάται ο αντίκτυπος της συμφωνίας στο κίνητρο των συμβαλλομένων να προβούν σε καινοτομίες. Στις περιπτώσεις που οι συμβαλλόμενοι έχουν σημαντική ισχύ στην αγορά, η συμφωνία είναι πιθανό να εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1 όταν η συμφωνία τους εμποδίζει να αποκτήσουν ανταγωνιστικό προβάδισμα έναντι του αντισυμβαλλομένου. Οι συμφωνίες που εξαλείφουν ή περιορίζουν ουσιαστικά τις δυνατότητες του ενός μέρους να αποκτήσει ανταγωνιστικό προβάδισμα έναντι του άλλου περιορίζουν το κίνητρο για καινοτομία και έτσι επηρεάζουν δυσμενώς σημαντικό τμήμα της διαδικασίας ανταγωνισμού. Οι συμφωνίες αυτού του είδους είναι επίσης απίθανο να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Ιδιαίτερα απίθανο είναι να μπορεί να θεωρηθεί απαραίτητος ο περιορισμός κατά την έννοια της τρίτης προϋπόθεσης του άρθρου 81 παράγραφος 3. Για να επιτευχθεί ο στόχος της συμφωνίας, δηλαδή για να εξασφαλιστεί ότι οι συμβαλλόμενοι μπορούν να συνεχίσουν να εκμεταλλεύονται τη δική τους τεχνολογία χωρίς να δημιουργείται εμπλοκή από τον αντισυμβαλλόμενο, δεν απαιτείται να συμφωνήσουν τα μέρη ότι θα χρησιμοποιούν από κοινού τις μελλοντικές καινοτομίες. Ωστόσο, τα μέρη είναι απίθανο να εμποδίζονται να αποκτήσουν ανταγωνιστικό προβάδισμα το ένα έναντι του άλλου όταν σκοπός της άδειας εκμετάλλευσης είναι να επιτραπεί στα μέρη να αναπτύξουν τις τεχνολογίες τους και όταν η άδεια εκμετάλλευσης δεν τα οδηγεί να χρησιμοποιούν τις ίδιες

τεχνολογικές λύσεις. Οι συμφωνίες αυτές δημιουργούν απλώς σχεδιαστική ελευθερία αποτρέποντας τη μελλοντική έγερση αξιώσεων από τον αντισυμβαλλόμενο περί προσβολής των δικαιωμάτων του.

209. Στο πλαίσιο μιας συμφωνίας διευθέτησης και μη διεκδίκησης, θεωρείται εν γένει ότι οι ρήτρες μη αμφισβήτησης δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 1. Είναι δεδομένο ότι στις συμφωνίες αυτού του είδους τα μέρη συμφωνούν ότι δεν θα αμφισβητήσουν εκ των υστέρων τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας που καλύπτονται από τη συμφωνία. Πράγματι, ο ίδιος ο σκοπός της συμφωνίας είναι η διευθέτηση υπάρχουσας διαφοράς ή/και η αποφυγή μελλοντικών διαφορών.

4. Κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας

210. Οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας είναι διευθετήσεις βάσει των οποίων δύο ή περισσότερα μέρη δημιουργούν ένα τεχνολογικό πακέτο για το οποίο παραχωρείται άδεια εκμετάλλευσης όχι μόνο στα μέρη της κοινοπραξίας, αλλά και σε τρίτους. Όσον αφορά τη δομή τους, οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορεί να είναι απλές συμφωνίες μεταξύ περιορισμένου αριθμού συμβαλλομένων ή και να έχουν σύνθετο οργανωτικό σχήμα, στο πλαίσιο του οποίου η οργάνωση της παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης των τεχνολογιών που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας ανατίθεται σε χωριστή οντότητα. Και στις δύο περιπτώσεις η κοινοπραξία μπορεί να επιτρέπει στους δικαιούχους να δραστηριοποιούνται στην αγορά βάσει μιας ενιαίας άδειας εκμετάλλευσης.

211. Δεν υπάρχει εγγενής σχέση μεταξύ των κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας και των προτύπων, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις οι τεχνολογίες της κοινοπραξίας υποστηρίζουν (εν όλω ή εν μέρει) ένα εκ των πραγμάτων ή εκ του νόμου βιομηχανικό πρότυπο. Όταν οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας υποστηρίζουν πράγματι ένα βιομηχανικό πρότυπο, δεν υποστηρίζουν κατ' ανάγκη ένα μόνο πρότυπο. Διαφορετικές κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορεί να υποστηρίζουν ανταγωνιστικά πρότυπα ⁽⁶⁸⁾.

212. Οι συμφωνίες για τη δημιουργία κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας που καθορίζουν επίσης τους όρους και τις προϋποθέσεις λειτουργίας τους δεν καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία, ανεξαρτήτως του αριθμού των μελών τους (πρβλ. κεφάλαιο III.2.2. ανωτέρω). Οι εν λόγω συμφωνίες εξετάζονται μόνο στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές. Οι κοινοπρακτικές συμφωνίες εγείρουν ορισμένα ιδιαίτερα θέματα σχετικά με την επιλογή των συμμετεχουσών τεχνολογιών και τη λειτουργία της κοινοπραξίας, τα οποία δεν τίθενται στο πλαίσιο άλλων ειδών συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης. Ωστόσο, οι επί μέρους άδειες που παρέχονται από την κοινοπραξία σε τρίτους δικαιούχους αντιμετωπίζονται όπως και οι υπόλοιπες συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, οι οποίες καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις του ΚΑΚΜΤ, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων του άρθρου 4 του ΚΑΚΜΤ που περιλαμβάνει τον κατάλογο περιορισμών ιδιαίτερης σοβαρότητας.

213. Οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας ενδέχεται να περιορίζουν τον ανταγωνισμό. Η δημιουργία μιας τέτοιας κοινοπραξίας κατ' ανάγκη συνεπάγεται την από κοινού πώληση των τεχνολογιών που αποτελούν αντικείμενο της

κοινοπραξίας, γεγονός που στην περίπτωση κοινοπραξιών απαρτιζόμενων μόνο ή κυρίως από υποκατάστατες τεχνολογίες ισοδυναμεί με σύμπτραξη καθορισμού τιμών. Επιπλέον, εκτός του ότι μειώνουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των μερών, οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορούν επίσης, ιδιαίτερα όταν υποστηρίζουν ένα βιομηχανικό πρότυπο ή καθιερώνουν εκ των πραγμάτων ένα βιομηχανικό πρότυπο, να έχουν ως αποτέλεσμα τον μείωση της καινοτομίας αποκλείοντας τις εναλλακτικές τεχνολογίες. Η ύπαρξη του προτύπου και της σχετικής κοινοπραξίας εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορεί να δυσχεράνουν την είσοδο νέων και βελτιωμένων τεχνολογιών στην αγορά.

214. Οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορούν επίσης να έχουν επωφελείς για τον ανταγωνισμό συνέπειες, ιδίως μέσω της μείωσης του κόστους συναλλαγής και του καθορισμού ορίου στα σωρευτικά δικαιώματα για την αποφυγή διπλής περιθωριοποίησης. Η δημιουργία κοινοπραξίας επιτρέπει την απόκτηση, με ενιαία διαδικασία, της άδειας εκμετάλλευσης για τις τεχνολογίες που καλύπτει η κοινοπραξία. Τούτο είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε τομείς στους οποίους τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας είναι διαδεδομένα και για να δραστηριοποιηθεί μια επιχείρηση στην αγορά πρέπει να αποκτήσει άδειες εκμετάλλευσης από πολλούς δικαιούχους. Σε περίπτωση που παρέχεται στους δικαιούχους διαρκής εξυπηρέτηση σχετικά με την εφαρμογή της παραχωρηθείσας τεχνολογίας, η από κοινού παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης και η κοινή εξυπηρέτηση μπορούν να οδηγήσουν σε πρόσθετη μείωση του κόστους.

4.1. Η φύση των τεχνολογιών που αποτελούν αντικείμενο κοινοπραξίας

215. Οι κίνδυνοι που εμπεριέχουν για τον ανταγωνισμό οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας και η δυνατότητά τους να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη σχέση μεταξύ των τεχνολογιών που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας και από τη σχέση των τελευταίων με τις τεχνολογίες εκτός της κοινοπραξίας. Πρέπει να γίνουν δύο βασικές διακρίσεις, συγκεκριμένα α) μεταξύ των συμπληρωματικών και των υποκατάστατων τεχνολογιών και β) μεταξύ των βασικών και των μη βασικών τεχνολογιών.

216. Δύο τεχνολογίες ⁽⁶⁹⁾ είναι συμπληρωματικές σε αντιδιαστολή με τις υποκατάστατες όταν απαιτούνται αμφότερες για την παραγωγή του προϊόντος ή για την εκτέλεση της διαδικασίας την οποία αφορούν οι τεχνολογίες. Αντίθετα, δύο τεχνολογίες είναι υποκατάστατες όταν η μία από τις δύο επιτρέπει στον κάτοχό της να παράγει το προϊόν ή να εκτελέσει τη διαδικασία την οποία αφορούν οι τεχνολογίες. Μια τεχνολογία είναι βασική σε αντιδιαστολή με τη μη βασική όταν δεν υπάρχει υποκατάστατο για την τεχνολογία αυτή εντός ή εκτός της κοινοπραξίας και η εν λόγω τεχνολογία αποτελεί απαραίτητο στοιχείο του τεχνολογικού πακέτου για την παραγωγή του ή των προϊόντων ή για την εκτέλεση της ή των διαδικασιών τις οποίες αφορά η κοινοπραξία. Μια τεχνολογία για την οποία δεν υπάρχουν υποκατάστατα, εξακολουθεί να είναι βασική ενόσω η τεχνολογία καλύπτεται από ένα τουλάχιστον έγκυρο δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας. Οι τεχνολογίες που είναι βασικές είναι κατ' ανάγκη και συμπληρωματικές.

217. Όταν οι τεχνολογίες μιας κοινοπραξίας είναι υποκατάστατες, τα δικαιώματα εκμετάλλευσης είναι πιθανό να είναι υψηλότερα από ό,τι θα ήταν διαφορετικά, διότι οι δικαιοδόχοι δεν επωφελούνται από την άμιλλα μεταξύ των τεχνολογιών αυτών. Όταν οι τεχνολογίες της κοινοπραξίας είναι συμπληρωματικές, η διευθέτηση προκαλεί μείωση του κόστους των συναλλαγών και μπορεί να οδηγήσει σε χαμηλότερα συνολικά δικαιώματα εκμετάλλευσης, διότι τα μέρη είναι σε θέση να ορίσουν ενιαία δικαιώματα εκμετάλλευσης για το πακέτο, σε αντιδιαστολή με τον μεμονωμένο καθορισμό δικαιωμάτων εκμετάλλευσης, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα δικαιώματα εκμετάλλευσης που έχουν ορίσει οι υπόλοιποι.
218. Η διάκριση μεταξύ συμπληρωματικών και υποκατάστατων τεχνολογιών δεν είναι πάντα σαφώς οριοθετημένη, καθότι οι τεχνολογίες μπορεί να είναι εν μέρει υποκατάστατες και εν μέρει συμπληρωματικές. Όταν λόγω της αύξησης της αποτελεσματικότητας που απορρέει από την ενσωμάτωση δύο τεχνολογιών οι δικαιοδόχοι είναι πιθανό να απαιτούν αμφότερες τις τεχνολογίες, οι τεχνολογίες αντιμετωπίζονται ως συμπληρωματικές, ακόμη και αν είναι εν μέρει υποκατάστατες. Σε τέτοιες περιπτώσεις είναι πιθανό ότι απουσία της κοινοπραξίας οι δικαιοδόχοι θα επεδίωκαν να αποκτήσουν άδεια εκμετάλλευσης και των δύο τεχνολογιών, λόγω του πρόσθετου οικονομικού οφέλους από τη χρησιμοποίηση και των δύο τεχνολογιών σε σχέση με τη χρησιμοποίηση μόνο μιας εκ των δύο.
219. Η συμμετοχή υποκατάστατων τεχνολογιών σε μια κοινοπραξία περιορίζει τον διατεχνολογικό ανταγωνισμό και ισοδυναμεί με συλλογική ρήτρα ομαδικής πώλησης. Επιπλέον, όταν η κοινοπραξία αποτελείται κυρίως από υποκατάστατες τεχνολογίες, η διευθέτηση ισοδυναμεί με καθορισμό τιμών μεταξύ ανταγωνιστών. Κατά γενικό κανόνα η Επιτροπή θεωρεί ότι η συμμετοχή υποκατάστατων τεχνολογιών σε μια κοινοπραξία αποτελεί παράβαση του άρθρου 81 παράγραφος 1. Η Επιτροπή θεωρεί επίσης ότι δεν είναι πιθανό να πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3 στην περίπτωση κοινοπραξιών που περιέχουν σε σημαντικό βαθμό υποκατάστατες τεχνολογίες. Δεδομένου ότι οι εν λόγω τεχνολογίες είναι εναλλάξιμες, δεν προκύπτει μείωση του κόστους συναλλαγής από την ένταξη και των δύο τεχνολογιών στην κοινοπραξία. Απουσία της κοινοπραξίας, οι δικαιοδόχοι δεν θα απαιτούσαν και τις δύο τεχνολογίες. Δεν αρκεί να είναι ελεύθερα τα μέρη να παρέχουν ανεξάρτητα άδεια εκμετάλλευσης. Για να μην υπονομεύσουν την κοινοπραξία, η οποία τους επιτρέπει να ασκούν από κοινού ισχύ στην αγορά, τα μέρη έχουν λιγοστά κίνητρα να το πράξουν.
220. Όταν μια κοινοπραξία αποτελείται μόνο από τεχνολογίες που είναι βασικές και, συνεπώς, κατ' ανάγκη είναι και συμπληρωματικές, η δημιουργία της κοινοπραξίας καθαυτή εν γένει δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 1, ανεξαρτήτως της θέσης των μερών στην αγορά.
- Ωστόσο, οι όροι χορήγησης των αδειών εκμετάλλευσης ενδέχεται να εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1.
221. Όταν η κοινοπραξία περιέχει μη βασικά, αλλά συμπληρωματικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας, υπάρχει κίνδυνος αποκλεισμού των τεχνολογιών τρίτων. Από τη στιγμή που μια τεχνολογία περιλαμβάνεται στην κοινοπραξία και παρέχεται άδεια εκμετάλλευσής της στο πλαίσιο του πακέτου, οι δικαιοδόχοι είναι πιθανό να έχουν λιγοστά κίνητρα να αποκτήσουν άδεια εκμετάλλευσης μιας ανταγωνιστικής τεχνολογίας, όταν τα καταβαλλόμενα δικαιώματα εκμετάλλευσης του πακέτου καλύπτουν ήδη μια υποκατάστατη τεχνολογία. Επιπλέον, η ένταξη στην κοινοπραξία τεχνολογιών που δεν είναι απαραίτητες για την παραγωγή του ή των προϊόντων ή της ή των διαδικασιών τις οποίες αφορά η τεχνολογία αναγκάζει επίσης τους δικαιοδόχους να καταβάλουν τίμημα για μια τεχνολογία που ενδεχομένως δεν χρειάζεται. Έτσι, η ένταξη συμπληρωματικών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ισοδυναμεί με συλλογικές ομαδικές πωλήσεις. Όταν μια κοινοπραξία περιλαμβάνει μη βασικές τεχνολογίες, η συμφωνία είναι πιθανό να εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1 όταν η κοινοπραξία κατέχει σημαντική θέση στη σχετική αγορά.
222. Δεδομένου ότι υποκατάστατες και συμπληρωματικές τεχνολογίες μπορεί να αναπτυχθούν μετά τη δημιουργία της κοινοπραξίας, η εκτίμηση είναι ουσιαστικά μια συνεχής διαδικασία. Συνεπώς, μια τεχνολογία μπορεί να καταστεί μη βασική μετά τη δημιουργία της κοινοπραξίας λόγω της εμφάνισης νέων τεχνολογιών τρίτων. Ένας τρόπος για να εξασφαλιστεί ότι οι εν λόγω τεχνολογίες τρίτων δεν θα υποστούν αποκλεισμό είναι να εξαιρούνται από την κοινοπραξία οι τεχνολογίες που έχουν καταστεί μη βασικές. Ωστόσο, μπορεί να υπάρχουν και άλλοι τρόποι για να εξασφαλιστεί ο μη αποκλεισμός των τεχνολογιών τρίτων. Κατά την εκτίμηση κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας που περιλαμβάνουν μη βασικές τεχνολογίες, δηλαδή τεχνολογίες για τις οποίες υπάρχουν υποκατάστατα εκτός της κοινοπραξίας ή οι οποίες δεν είναι απαραίτητες για την παραγωγή ενός ή περισσότερων προϊόντων τα οποία αφορά η κοινοπραξία, στη συνολική της εκτίμηση η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη μεταξύ άλλων τους ακόλουθους παράγοντες:
- α) κατά πόσον η ένταξη των μη βασικών τεχνολογιών υπαγορεύεται από παράγοντες επωφελείς για τον ανταγωνισμό,
- β) κατά πόσον οι δικαιοπάροχοι παραμένουν ελεύθεροι να χορηγούν ανεξάρτητα άδεια εκμετάλλευσης των τεχνολογιών τους. Όταν η κοινοπραξία αποτελείται από περιορισμένο αριθμό τεχνολογιών και υπάρχουν υποκατάστατες τεχνολογίες εκτός της κοινοπραξίας, οι δικαιοδόχοι ενδέχεται να επιδιώξουν να δημιουργήσουν το δικό τους τεχνολογικό πακέτο χρησιμοποιώντας εν μέρει τεχνολογίες που συμμετέχουν στην κοινοπραξία και εν μέρει τεχνολογίες που ανήκουν σε τρίτους,

γ) στις περιπτώσεις που οι τεχνολογίες που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας έχουν διαφορετικές εφαρμογές, για ορισμένες από τις οποίες δεν απαιτείται χρήση όλων των τεχνολογιών της κοινοπραξίας, αν η κοινοπραξία προσφέρει τις τεχνολογίες μόνο ως ενιαίο πακέτο ή αν προσφέρει χωριστά πακέτα για τις διακριτές εφαρμογές. Στη δεύτερη περίπτωση αποφεύγεται η δέσμευση τεχνολογιών που δεν είναι βασικές για συγκεκριμένο προϊόν ή συγκεκριμένη διαδικασία με βασικές τεχνολογίες,

δ) κατά πόσον οι τεχνολογίες που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας είναι διαθέσιμες μόνο ως ενιαίο πακέτο ή κατά πόσον οι δικαιούχοι έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν άδεια εκμετάλλευσης μόνο για ένα μέρος του πακέτου με ανάλογη μείωση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης. Η δυνατότητα απόκτησης άδειας εκμετάλλευσης μόνο για ένα μέρος του πακέτου μπορεί να μειώσει τον κίνδυνο αποκλεισμού των τεχνολογιών τρίτων εκτός της κοινοπραξίας, ιδίως όταν ο δικαιούχος αποκτά αντίστοιχη μείωση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης. Τούτο προϋποθέτει ότι σε κάθε τεχνολογία της κοινοπραξίας αντιστοιχεί ένα μέρος των συνολικών δικαιωμάτων. Όταν οι συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης που έχουν συναφθεί μεταξύ της κοινοπραξίας και των επί μέρους δικαιούχων είναι σχετικά μεγάλης διάρκειας και η τεχνολογία που αποτελεί αντικείμενο της κοινοπραξίας υποστηρίζει ένα εκ των πραγμάτων βιομηχανικό πρότυπο, πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη ότι η κοινοπραξία είναι δυνατό να αποκλείσει την πρόσβαση στην αγορά για νέες υποκατάστατες τεχνολογίες. Σε τέτοιες περιπτώσεις για να εκτιμηθεί ο κίνδυνος αποκλεισμού πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το κατά πόσον οι δικαιούχοι μπορούν να καταγγείλουν εν μέρει τη συμφωνία για άδεια εκμετάλλευσης κατόπιν εύλογης σχετικής προειδοποίησης και να επιτύχουν αντίστοιχη μείωση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης.

4.2. Εκτίμηση μεμονωμένων περιορισμών

223. Στόχος του παρόντος κεφαλαίου είναι να εξεταστούν ορισμένοι περιορισμοί που με τη μία ή την άλλη μορφή συναντιούνται συχνά σε κοινοπραξίες τεχνολογίας και πρέπει να εκτιμώνται εντός του γενικού πλαισίου της κοινοπραξίας. Υπενθυμίζεται, (πρβλ. παράγραφο 212 ανωτέρω), ότι ο ΚΑΚΜΤ έχει εφαρμογή στις συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που συνάπτονται μεταξύ της κοινοπραξίας και τρίτων δικαιούχων. Ως εκ τούτου, το παρόν κεφάλαιο περιορίζεται στην εξέταση της δημιουργίας της κοινοπραξίας και των ιδιαίτερων θεμάτων που προκύπτουν από την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης στο πλαίσιο κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας.

224. Οι ακόλουθες βασικές αρχές θα αποτελούν οδηγό της Επιτροπής κατά την εκτίμηση:

- 1) Όσο ισχυρότερη είναι η θέση της κοινοπραξίας στην αγορά, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος να προκληθούν επίζημιες συνέπειες στον ανταγωνισμό.
- 2) Οι κοινοπραξίες που κατέχουν ισχυρή θέση στην αγορά πρέπει να είναι ανοικτές και να μην εισάγουν διακρίσεις.

3) Οι κοινοπραξίες δεν πρέπει να αποκλείουν αδικαιολόγητα τις τεχνολογίες τρίτων ή να περιορίζουν τη δημιουργία εναλλακτικών κοινοπραξιών.

225. Οι επιχειρήσεις που δημιουργούν μια κοινοπραξία εκμετάλλευσης τεχνολογίας που είναι συμβιβάσιμη με το άρθρο 81, και οποιοδήποτε βιομηχανικό πρότυπο που μπορεί να υποστηρίξει, κατά κανόνα είναι ελεύθερες να διαπραγματευθούν και να ορίσουν τα δικαιώματα εκμετάλλευσης του τεχνολογικού πακέτου και το μερίδιο κάθε τεχνολογίας στα δικαιώματα είτε πριν είτε μετά τον καθορισμό του προτύπου. Μια τέτοια συμφωνία είναι σύμφυτη με τη δημιουργία του προτύπου ή της κοινοπραξίας και δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι περιορίζει τον ανταγωνισμό καθαυτή, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση της αποτελεσματικότητας. Υπό ορισμένες συνθήκες ενδέχεται να είναι αποτελεσματικότερο να συμφωνούνται τα δικαιώματα εκμετάλλευσης πριν από την επιλογή του προτύπου και όχι αφού αποφασιστεί το πρότυπο, προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο η επιλογή του προτύπου να προσδίδει σημαντική ισχύ στην αγορά σε μία ή περισσότερες βασικές τεχνολογίες. Από την άλλη πλευρά, οι δικαιούχοι πρέπει να εξακολουθούν να καθορίζουν ελεύθερα την τιμή των προϊόντων που παράγονται βάσει της άδειας εκμετάλλευσης. Όταν η επιλογή των τεχνολογιών που θα ενταχθούν στην κοινοπραξία πραγματοποιείται από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα, τούτο μπορεί να προωθήσει τον ανταγωνισμό μεταξύ των διαθέσιμων τεχνολογικών λύσεων.

226. Όταν η κοινοπραξία κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά, τα δικαιώματα εκμετάλλευσης και οι υπόλοιποι όροι παραχώρησης της άδειας εκμετάλλευσης πρέπει να είναι δίκαια και να μην εισάγουν διακρίσεις και οι άδειες εκμετάλλευσης δεν πρέπει να είναι αποκλειστικές. Αυτές οι προϋποθέσεις είναι απαραίτητες για να εξασφαλιστεί ότι η κοινοπραξία είναι ανοικτή και δεν οδηγεί σε αποκλεισμό και σε άλλες επίζημιες συνέπειες για τον ανταγωνισμό στις αγορές μεταγενέστερου σταδίου. Ωστόσο, οι ανωτέρω προϋποθέσεις δεν αποκλείουν τη δυνατότητα εφαρμογής διαφορετικών δικαιωμάτων εκμετάλλευσης για διαφορετικές χρήσεις. Εν γένει η εφαρμογή δικαιωμάτων εκμετάλλευσης διαφορετικού ύψους σε διαφορετικές αγορές προϊόντος δεν θεωρείται ότι περιορίζει τον ανταγωνισμό, ενώ δεν πρέπει να υπάρχει καμία διάκριση εντός της ίδιας αγοράς προϊόντος. Ειδικότερα, η μεταχείριση των δικαιούχων δεν πρέπει να εξαρτάται από το κατά πόσον είναι δικαιούχοι ή όχι. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη το κατά πόσον οι δικαιούχοι υπόκεινται και αυτοί σε υποχρέωση καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης.

227. Οι δικαιούχοι και οι δικαιούχοι πρέπει να είναι ελεύθεροι να αναπτύξουν ανταγωνιστικά προϊόντα και πρότυπα, καθώς και να χορηγούν και να λαμβάνουν άδειες εκμετάλλευσης και εκτός της κοινοπραξίας. Οι προϋποθέσεις αυτές είναι απαραίτητες για να περιοριστεί ο κίνδυνος αποκλεισμού των τεχνολογιών τρίτων και να διασφαλιστεί ότι η κοινοπραξία δεν περιορίζει την καινοτομία και δεν εμποδίζει τη δημιουργία ανταγωνιστικών τεχνολογικών λύσεων. Όταν μια κοινοπραξία υποστηρίζει (εκ των πραγμάτων) ένα βιομηχανικό πρότυπο και όταν τα μέρη υπόκεινται σε υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού, η κοινοπραξία εμπεριέχει αυξημένο κίνδυνο παρεμπόδισης της ανάπτυξης νέων και βελτιωμένων τεχνολογιών και προτύπων.

228. Οι υποχρεώσεις επανεκχώρησης δεν πρέπει να είναι αποκλειστικές και πρέπει να περιορίζονται στις εξελίξεις που είναι βασικές ή σημαντικές για τη χρησιμοποίηση της τεχνολογίας της κοινοπραξίας. Κατ' αυτόν τον τρόπο η κοινοπραξία μπορεί να μετακυλίσει και να επωφεληθεί από τις βελτιώσεις στην τεχνολογία της κοινοπραξίας. Είναι θεμιτό για τα μέρη να διασφαλίσουν ότι η εκμετάλλευση της τεχνολογίας που αποτελεί αντικείμενο της κοινοπραξίας δεν αναστέλλεται από δικαιοδόχους που κατέχουν ή αποκτούν βασικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας.
229. Ένα από τα προβλήματα που εντοπίστηκαν σχετικά με τις κοινοπραξίες εκμετάλλευσης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας είναι ο κίνδυνος να προστατεύουν άκυρα διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Η ύπαρξη της κοινοπραξίας αυξάνει το κόστος και τους κινδύνους μιας επιτυχούς αμφισβήτησης, διότι η αμφισβήτηση είναι ανεπιτυχής αν ένα μόνο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας της κοινοπραξίας βρίσκεται σε ισχύ. Η προστασία άκυρων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας της κοινοπραξίας μπορεί να υποχρεώσει τους δικαιοδόχους να καταβάλλουν υψηλότερα δικαιώματα εκμετάλλευσης, καθώς και να παρεμποδίσει την καινοτομία στον τομέα που καλύπτεται από το άκυρο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Για να περιοριστεί αυτός ο κίνδυνος, το τυχόν δικαίωμα καταγγελίας της συμφωνίας άδειας εκμετάλλευσης σε περίπτωση αμφισβήτησης πρέπει να περιορίζεται στις τεχνολογίες που ανήκουν στον δικαιοπάροχο στον οποίο απευθύνεται η αμφισβήτηση και να μην επεκτείνεται στις τεχνολογίες που ανήκουν σε άλλους δικαιοπαρόχους της κοινοπραξίας.

4.3. Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την κοινοπραξία

230. Ο τρόπος δημιουργίας, οργάνωσης και λειτουργίας μιας κοινοπραξίας εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορεί να μειώσει τον κίνδυνο να έχει η κοινοπραξία ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού και να παράσχει διασφαλίσεις για την επωφελή επίδρασή της στον ανταγωνισμό.
231. Όταν η συμμετοχή στο πρότυπο και στη διαδικασία δημιουργίας της κοινοπραξίας είναι ανοικτή προς όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη που εκπροσωπούν διαφορετικά συμφέροντα, οι τεχνολογίες που θα ενταχθούν στην κοινοπραξία έχουν περισσότερες πιθανότητες να έχουν επιλεγεί με βάση τη σχέση ποιότητας/τιμής, παρά όταν η κοινοπραξία δημιουργείται από μια μικρή ομάδα κατόχων τεχνολογίας. Ομοίως, όταν οι σχετικοί οργανισμοί της κοινοπραξίας απαρτίζονται από άτομα που εκπροσωπούν διαφορετικά συμφέροντα, οι όροι και οι προϋποθέσεις της παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης έχουν περισσότερες πιθανότητες να είναι ανοικτοί, να μην εισάγουν διακρίσεις, και να αντικατοπτρίζουν την αξία της παραχωρούμενης τεχνολογίας σε σχέση με την περίπτωση που η κοινοπραξία ελέγχεται από εκπροσώπους δικαιοπαρόχων.
232. Άλλος ένας σημαντικός παράγοντας είναι ο βαθμός στον οποίο συμμετέχουν στη λειτουργία της κοινοπραξίας ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες. Για παράδειγμα, η εκτίμηση του κατά πόσον μια τεχνολογία είναι βασική για ένα πρότυπο που υποστηρίζεται από την κοινοπραξία συχνά είναι περίπλοκο ζήτημα που απαιτεί ειδικές γνώσεις. Η συμμετοχή ανεξάρτητων εμπειρογνώμωνων στη διαδικασία επιλογής μπορεί να συμβάλει σημαντικά στο να εξασφαλιστεί ότι η δέσμευση για ένταξη μόνο βασικών τεχνολογιών θα γίνει πράξη.
233. Η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη τον τρόπο επιλογής των εμπειρογνώμωνων και τα ακριβή καθήκοντα που καλούνται να εκτελέσουν. Οι εμπειρογνώμονες θα πρέπει να είναι ανεξάρτητοι από τις επιχειρήσεις που έχουν δημιουργήσει την κοινοπραξία. Αν ένας εμπειρογνώμονας είναι συνδεδεμένος με τους δικαιοπαρόχους ή εξαρτάται από αυτούς κατ' άλλον τρόπο, θα δοθεί λιγότερο βάρος στη συμμετοχή του εμπειρογνώμονα. Οι εμπειρογνώμονες πρέπει επίσης να διαθέτουν τις απαραίτητες τεχνικές γνώσεις για την εκτέλεση των διαφόρων καθηκόντων που τους έχουν ανατεθεί. Ειδικότερα, μεταξύ των καθηκόντων αυτών μπορεί να περιλαμβάνεται η εκτίμηση της ισχύος των τεχνολογιών που προτείνονται για ένταξη στην κοινοπραξία και η εκτίμηση του κατά πόσον οι τεχνολογίες αυτές είναι βασικές.
234. Πρέπει επίσης να εξετάζονται οι ρυθμίσεις σχετικά με την ανταλλαγή ευαίσθητων πληροφοριών μεταξύ των μερών. Στις oligοπωλιακές αγορές η ανταλλαγή ευαίσθητων πληροφοριών, όπως τα στοιχεία που αφορούν τις τιμές και την παραγωγή, μπορεί να διευκολύνει την αθέμιτη σύμπραξη⁽⁷⁾. Σε τέτοιες περιπτώσεις η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη το κατά πόσον έχουν προβλεφθεί ασφαλιστικές δικλίδες για την αποτροπή της ανταλλαγής ευαίσθητων πληροφοριών. Ένας ανεξάρτητος εμπειρογνώμονας ή ένας φορέας παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο από την άποψη αυτή, διασφαλίζοντας ότι τα στοιχεία για την παραγωγή και τις πωλήσεις, που είναι ενδεχομένως απαραίτητα για τον υπολογισμό και τον έλεγχο των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης, δεν αποκαλύπτονται στις επιχειρήσεις που ανταγωνίζονται στις επηρεαζόμενες αγορές.
235. Τέλος, είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη ο μηχανισμός επίλυσης διαφορών που προβλέπεται στην πράξη σύστασης της κοινοπραξίας. Όσο περισσότερο διασφαλίζεται ότι η επίλυση των διαφορών έχει ανατεθεί σε οργανισμούς ή άτομα ανεξάρτητα από την κοινοπραξία και τα μέλη της, τόσο πιθανότερο είναι να λειτουργεί ο μηχανισμός επίλυσης διαφορών κατά ουδέτερο τρόπο.

(1) ΕΕ L 123, 27.4.2004. Ο ΚΑΚΜΤ αντικαθιστά τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 240/96 της Επιτροπής της 31ης Ιανουαρίου 1996 σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85 παράγραφος 3 της συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας (ΕΕ L 31 της 9.2.1996, σ. 2).

(2) Βλ. συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-395/96 P και C-396/96 P, *Compagnie Maritime Belge*, [2000] Συλλογή I-1365, παράγραφος 130, και παράγραφος 106 των κατευθυντήριων γραμμών της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί).

(3) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της συνθήκης (ΕΕ L 1 της 4.1.2003, σ. 1).

(4) Στη συνέχεια ο όρος «συμφωνία» περιλαμβάνει τις εναρμονισμένες πρακτικές και τις αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων.

(5) Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών που περιλαμβάνεται στα άρθρα 81 και 82 της συνθήκης, (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί).

- (6) Στη συνέχεια ο όρος «περιορισμός» περιλαμβάνει την παρεμπόδιση και τη νόθευση του ανταγωνισμού.
- (7) Η αρχή αυτή της κοινοτικής ανάλωσης περιέχεται για παράδειγμα στο άρθρο 7 παράγραφος 1 της οδηγίας 104/89/ΕΟΚ για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ L 40 της 11.2.1989, σ. 1) που προβλέπει ότι το δικαίωμα που παρέχει το σήμα δεν επιτρέπει στον δικαιούχο να απαγορεύει τη χρήση του σήματος για προϊόντα που έχουν διατεθεί υπό το σήμα αυτό στο εμπόριο μέσα στην Κοινότητα από τον ίδιο τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του.
- (8) Από την άλλη πλευρά, η πώληση αντιγράφων ενός προστατευόμενου έργου δεν οδηγεί σε ανάλωση των δικαιωμάτων παράστασης, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων εκμίσθωσης του έργου. Βλ. σχετικά υπόθεση 158/86, *Warner Brothers and Metronome Video*, [1978] Συλλογή σ. 2605, και υπόθεση C-61/97, *Foreningen af danske videogramdistributører*, [1998] Συλλογή I-5171.
- (9) Βλ. για παράδειγμα τις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 56/64 και 58/64, *Consten και Grundig*, [1966] Συλλογή 429.
- (10) Η μέθοδος εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 3 εκτιμάται στις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης· παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 2.
- (11) Βλ. υπόθεση 56/65, *Société Technique Minière*, [1966] Συλλογή 337, και υπόθεση C-7/95 P, *John Deere*, [1998] Συλλογή I-3111, παράγραφος 76.
- (12) Βλ. σχετικά, για παράδειγμα, την απόφαση *Consten και Grundig*, παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 9.
- (13) Βλ. σχετικά απόφαση στην υπόθεση *Société Technique Minière* (παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 10) και υπόθεση 258/78, *Nungesser*, [1982] Συλλογή 2015.
- (14) Βλ. σχετικά, για παράδειγμα, υπόθεση C-49/92 P, *Anic Partecipazioni*, [1999] Συλλογή I-4125, παράγραφος 99.
- (15) Βλ. συνεκδικασθείσες υποθέσεις 29/83 και 30/83, *CRAM και Rheinzink*, [1984] Συλλογή 1679, παράγραφος 26, και συνεκδικασθείσες υποθέσεις 96/82 και άλλες, *ANSEAU-NAVEWA*, [1983] Συλλογή 3369, παράγραφοι 23-25.
- (16) Βλ. απόφαση στην υπόθεση *John Deere*, [1998], παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 11.
- (17) Οδηγίες σχετικά με το θέμα της σημαντικής συνέπειας υπάρχουν στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας οι οποίες δεν περιορίζουν σημαντικά τον ανταγωνισμό σύμφωνα με το άρθρο 81 παράγραφος 1 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΕ C 368 της 22.12.2001, σ. 13). Η ανακοίνωση περιέχει αρνητικό ορισμό της σημαντικής συνέπειας. Οι συμφωνίες που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ανακοίνωσης *de minimis* δεν περιορίζουν κατ' ανάγκη σημαντικά τον ανταγωνισμό. Σε κάθε περίπτωση απαιτείται εξέταση σε ατομική βάση.
- (18) Βλ. άρθρο 1 παράγραφος 2 του κανονισμού αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου, ο οποίος αναφέρεται στην υποσημείωση 3.
- (19) Ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού (ΕΕ C 372 της 9.12.1997, σ. 5).
- (20) Ως προς τις διακρίσεις αυτές, βλ. επίσης τις Κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 81 της συνθήκης ΕΚ στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας (ΕΕ C 3 της 6.1.2001, σ. 2, παράγραφοι 44 έως 52).
- (21) Βλ. σχετικά παραγράφους 50 έως 52 των Κατευθυντήριων γραμμών για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας που αναφέρονται στην προηγούμενη υποσημείωση.
- (22) Ο. π., παράγραφος 51.
- (23) Βλ. σχετικά την ανακοίνωση για τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας, παραπομπή στην αντίστοιχη δημοσίευση στην υποσημείωση 17.
- (24) Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 2 του κανονισμού αριθ. 1/2003 οι συμφωνίες οι οποίες είναι πιθανόν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, αλλά οι οποίες δεν απαγορεύονται από το άρθρο 81 δεν μπορούν να απαγορευθούν από την εθνική νομοθεσία ανταγωνισμού.
- (25) Βάσει του κανονισμού αριθ. 19/65 του Συμβουλίου, ΕΕ Ειδικές σειρές 1965-1966, σ. 35, η Επιτροπή δεν είναι εξουσιοδοτημένη να παράσχει απαλλαγή κατά κατηγορία σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ περισσότερων των δύο επιχειρήσεων.
- (26) Βλ. αιτιολογική σκέψη 19 του ΚΑΚΜΤ και κεφάλαιο 2.5 κατωτέρω.
- (27) ΕΕ C 1 της 3.1.1979, σ. 2.
- (28) Βλ. παράγραφο 3 της ανακοίνωσης σχετικά με την υπεργολαβία.
- (29) Βλ. σχετικά την απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση *Moosehead/Whitbread* (ΕΕ L 100 της 20.4.1990, σ. 32).
- (30) Βλ. σχετικά την απόφαση της 6.10.1982, υπόθεση 262/81, *Coditel (II)*, [1986] Συλλογή σ. 3381.
- (31) ΕΕ L 336 της 29.12.1999, σ. 21.
- (32) ΕΕ L 304 της 5.12.2000, σ. 3.
- (33) ΕΕ L 304 της 5.12.2000, σ. 7.
- (34) Βλ. υποσημείωση 31.
- (35) Βλ. τον οδηγό «Η πολιτική ανταγωνισμού στην Ευρώπη — Οι κανόνες ανταγωνισμού που εφαρμόζονται στις συμφωνίες διάθεσης και διανομής», 2002.
- (36) ΕΕ C 291 της 13.10.2000, σ. 1, και υποσημείωση 31.
- (37) Βλ. παράγραφο 29 ανωτέρω.

- (38) Οι λόγοι που υπαγορεύουν αυτόν τον κανόνα υπολογισμού εξηγούνται στην παράγραφο 23 ανωτέρω.
- (39) Βλ. π.χ. τη νομολογία που αναφέρεται στην υποσημείωση 15.
- (40) Βλ. σχετικά την παράγραφο 98 των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης· παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 2.
- (41) Το ίδιο ισχύει όταν ένας συμβαλλόμενος χορηγεί άδεια εκμετάλλευσης στον αντισυμβαλλόμενο και συμφωνεί να αγοράσει μια υλική εισροή από τον δικαιοδόχο. Η τιμή αγοράς μπορεί να λειτουργήσει κατά τον ίδιο τρόπο με τα δικαιώματα.
- (42) Βλ. σχετικά υπόθεση 193/83, *Windsurfing International*, [1986] Συλλογή 611, παράγραφος 67.
- (43) Όσον αφορά το γενικό ορισμό των ενεργητικών και παθητικών πωλήσεων, γίνεται παραπομπή στο σημείο 50 των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τους κάθετους περιορισμούς, βλ. σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 36.
- (44) Οι περιορισμοί τομέα χρήσης αναπτύσσονται λεπτομερέστερα στο κεφάλαιο IV.2.4 κατωτέρω.
- (45) Ο εν λόγω περιορισμός ιδιαίτερης σοβαρότητας ισχύει για τις συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που αφορούν το εμπόριο εντός της Κοινότητας. Όσον αφορά συμφωνίες για εξαγωγές εκτός της Κοινότητας ή για εισαγωγές/επανεισαγωγές από χώρες εκτός της Κοινότητας, βλ. υπόθεση C-306/96, *Janico*, [1998] Συλλογή I-1983.
- (46) Βλ. σχετικά παράγραφο 77 της απόφασης στην υπόθεση *Nungesser*, παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 13.
- (47) Βλ. σχετικά υπόθεση 26/76, *Metro (I)*, [1977] Συλλογή 1875.
- (48) Όταν η παραχωρηθείσα τεχνολογία είναι πεπαλαιωμένη, δεν προκύπτει περιορισμός του ανταγωνισμού, βλ. σχετικά υπόθεση 65/86, *Bayer κατά Süllhofer*, [1988] Συλλογή σ. 5249.
- (49) Όσον αφορά τις ρήτρες μη αμφισβήτησης στο πλαίσιο συμφωνιών επίλυσης διαφοράς, βλ. παράγραφο 209 κατωτέρω.
- (50) Βλ. παράγραφο 14 ανωτέρω.
- (51) Βλ. παραγράφους 66 και 67 ανωτέρω.
- (52) Βλ. σχετικά την παράγραφο 42 των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης· παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 2.
- (53) Βλ. σχετικά την παράγραφο 8 της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας, που αναφέρεται στην υποσημείωση 17.
- (54) Βλ. σχετικά υπόθεση T-228/97, *Irish Sugar*, [1999] Συλλογή II-2969, παράγραφος 101.
- (55) Βλ. σχετικά την παράγραφο 23 των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, που αναφέρονται στην υποσημείωση 20.
- (56) Βλ. συνεκδικασθείσες υποθέσεις 25/84 και 26/84, *Ford*, [1985] Συλλογή 2725.
- (57) Βλ. σχετικά, για παράδειγμα, την απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση TPS (EE L 90 της 2.4.1999, σ. 6). Ομοίως, η απαγόρευση του άρθρου 81 παράγραφος 1 έχει εφαρμογή μόνον ενόσω η συμφωνία έχει περιοριστικό αντικείμενο ή περιοριστικό αποτέλεσμα.
- (58) Παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 36. Βλ. ιδίως παραγράφους 115 κ.ε.
- (59) Ως προς τις έννοιες αυτές, βλ. κεφάλαιο IV.4.1. κατωτέρω.
- (60) Βλ. παράγραφο 85 των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης, παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 2.
- (61) Ό.π., παράγραφοι 98 και 102.
- (62) Βλ. παράγραφο 130 της απόφασης που αναφέρεται στην υποσημείωση 2. Ομοίως, η εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 δεν προδικάζει την εφαρμογή των κανόνων της συνθήκης στην ελεύθερη κυκλοφορία προϊόντων, υπηρεσιών, ατόμων και κεφαλαίων. Οι διατάξεις αυτές υπό ορισμένες συνθήκες έχουν εφαρμογή σε συμφωνίες, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 1, βλ. σχετικά υπόθεση C-309/99, *Wouters*, [2002] Συλλογή I-1577, παράγραφος 120.
- (63) Βλ. σχετικά υπόθεση T-51/89, *Tetra Pak (I)*, [1990] Συλλογή II-309. Βλ. επίσης παράγραφο 106 των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης, παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 2.
- (64) Βλ. απόφαση στην υπόθεση *Nungesser*, παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 13.
- (65) Βλ. σχετικά την ανακοίνωση της Επιτροπής στην υπόθεση Canon/Kodak (EE C 330 της 1.11.1997, σ. 10) και την υπόθεση IGR Stereo Television που αναφέρεται στην XI Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού, στην παράγραφο 94.
- (66) Σχετικά με το εφαρμοστέο πλαίσιο εξέτασης, βλ. τμήμα 2.7 κατωτέρω και παραγράφους 138 κ.ε. των κατευθυντήριων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς, παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 36.
- (67) Βλ. υποσημείωση 36.
- (68) Βλ. σχετικά την ανακοίνωση τύπου της Επιτροπής IP/02/1651 σχετικά με την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας για κινητές υπηρεσίες τρίτης γενιάς (3G). Η υπόθεση αυτή αφορούσε πέντε κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας που δημιούργησαν πέντε διαφορετικές τεχνολογίες, οι οποίες μπορούν όλες να χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή εξοπλισμού 3G.
- (69) Ο όρος «τεχνολογία» δεν περιορίζεται στα διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Καλύπτει επίσης τις αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας και άλλα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας εκτός από τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας.
- (70) Βλ. σχετικά την απόφαση στην υπόθεση *John Deere*, παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 11.